

DSP

A photograph showing three people from behind, sitting on a wooden bench in a park-like setting. They are wearing hooded jackets in dark grey, blue, and bright blue. The bench has graffiti that reads 'FOODS!' on its backrest. The background consists of green trees and a cloudy sky.

Toeleiding naar gedragsinterventies in de jeugdstrafrechtketen

Het landelijk instrumentarium en de persoonsgerichte aanpak

Wendy Buysse, Aline Petersen, Oberon Nauta

Contactgegevens

Amsterdam, 4 oktober 2022

Wendy Buysse

wbuysse@dsp-groep.nl

020 – 625 75 37

Aline Petersen

apetersen@dsp-groep.nl

Oberon Nauta

onauta@dsp-groep.nl

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het ministerie van Justitie en Veiligheid. ©2022, WODC. Alle rechten voorbehouden.

Inhoud

Samenvatting	5
Summary	12
Dankwoord	18
Afkortingen	19
1 Inleiding	20
1.1 Aanleiding onderzoek	20
1.2 Doel onderzoek en onderzoeksvragen	21
1.3 Persoonsgerichte aanpak in jeugdstrafrecht	22
1.4 Het landelijk instrumentarium jeugdstrafrechtketen	23
1.5 Gedragsinterventies die door LIJ worden gesuggereerd	27
1.6 Proces van suggestie gedragsinterventie tot oplegging	31
1.7 Leeswijzer	34
2 Methodische verantwoording	36
2.1 Onderzoekperiode	36
2.2 Documentenanalyse	36
2.3 Analyse data KBPS	36
2.4 (Groeps)interviews	41
2.5 Dossieronderzoek	41
2.6 Reikwijdte en beperkingen van het onderzoek	43
3 Van LIJ-suggestie naar raadsadvies	44
3.1 Stap 1: Het uitkiezen van passende (gedrags)interventie	44
3.2 Stap 2 Inzien interventies en check contra-indicaties	45
3.3 Stap 3 en 4 beschikbaarheid controleren en interventies kiezen	48
3.4 Toevoegen van interventies (in stap 3)	51
3.5 Stap 5 en stap 6 Keuze onderbouwen en rapportage	52
3.6 Risicoprofielen van jongeren met geadviseerde gedragsinterventies	63
3.7 Aandachtspunten en knelpunten bij het advies voor interventies	68
3.8 Samenvatting	70

4	Van advies naar eis en oplegging	73
4.1	Stap 7 Eis of afdoening OM	73
4.2	Stap 8 Afdoening ZM	76
4.3	Afwegingen bij het al dan niet volgen van raadsadvies	77
4.4	Samenvatting	82
5	Persoonsgerichte aanpak	84
5.1	Kenmerken persoonsgerichte aanpak	84
5.2	Bijdrage LIJ aan de persoonsgerichte aanpak	84
5.3	Aandachtspunten en suggesties van respondenten	86
6	Conclusies en discussie	88
6.1	Inleiding	88
6.2	Beperkingen van het onderzoek	88
6.3	Welke gedragsinterventies worden door het LIJ als suggesties gegeven?	89
6.4	Sluiten suggesties LIJ voor gedragsinterventies aan bij de risicoprofielen?	89
6.5	Overname van suggesties LIJ in advies RvdK	90
6.6	Overname van advies van RvdK door OM en ZM	92
6.7	Bijdrage werken met LIJ aan de persoonsgerichte aanpak	92
6.8	Aanbevelingen	93
6.9	Tot slot	95
	Bijlagen	
	Literatuur	96
	Bijlage 1 Begeleidingscommissie	98
	Bijlage 2 De gedragsinterventies in het LIJ	99

Samenvatting

Inleiding

Het belangrijkste doel van het jeugdstrafrecht is het terugdringen van recidive door het bevorderen van gedragsverandering. Om die gedragsverandering te bereiken en recidive te voorkomen is een bij de persoon passende interventie nodig volgens de principes van het Risk Need Responsivity (RNR)-model. Met andere woorden: de effectiviteit van een strafrechtelijke interventie is het grootst als ze aansluit bij het recidiverisico van de jongere (het risicobeginsel) en gericht is op de dynamische risicofactoren die aan het recidiverisico ten grondslag liggen (behoeftebeginsel). Bovendien moet de interventie passen bij de motivatie, leerstijl en intellectuele mogelijkheden van de jongere (responsiviteitsbeginsel). Het is dus van belang dat jongeren in de jeugdstrafrechtketen naar voor hen passende interventies worden toegeleid.

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) adviseert op basis van een strafonderzoek aan de Officier van Justitie (OvJ) en de rechter welke straf en welke gedragsinterventie binnen die straf passend is om recidive te voorkomen. Om de kenmerken van jongeren in kaart te brengen, wordt in de jeugdstrafrechtketen het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ) gebruikt. Onderdeel van het LIJ is het risicotaxatie-instrument Ritax. De RvdK gebruikt dit instrument om het recidiverisico, de risico- en beschermende factoren, de motivatie, de leerstijl en de intellectuele mogelijkheden van de jongeren in kaart te brengen. De uitkomst van de Ritax is een score voor algemeen recidiverisico (ARR) en een dynamisch risicoprofiel (DRP). Op basis van deze scores geeft het LIJ geautomatiseerd suggesties voor passende gedragsinterventies. Het gaat hierbij om gedragsinterventies die door de Deelcommissie Justitiële interventies van de Erkenningscommissie Interventies zijn erkend als minimaal theoretisch goed onderbouwd. De suggesties van het LIJ sluiten dus in principe altijd aan bij het recidiverisico en het DRP. Vervolgens is het nodig dat de RvdK deze suggesties daadwerkelijk adviseert en dat de OvJ of de rechter de suggesties overneemt en eist en oplegt. Tot op heden was niet goed bekend in welke mate dit in de praktijk gebeurde. Op basis van signalen uit het veld bestond bij beleid en ketenpartners het beeld dat bij meer jongeren gedragsinterventies kunnen worden geadviseerd en opgelegd dan in de praktijk gebeurde.

Om duidelijkheid te verschaffen over hoe de toeleiding naar gedragsinterventies met behulp van het LIJ in de praktijk gebeurt, heeft het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) DSP-groep gevraagd het volgende na te gaan:

1. In hoeverre sluiten de vanuit het LIJ gesuggereerde gedragsinterventies aan bij het risicoprofiel van jeugdige delinquenten?
2. In hoeverre worden deze suggesties door de RvdK in zijn advisering overgenomen?
3. In hoeverre worden de adviezen van de RvdK vervolgens bij het afdoen van strafzaken gevolgd door het Openbaar Ministerie (OM) en de rechter?

In dit rapport doen we verslag van het onderzoek.

Onderzoeksopzet

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn verschillende onderzoeksmethoden ingezet:

- ③ deskresearch op beschikbare schriftelijke documentatie (handleidingen van het LIJ, beschrijvingen erkende gedragsinterventies);
- ③ analyse van een extractie uit het Kinderbescherming Bedrijfs Processen Systeem (KBPS) van de RvdK van 6.646 casussen waarin een Ritax B is afgenomen in 2018 en 2019 (scores op het dynamisch risicoprofiel, suggesties van het LIJ, type onderzoek en advies);
- ③ vier groepsinterviews met negen raadsonderzoekers en drie gedragsdeskundigen in vier regio's;
- ③ individuele interviews met zes officieren van justitie en zes rechters in drie regio's;
- ③ dossieronderzoek van 373 adviesrapportages van de RvdK en 61 vonnissen in het E-archief van de Raad voor de Rechtspraak naar redenen voor het al dan niet opleggen van interventies die als leerstraf kunnen worden opgelegd (So-Cool, TACT, TACT Plus en Tools4U) en de interventies gericht op het gezin of het systeem die als bijzondere voorwaarde kunnen worden opgelegd.

In dit onderzoek hebben we ons gericht op de periode 2018-2019 omdat de maatregelen ter bestrijding van het coronavirus in 2020 gevolgen hadden voor de uitvoeringspraktijk.

Resultaten

In hoeverre In hoeverre sluiten de vanuit het LIJ gesuggereerde gedragsinterventies aan bij het risicoprofiel van jeugdige delinquenten?

In 2018-2019 waren er 20 erkende gedragsinterventies opgenomen in het LIJ. Deze kunnen onder verschillende strafmodaliteiten worden opgelegd: als leerstraf (vier interventies), als bijzondere voorwaarde (twaalf interventies) bij een voorwaardelijk straf, tijdens jeugddetentie (vier), als onderdeel van een PIJ-maatregel (negen interventies), als voorwaarde bij een voorwaardelijke PIJ-maatregel (drie interventies) of als onderdeel van een Gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM) (acht interventies). Daarnaast zijn er drie gedragsinterventies waarbij specifiek benoemd is dat ze in het kader van een scholings- en trainingsprogramma (STP) in de verplichte nazorg van de jeugddetentie kunnen worden uitgevoerd. Tot slot is ook bij vijf interventies genoemd dat ze als voorwaarde bij schorsing van de preventieve hechtenis kunnen worden ingezet. Alle interventies zijn bedoeld voor jongeren met een midden of hoog ARR en/of DRP. De interventies zijn vervolgens in te delen naar aan welke risicofactoren worden gewerkt: tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden, agressieregulatie, middelengebruik en grensoverschrijdend gedrag en gezin of systeem. De meeste interventies worden alleen ambulante uitgevoerd, sommige interventies alleen in een Justitiële Jeugdinstelling (JJ) of in een andere residentiële instelling en sommige interventies hebben een ambulante en residentiële .

We hebben in het onderzoek ingezoomd op de interventies die het meest voorkomen. Dit zijn de interventies die als leerstraf kunnen worden opgelegd. Het gaat om twee interventies gericht op tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden (Tools4U en So-Cool) en twee interventies gericht op agressieregulatie (TACT en TACT Plus). Er is voor elke leerstraf een reguliere variant en een variant voor jongeren met een licht verstandelijke beperking (lvb). Daarnaast zijn we ook dieper ingegaan op de gezinsgerichte interventies die

o.a. in het kader van bijzondere voorwaarden kunnen worden opgelegd (Multi Systeem Therapy (MST), Relationale gezinstherapie (RGT), Multidimensional Family Therapy (MDFT)).

De geautomatiseerde suggesties in het LIJ zijn gebaseerd op de inclusiecriteria met betrekking tot ARR en DRP zoals die in de handleidingen van de interventies zijn opgenomen. De suggesties uit het LIJ komen dus altijd overeen met risicoprofielen. Raadsonderzoekers hebben de mogelijkheid om ook interventies te adviseren die niet passen bij de risicoprofielen op basis van de Ritax of die niet in het LIJ zijn opgenomen.

In welke neemt de RvdK suggesties van het LIJ over in haar advies?

Om tot een passend advies te komen op basis van de suggesties van het LIJ doorloopt de raadsonderzoeker een zestal stappen die in de onderstaande figuur worden samengevat. In stap 7 neemt de officier van justitie het advies van de RvdK al dan niet over en in stap 8 volgt de rechter al dan niet de vordering van het OM.

Figuur 1 Stappen in het proces van LIJ tot aan het opleggen van een gedragsinterventie

Het onderzoek laat zien dat de interventie-suggesties van het LIJ in de praktijk slechts beperkt worden overgenomen. Hier zijn in de regel goede gronden voor. Een nadere beschouwing van de wijze waarop met het LIJ wordt gewerkt maakt dat duidelijk.

Een eerste vraag die raadsonderzoekers zich stellen is welke stafmodaliteit (werkstraf, leerstraf, jeugd detentie, GBM, PIJ al dan niet deels voorwaardelijk) en/of jeugdreclassering passend is. Dit vinken zij niet aan in het LJ. Maar op basis van die keuze, kiezen zij in stap 1 van het hiervoor beschreven werkproces of zij een ambulante of residentiële interventie willen. Het antwoord op deze vraag is bepalend voor welke suggesties zij te zien krijgen. Als raadsonderzoekers nog niet weten of zij een ambulante of residentiële interventie willen adviseren, kunnen zij vragen om alle suggesties te zien. Omdat raadsonderzoekers in het LJ niet kunnen aanvinken welke strafmodaliteit passend is, krijgen zij ook suggesties te zien die niet relevant zijn. Uiteraard beoordelen zij deze suggesties verder niet en nemen die dus ook niet over in het advies ook al zouden deze, gelet op het risicoprofiel van de jongere, goed passen. De keuze ambulant omvat bijvoorbeeld zowel interventies die als leerstraf of als bijzondere voorwaarde kunnen worden opgelegd. Ook kunnen per jongere meerdere suggesties worden gegeven van interventies die zich op dezelfde risicofactoren richten (zoals bijvoorbeeld op tekorten in cognitieve vaardigheden of agressieregulatie). In stap 2 beoordelen de raadsonderzoekers of de door het LJ gesuggereerde gedragsinterventies passend zijn op basis van de informatie over responsiviteit en contra-indicaties. In stap 3 checken zij of de interventies beschikbaar zijn in hun regio en kiezen zij de passende interventie. Ook kunnen zij besluiten om zelf een interventie toe te voegen. Ook in stap 2 en 3 kunnen er dus suggesties worden gegeven voor gedragsinterventies die niet relevant zijn om over te nemen.

Uit het onderzoek blijkt dat de raadsonderzoekers vooral de interventies die als leerstraf kunnen worden opgelegd beoordelen en vervolgens kiezen. Bij in totaal 1.177 van de 6.646 jongeren (18%) is een leerstraf geadviseerd en een van de vier interventies (So-Cool, TAcT, TAcT Plus en Tools4U) gekozen. Leerstraffen vallen onder de keuze van ambulante interventies. Jongeren kunnen meerdere suggesties krijgen. De raadsonderzoeker bepaalt vervolgens – in overleg met de gedragsdeskundige en in het MDO (en eventueel taakstrafcoördinator) – welke van deze suggesties het best passend is. Ook als zij geen leerstraf adviseren, laat het LJ geautomatiseerde suggesties zien voor deze interventies. Het percentage jongeren bij wie een van de vier van deze interventies als suggestie wordt gegeven varieert tussen de 20 en 33% van de jongeren. Vervolgens wordt 24 tot 34% van de suggesties beoordeeld, en 21 tot 39% van de beoordeelde interventies wordt gekozen. We stelden vast dat raadsonderzoekers niet altijd uniform te werk gaan bij het beoordelen van deze interventies, maar dat dit ook samenhangt met hoe lang men ervaring heeft met het LJ of raadsonderzoeker is. Ervaren raadsonderzoekers die bijvoorbeeld de contra-indicaties kennen openen deze contra-indicaties niet voor alle gesuggereerde interventies maar “beoordelen” en kiezen meteen de interventie die het meest passend is. Bij de jongeren die een leerstraf geadviseerd hebben gekregen, zitten ook 447 jongeren (dit is ongeveer een derde) bij wie de raadsonderzoekers in stap 3 een van de vier interventies die als leerstraf kunnen worden opgelegd, zelf hebben toegevoegd. Deze jongeren voldoen volgens de score van het LJ niet aan de inclusiecriteria voor ARR en/of DRP.

Bij de keuze voor passende interventies houden raadsonderzoekers rekening met responsiviteit, hulpverleningsgeschiedenis (bijvoorbeeld of de jongere al eerder de gedragsinterventie of een vergelijkbare interventie heeft gevolgd), lopende jeugdhulp waarin al aan de risicofactoren wordt gewerkt, en dat de mogelijkheid dat jongeren een meer intensieve behandeling – ambulant of in een instelling – nodig hebben

dan wat een gedragsinterventie kan bieden. Dit zijn de meest genoemde redenen van onderbouwing in adviesrapportages. Daarbij valt het op dat vooral wordt onderbouwd waarom een gedragsinterventie wel wordt ingezet en in veel mindere mate waarin een LIJ-suggestie niet wordt overgenomen. Ook de uitgebreidheid van de onderbouwing verschilde tussen adviesrapportages. Specifiek met betrekking tot de onderbouwing van het adviseren van een interventie die niet door het LIJ wordt gesuggereerd, zagen we in het dossieronderzoek dat dit bijvoorbeeld een Ivb-variant was in plaats van de reguliere variant of dat beargumenteerd werd dat jongeren wel risico's hebben op de domeinen ook al wees de Ritax dat niet uit. Op basis van de weging van LIJ is deze score dan echter niet hoog genoeg. In de interviews gaven raadsonderzoekers aan dat zij in sommige gevallen een ander beeld hebben en/of dat zij van mening zijn dat door te werken aan niet-criminogene risicofactoren de kans op recidive toch kan worden verminderd. Door het LIJ gesuggereerde interventies die kunnen worden opgelegd als bijzondere voorwaarden worden weinig beoordeeld (tussen 15% en 21%) en vervolgens gekozen (tussen de 1% en 12%). Dit heeft meerdere redenen. Sommige interventies zijn gericht op dezelfde risicofactoren als de leerstraffen. Als al een leerstraf wordt geadviseerd, heeft een vergelijkbare gedragsinterventie als bijzondere voorwaarde geen toegevoegde waarde. In de raadsrapportages wordt veelal geen advies gegeven over de interventies die als bijzondere voorwaarde kunnen worden opgelegd. Dit wordt aan de jeugdreclassering overgelaten. Wel wordt benoemd aan welke risicofactoren gewerkt moet worden om recidive te voorkomen.

Slechts bij 5% van de jongeren in het onderzoek is een advies voor jeugddetentie gegeven en bij 1% voor een PIJ-maatregel. Voor een relatief kleine groep jongeren is dit conform het jeugdstrafrecht een passende straf. Het is dan ook logisch dat de interventies die onder deze strafmodaliteit kunnen worden uitgevoerd nauwelijks als suggestie worden gegeven door het LIJ. Vervolgens worden ze ook niet of nauwelijks beoordeeld. De RvdK laat het aan de JJI over om te bepalen welke interventie passend is.

In welke mate nemen OM en Zittende Magistratuur (ZM) adviezen van de RvdK voor gedragsinterventies over

Omdat het niet mogelijk was de gegevens uit het LIJ te verrijken met gegevens over de eis en strafafdoening kunnen we alleen een inschatting geven van de mate waarin het OM en ZM het advies overnemen. Hiervoor baseren we ons op het dossieronderzoek in KBPS, vonnissen in het E-archief en de kwalitatieve interviews met OvJ en rechters. De geïnterviewde respondenten van OM en ZM geven aan dat zij meestal het advies overnemen. Op basis van het dossieronderzoek schatten we dat dit in twee derde van de gevallen gebeurt door OM en in 80% van de gevallen door ZM. Bij een deel van de gevallen wordt het advies niet overgenomen omdat de zaak geseponneerd wordt of vrijspraak volgt. Bij een ander deel wordt voor een andere strafmodaliteit gekozen waarbinnen de geadviseerde gedragsinterventie niet kan worden opgelegd. De geïnterviewde respondenten van OM en ZM geven aan dat zij vanuit hun rol aard en ernst van het delict en de strafmaat meer meewegen dan de raadsonderzoekers. Daarnaast spelen het niet gemotiveerd zijn van ouders en/of jongeren, de reeds ingezette hulp die ingrijpt op de risicofactoren en/of dat jongeren een positieve ontwikkeling hebben doorgemaakt sinds het strafonderzoek van de RvdK mee in de afweging als het advies voor een gedragsinterventie wordt gevolgd.

Bijdrage werkwijze LIJ aan persoonsgerichte aanpak

Het LIJ ondersteunt de raadsonderzoekers bij het vormgeven van een persoonsgerichte aanpak van jeugdcriminaliteit (pga) volgens de uitgangspunten van het RNR-model van Andrews en Bonta. Met het LIJ worden de risico- en beschermende factoren systematisch in kaart gebracht. Vervolgens berekent het LIJ het recidiverisico en geeft een profiel van de risico- en beschermende factoren en eventuele zorgsignalen. Op basis daarvan doet het LIJ suggesties interventies die passen bij de geïdentificeerde risico's en behoeftes. Met deze systematiek wordt rekening gehouden met het risicobeginsel en het behoeftebeginsel die samen met het responsiviteitsbeginsel de pijlers zijn van de RNR-model. Het LIJ beoordeelt niet of de interventie volgens het responsiviteitsbeginsel passend is. Dat gebeurt op basis van het professioneel oordeel. Het LIJ ondersteunt de raadsonderzoeker maar dwingt hem/haar niet een bepaalde interventie op te leggen. De raadsonderzoeker is daardoor in staat af te wijken van de suggesties die het LIJ doet. Dat gebeurt soms op goede gronden. Maar niet altijd. De ervaring van raadsonderzoekers met strafonderzoeken, de ervaring met het LIJ, de wijze van registreren en de concrete kennis over de gedragsinterventies lijken hierbij een rol te spelen.

Beperkingen onderzoek

Dit onderzoek kende enkele beperkingen. Niet alle data die nodig zijn om alle stappen in de werkwijze van suggestie tot uiteindelijke oplegging van een gedragsinterventie in kaart te brengen waren beschikbaar voor dit onderzoek. Zo was het niet mogelijk om de data uit het registratiesysteem KBPS van de RvdK te verrijken met data van het OM over het vonnis. Hiervoor kregen we geen toestemming van de Raad voor de Rechtspraak. Als alternatief is dossieronderzoek in het E-archief uitgevoerd maar in dit systeem bleek slecht 3% van de vonnissen die nodig waren voor ons onderzoek ingeschreven. We hebben dus alleen een schatting kunnen maken van de mate waarin het OM en ZM het advies volgen en in kwalitatieve zin beschreven welke redenen zij hebben voor het niet overnemen van het advies. Ook de data die via KBPS konden worden geëxtraheerd kenden enkele beperkingen, onder andere doordat raadsonderzoekers niet op een zelfde manier de verschillende stappen in het werkproces registreren. De cijfers moeten zodoende met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Algemene conclusie

Ondanks de beperking, geeft het onderzoek goed inzicht in de uitvoeringspraktijk en de complexiteit van het kiezen van een passende interventie. Het beeld dat er meer jongeren in aanmerking komen voor gedragsinterventies klopt in theorie. Maar veel suggesties van het LIJ passen niet bij de strafmodaliteit die wordt geadviseerd en opgelegd. Ook spelen responsiviteit en de hulpverleningscontext een rol waarmee in de geautomatiseerde suggesties geen rekening kan worden gehouden. Het feit dat de LIJ-suggesties in veel gevallen niet worden overgenomen in het strafadvies mag dus niet negatief worden uitgelegd. Algemeen kunnen we concluderen dat werken met het LIJ bijdraagt aan de toeleiding naar gedragsinterventies en de persoonsgerichte aanpak ondersteunt. Wel kan de toegevoegde waarde van het LIJ mogelijk worden vergroot door na te gaan of de Ritax in alle gevallen op dezelfde gestandaardiseerde wijze wordt afgenomen

en te sturen op een vergelijkbare manier van beoordelen en registreren en daarmee verantwoord van keuzen van interventies.

Summary

Introduction

The main aim of the juvenile justice system is to reduce recidivism by promoting behavioural change. Achieving that behavioural change and preventing recidivism requires an intervention appropriate to the individual according to the principles of the Risk, Need, Responsivity model (RNR). In other words, the effectiveness of a criminal justice intervention is greatest if it matches the young person's risk of recidivism (the risk principle) and addresses the dynamic risk factors underlying the risk of recidivism (need principle). Moreover, the intervention should fit the young person's motivation, learning style and intellectual capabilities (responsiveness principle). Therefore, it is important that young people in the juvenile justice chain are directed to suitable interventions.

Based on a criminal investigation, the Child Protection Board (in Dutch: Raad voor de Kinderbescherming or RvdK) advises the Public Prosecutor and the judge on which punishment and which behavioural intervention within that punishment is suitable to prevent recidivism. To identify the characteristics of young people, the National set of Instruments Juvenile Justice System (in Dutch: Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen or LIJ) is used in the juvenile justice chain. Part of the LIJ is the Ritax risk assessment instrument. The RvdK uses this tool to assess the risk of recidivism, risk and protective factors, motivation, learning style and intellectual potential of young people. The outcome of the Ritax is a score for general recidivism risk (in Dutch: ARR) and a Dynamic Risk Profile (DRP). The LIJ provides automated suggestions for suitable behavioural interventions based on these scores. The subcommittee on judicial interventions (in Dutch: Deelcommissie Justitiële Interventies) of the Admissions Committee for Interventions (in Dutch: Erkenningscommissie Interventies) has recognised these behavioural interventions as theoretically well-founded. Thus, the LIJ's suggestions should always match the recidivism risk and the dynamic risk profile. The next step is for the RvdK to advise the LIJ's suggestions and for the Public Prosecutor or the judge to adopt them and charge and impose them. It was not clear until now to what extent this happened in practice.

Based on signals from the field, policymakers and chain partners had the impression that behavioural interventions could be recommended and imposed on more young people than was the case in practice.

To shed light on how the referral to behavioural interventions using the LIJ takes place in practice, the Research and Documentation Centre (in Dutch: Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatie Centrum or WODC) of the Ministry of Justice and Security (in Dutch: Ministerie van Justitie en Veiligheid or JenV) asked DSP-groep to investigate the following:

4. To what extent do the behavioural interventions suggested by the LIJ match the risk profile of juvenile offenders?
5. To what extent are these suggestions adopted by the RvdK in its advice?
6. To what extent are the recommendations of the RvdK subsequently followed by the Public Prosecution Office (in Dutch: Openbaar Ministerie or OM) and the judge when settling criminal cases?

In this Summary, we report on the study.

Research Design

We used several methods to answer the research questions:

- ③ Desk research on written documentation (LIJ manuals, descriptions of recognised behavioural interventions).
- ③ Analysis of an extraction from the RvdK's Child Protection Business Processes System of 6646 cases with a Ritax B in 2018 and 2019 (scores on the dynamic risk profile, LIJ suggestions, type of investigation and advice).
- ③ Four group interviews with nine counsellors and three behavioural experts in four regions.
- ③ Individual interviews with six prosecutors and six judges in three regions.
- ③ File search of 373 RvdK advisory reports and 61 judgments in the E-archive of the Judiciary Council (in Dutch: Raad voor de Rechtspraak). We looked for reasons for imposing or not imposing learning sentences (So-Cool, TACt, TACt Plus and Tools4U) and interventions aimed at the family or system, which can be imposed as a special condition.

In this study, we focused on 2018-2019 because the 2020 coronavirus control measures had implications for the implementation practice.

Results

To what extent do the behavioural interventions suggested by the LIJ match the risk profile of juvenile offenders?

In 2018-2019, the LIJ included 20 recognised behavioural interventions. These can be imposed under different sentencing modalities: as a learning sentence (four interventions), as a special condition to a suspended sentence (12 interventions), during juvenile detention (four), as part of a PIJ measure (placement in an institution for juvenile offenders) (nine interventions), as a condition to a conditional PIJ measure (three interventions) or as part of the Social Conduct Order (in Dutch: Gedragsbeïnvloedende Maatregel or GBM) (eight interventions). In addition, three behavioural interventions specifically mention that they can be carried out as part of an education and training programme (in Dutch: STP) in the compulsory aftercare of juvenile detention. Finally, five interventions mention that they can be used as a condition for suspension of preventive detention. All interventions are designed for young people with medium or high ARR or DRP. The interventions can be categorised according to which risk factors are being worked on: deficits in cognitive and social skills, aggression regulation, substance use and transgressive behaviour and family or system. Most interventions are outpatient-based, some only occur in a Juvenile Justice Institution (JJI) or another residential institution, and some have an outpatient and residential component.

In the study, we zoomed in on the most common interventions. These are the interventions that can be imposed as learning sentences. They are two interventions aimed at deficits in cognitive and social skills (Tools4U and So-Cool) and two interventions aimed at aggression regulation (TACt and TACt Plus). For each learning sentence, there is a regular variant and a variant for young people with mild intellectual disabilities

(in Dutch: licht verstandelijk beperkt or lvb). We also took a closer look at the family-oriented interventions that can be imposed under special conditions, among others (Multi System Therapy (MST), Relational Family Therapy (RGT), and Multidimensional Family Therapy (MDFT)).

The LIJ bases its automated suggestions on the inclusion criteria related to ARR and DRP, which are included in the manuals of the interventions. The suggestions from the LIJ, therefore, always correspond to risk profiles. RvdK investigators can also recommend interventions that do not match the risk profiles based on the Ritax or are not included in the LIJ.

At what stage does the RvdK adopt suggestions from the LIJ in its advice?

The RvdK investigator goes through six steps summarised in the figure below to arrive at a suitable advice based on the LIJ's suggestions. In step 7, the Public Prosecutor may or may not adopt the RvdK's advice, and in step 8, the judge may or may not follow the Public Prosecutor's recommendation.

Figure 1 Steps in the process from LIJ to the imposition of a behavioural intervention

The study shows that the LIJ's intervention suggestions are adopted only to a limited extent in practice. There are generally good reasons for this. A closer look at how the LIJ is used makes this clear.

RvdK investigators first check which punishment modality (community service, learning sentence, juvenile detention, GBM, PIJ, whether partly conditional or not) or juvenile probation fits best. They do not tick a box

in the LIJ for this. But based on their choice, they select in step 1 whether they want an outpatient or residential intervention. The answer to this question determines which suggestions they get to see in the LIJ. If RvdK investigators do not yet know whether they want to recommend an outpatient or residential intervention, they can ask to see all suggestions. Because RvdK investigators cannot tick a box in the LIJ for the appropriate punishment modality, they will also see suggestions that are not relevant. Of course, they do not further assess these suggestions and therefore do not include them in the advice even if, given the young person's risk profile, they would be a good fit. For example, the choice ambulatory includes interventions that can be imposed as a learning punishment or as a special condition. It is also possible that multiple interventions are suggested for the same risk factors (such as deficits in cognitive skills or aggression regulation). In step 2, RvdK investigators assess whether the behavioural interventions suggested by the LIJ are appropriate based on the information on responsiveness and contraindications. In step 3, they check whether the interventions are available in their region and choose the suitable intervention. They may also decide to add an intervention themselves. So even in steps 2 and 3, suggestions can be made for behavioural interventions that are not relevant to adopt.

The study shows that RvdK investigators mainly assess and choose the interventions that can be imposed as a learning sentence. For 1177 out of 6646 young people (18%), the investigators advised and chose a learning sentence (So-Cool, TAcT, TAcT Plus and Tools4U). Learning sentences are outpatient interventions. The LIJ might suggest multiple behavioural interventions per person. The RvdK investigator decides - in consultation with the behavioural expert and in the multidisciplinary meeting (and with the community service coordinator, if necessary) - which of these suggestions is most fitting. Even if they do not recommend a learning sentence, the LIJ shows automated suggestions for these interventions. The percentage of young people for whom one of these four interventions is suggested varies between 20 and 33%. Subsequently, 24 to 34% of the suggestions are assessed, and 21 to 39% of the assessed interventions are chosen. We found that RvdK investigators are not always uniform when assessing these interventions, but that is partly related to their experience with LIJ and their experience as RvdK investigators in general. For example, experienced investigators who know the contraindications do not open these contraindications in LIJ for all suggested interventions. Instead, they "assess" and immediately choose the most suitable intervention. For about a third (447) of the young people who have been advised a learning sentence, the investigators added one of the four learning sentences in step 3. According to the LIJ score, these young people do not meet the inclusion criteria for ARR or DRP.

When choosing an appropriate intervention, RvdK investigators consider the responsiveness, the care history (e.g. a previous behavioural intervention), and ongoing youth support in which risk factors are already being addressed.

In addition, the council investigator considers whether the young person may need more intensive treatment - outpatient or in an institution. These are the most frequently cited reasons for substantiation in advisory reports. The reasons for adopting a behavioural intervention are often stated, but less so why an LIJ suggestion is not adopted. Also, the extent to which a choice is substantiated differs between advisory reports. Regarding the substantiation of recommending an intervention that the LIJ did not suggest, we saw in the file study that this was, for example, an lvb variant instead of the regular one. Or it was argued that

there were risks in the domains even though the Ritax did not indicate this. However, based on the weighting of LIJ, this risk score is not high enough. In the interviews, RvdK investigators indicated that in some cases, they have a different view or belief that working on non-criminogenic risk factors reduces the risk of recidivism as well.

LIJ-suggested interventions that could be imposed as special conditions are not often rated (between 15% and 21%) or chosen (between 1% and 12%) for several reasons. Some interventions target the same risk factors as learning sentences. If a learning sentence is already recommended, a similar behavioural intervention as a special condition has no added value. The advisory reports do not usually advise on the interventions that can be imposed as a special condition. This is left to the youth probation service. However, they do state which risk factors are important to work on to prevent recidivism.

Only 5% of the young people in the study received advice for juvenile detention and 1% for a PIJ measure. This advice is an appropriate punishment under the juvenile justice system for a relatively small group of young people. It is, therefore, logical that these interventions are hardly ever suggested by the LIJ. Subsequently, they are seldomly assessed either. The RvdK leaves it to the JJI to determine which intervention is appropriate.

To what extent do the prosecutors and sitting magistrates adopt the RvdK's recommendations for behavioural interventions?

Because it was impossible to enrich the LIJ data with the charge and sentencing data, we can only estimate the extent to which the Public Prosecutor (in Dutch: Openbaar Ministerie of OM) and the sitting magistrates (in Dutch: zittende magistratuur of ZM) adopt the advice. We base our estimate on file research in KBPS, sentences in the E-archive and interviews with prosecutors and judges. The respondents from OM and ZM usually adopt the advice. Based on the file review, we estimate that OM does this in two-thirds of the cases and ZM in 80% of the cases. Sometimes, the advice is not adopted because the case is dismissed or acquitted. Or a different punishment modality is chosen whereby the advised behavioural intervention cannot be imposed. The respondents from OM and ZM say that, based on their role, they allow the nature and severity of the crime and the severity of the punishment to weigh more heavily than the RvdK investigators do. In addition, the parents' or juveniles' lack of motivation, the already existing help that intervenes in the risk factors and the fact that juveniles have experienced a positive development since the RvdK's criminal investigation are all taken into account if the advice for a behavioural intervention is adopted.

LIJ's contribution to the personalized approach

The LIJ supports RvdK investigators in shaping a personalized approach to juvenile delinquency according to the principles of Andrews and Bonta's RNR model. With the LIJ, risk and protective factors are systematically mapped. The LIJ then calculates the recidivism risk and provides a profile of the risk factors, protective factors, and any concern signals. Based on this, the LIJ suggests interventions that fit the identified risks and needs. This system considers the risk principle and the need principle, which, together with the responsiveness principle, are the pillars of the RNR model. The LIJ does not assess whether the intervention

is suitable according to the responsiveness principle. This is determined by professional judgement. The LIJ supports the RvdK investigators but does not force them to impose a particular intervention. Therefore, the investigator can deviate from the suggestions made by the LIJ. Sometimes the decision to deviate is based on good grounds. But not always. The RvdK investigators' experience with criminal investigations, experience with the LIJ, the method of recording and knowledge about the behavioural interventions seem to play a role in this.

Research limitations

This study had some limitations. Not all data needed to map all steps in the process, from suggestion to final imposition of a behavioural intervention, were available for this study. For example, it was impossible to enrich the data from the RvdK's KBPS registration system with data from the public prosecutor's office on the verdict. We did not receive permission for this from the Judicial Council. As an alternative, we conducted file research in the E-archive, but in this system, only 3% of the judgments needed for our study were registered. We were thus only able to estimate the extent to which the OM and ZM follow the advice and qualitatively describe their reasons for not adopting it. The data that could be extracted via KBPS also had some limitations because RvdK investigators do not similarly register the different steps in the work process. As such, the figures should be interpreted with some caution.

General conclusion

Despite its limitation, the study provides good insight into implementation practices and the complexity of choosing a suitable intervention. The picture that more young people are eligible for behavioural interventions is accurate in theory. But many suggestions from the LIJ do not fit the punishment modality that is recommended and imposed. Responsiveness and the counselling context also play a role that cannot be taken into account in the automated suggestions. The fact that in many cases the LIJ suggestions are not adopted in the sentencing advice should not be interpreted negatively. In general, we can conclude that working with the LIJ contributes to the accessibility of behavioural interventions and supports the personalised approach. However, the LIJ's added value could increase by checking whether the Ritax is administered in the same standardised way in all cases and steer towards a comparable assessing and registering method and thus justifying choices of interventions.

Dankwoord

Dit onderzoek gaat over de advisering op basis van het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen. Een complex onderwerp dat zich niet eenvoudig laat doorgronden. Gelukkig hebben verschillende partijen ons op weg geholpen door belangeloos een bijdrage te leveren aan dit onderzoek. In de eerste plaats zijn we hiervoor de Raad voor de Kinderbescherming dank verschuldigd. Zij hebben niet alleen essentiële onderzoekdata beschikbaar gesteld. Maar ook meerdere raadsonderzoekers en gedragsdeskundigen waren bereid om namens deze organisatie hun ervaringen met het LJ met ons te delen. Ook de Raad voor de rechtspraak zijn we dank verschuldigd. Zij hebben – binnen de gegeven kaders – meegedacht aan oplossingen voor het verzamelen van data waardoor de onderzoekers toegang konden krijgen tot hun E-archief. Dank komt verder toe aan de rechters en officieren van justitie die ons hebben uitgelegd hoe in de rechtspraak wordt omgegaan met de adviezen die, mede op basis van het LJ, worden uitgebracht. Tot slot komt de begeleidingscommissie van het onderzoek veel dank toe. Haar kritische en deskundige blik leverde een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van de rapportage.

Oberon Nauta (projectleider)

Wendy Buysse

Aline Petersen

Afkortingen

AR	Agressieregulatie
ARR	Algemeen Recidive Risico
DRP	Dynamisch Risicoprofiel
FAST	Forensische Ambulante Therapie
GBM	Gedragsbeïnvloedende maatregel
IBS	Inbewaringstelling
IFM	Intelligente Formulierenmodule
IVS	Inverzekeringstelling
JJI	Justitiële Jeugdinstelling
JR	Jeugdreclassering
KBPS	Kinderbescherming Bedrijfs Processen System
LJ	Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen
Lvb	licht verstandelijke beperking
MDFT	Multidimensional Family Therapy
MDO	Multidisciplinair overleg
MST	Multi Systeem Therapie
OM	Openbaar Ministerie
Ovj	Officier van Justitie
OLG	Ouderschap met Liefde en Grenzen
PIJ	Plaatsing in een Instelling voor Jeugdigen
PVM	Proces Verbaal Minderjarigen
RGT	Relationele gezinstherapie
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
RNR	Risk Need Responsivity
SoVa	Sociale Vaardigheden
STP	Scholings- en trainingsprogramma
TFCO	Treatment Foster Care Oregon
TACt	Training Agressie Controle
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum
ZM	Zittende Magistratuur

1 Inleiding

1.1 Aanleiding onderzoek

Het belangrijkste doel van het jeugdstrafrecht is het bevorderen van gedragsverandering en daarmee het terugdringen van recidive. Het jeugdstrafrecht heeft een pedagogisch karakter. Om recidive te voorkomen is een passende interventie gewenst. De effectiviteit van strafrechtelijke interventies is het grootst indien er wordt gewerkt met een persoonsgerichte aanpak die aansluit bij het Risk-Need-Responsivity (RNR)-model (Andrews & Bonta, 2010). Dit model schrijft voor dat een interventie wat betreft intensiteit moet zijn afgestemd op het recidiverisico van de jongere (risicobeginsel). Het moet gericht zijn op de dynamische, dat wil zeggen veranderbare, risicofactoren die aan het recidiverisico ten grondslag liggen (behoeftebeginsel). En het moet passen bij de motivatie, leerstijl en intellectuele mogelijkheden van de jongere (responsiviteitsbeginsel). Om de relevante kenmerken van jongeren in kaart te brengen – recidiverisico, risico- en beschermende factoren, motivatie, leerstijl en intellectuele mogelijkheden – wordt binnen de jeugdstrafrechtketen gebruik gemaakt van het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ) (zie 1.4 over de werkwijze van het LIJ). Op basis van het dynamisch risicoprofiel (DRP) geeft het LIJ geautomatiseerd suggesties voor gedragsinterventies die geschikt zijn om het recidiverisico van een jongere te verminderen. Het gaat hierbij om gedragsinterventies die door de Deelcommissie Justitiële interventies van de Erkenningscommissie Interventies (zie Erkenningscommissie Interventies - Effectieve jeugdinterventies | Nji) zijn erkend als minimaal theoretisch goed onderbouwd (zie ook 1.3). De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) geeft een advies over de inzet van gedragsinterventies aan het Openbaar Ministerie (OM) en de rechter.

Wil een interventie die in het kader van het jeugdstrafrecht wordt ingezet effectief zijn, is het dus van belang dat de interventie aansluit bij het dynamisch risicoprofiel van de jongere. In principe zouden suggesties uit het LIJ altijd moeten aansluiten bij het recidiverisico en het dynamisch risicoprofiel van de jongere, maar daar bestaat op dit moment geen empirisch inzicht in. Bovendien is het van belang dat als passende interventies worden aangereikt deze ook daadwerkelijk worden geadviseerd door de RvdK en vervolgens ook worden opgelegd. Een raadsonderzoeker kan er evenwel voor kiezen om in zijn of haar advies onderbouwd af te wijken van de suggesties uit het LIJ, en de officier van justitie en de rechter kunnen ervoor kiezen in hun vordering of afdoening af te wijken van het advies van de RvdK (zie 1.3).

Op dit moment is het onbekend in hoeverre de suggesties vanuit het LIJ worden opgevolgd. Het ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) en de ketenpartners denken dat er vaker gekozen kan worden voor een van de gedragsinterventies die door het LIJ als suggestie worden gegeven. Zij verwachten dat er meer gedragsinterventies geadviseerd kunnen worden en vervolgens ook meer opgelegd dan in de afgelopen jaren is gebeurd.

Om helderheid te verschaffen over de mate waarin en waarom de suggesties van het LIJ voor gedragsinterventies al dan niet worden overgenomen, en de mate waarin en waarom gedragsinterventies worden geadviseerd en opgelegd, heeft DSP-groep in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) voor het ministerie van J&V onderzoek uitgevoerd in de periode juli 2021 – oktober 2022. Het onderzoek is begeleid door een begeleidingscommissie (zie samenstelling bijlage 1). Alvorens verder in te gaan op het onderzoek en de resultaten schetsen we in de volgende paragraaf de persoonsgerichte aanpak in het jeugdstrafrecht en de werkwijze van het LIJ.

1.2 Doel onderzoek en onderzoeksvragen

1.2.1 Doel

Het doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in hoeverre de toeleiding naar gedragsinterventies vanuit het LIJ bij jeugdige delinquenten bijdraagt aan de persoonsgerichte aanpak van jeugdcriminaliteit. Daartoe wordt nagegaan in hoeverre 1) de vanuit het LIJ gesuggereerde gedragsinterventies aansluiten bij het risicoprofiel van jeugdige delinquenten, 2) in hoeverre deze suggesties door de RvdK in zijn advisering worden overgenomen en 3) in hoeverre de adviezen van de RvdK vervolgens bij het afdoen van strafzaken worden gevolgd door het OM en de rechter. Waar in elk van deze drie stappen in het proces afwijkingen worden geconstateerd, wordt in kaart gebracht welke redenen hiervoor zijn.

1.2.2 Onderzoeksvragen

De doelstelling van het onderzoek is vertaald in de volgende onderzoeksvragen:

1. Welke gedragsinterventies worden geïndiceerd in het LIJ?
2. Hoe verhouden de suggesties in het LIJ voor gedragsinterventies zich tot het dynamisch risicoprofiel van de jongeren?
 - a) In hoeverre sluiten de suggesties voor gedragsinterventies aan bij het dynamisch risicoprofiel?
 - b) Welke achterliggende redenen kunnen worden geïdentificeerd wanneer de suggesties uit het LIJ niet aansluiten bij het DRP?
3. Hoe verhoudt het advies van de RvdK zich tot de suggesties uit het LIJ?
 - a) Hoe vaak worden de suggesties door het LIJ overgenomen in het advies van de RvdK?
 - b) Als van de suggesties door het LIJ wordt afgeweken, welke redenen worden daarvoor gegeven?
4. Hoe verhoudt de afdoening/ het vonnis van OM/ de rechter zich tot het advies van de RvdK en de suggesties door het LIJ?
 - a) Hoe vaak wordt het advies van de RvdK overgenomen in de afdoening door OM of de rechter? In welk deel van de gevallen sluit dit aan bij de suggesties door het LIJ en in welk deel van de gevallen wijkt het af?
 - b) Als van het advies van de RvdK wordt afgeweken, welke redenen worden daarvoor gegeven?
5. In hoeverre kan op basis van de antwoorden op de onderzoeksvragen 1 tot en met 4 worden geconcludeerd dat het werken met het LIJ bijdraagt aan een persoonsgerichte aanpak van jeugdcriminaliteit?

6. Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan om de bijdrage van het LIJ aan een persoonsgerichte aanpak van jeugdcriminaliteit (verder) te vergroten?

1.3 Persoonsgerichte aanpak in jeugdstrafrecht

Uitgangspunt jeugdstrafrecht

Het jeugdstraf- en jeugdstrafprocesrecht heeft een pedagogisch karakter met als algemeen uitgangspunt het voorkomen van recidive. Voor jongeren is voorzien in een apart sanctiestelsel waarbij zoveel mogelijk interventies worden ingezet die gericht zijn op een positieve gedragsbeïnvloeding van de jongere.

Beslissingen en handelingen richting de jeugdige verdachte, waaronder de toepassing van sancties en maatregelen, zijn er op gericht de ontwikkeling van deze jongere te stimuleren, de jongere te heropvoeden, te resocialiseren en te weerhouden van een verdere criminele carrière (OM, 2020). Het jeugdstrafrecht is van toepassing op jongeren tussen 12 en 18 jaar. Door het adolescentenstrafrecht kan de rechter het jeugdstrafrecht ook toepassen op jongvolwassenen tot 23 jaar¹.

Straffen en maatregelen in het jeugdstrafrecht

Het jeugdstrafrecht kent drie hoofdstraffen: geldboete, taakstraf en jeugddetentie. Hoofdstraffen kunnen geheel of gedeeltelijk voorwaardelijk worden opgelegd. De taakstraf bestaat uit een werkstraf, een leerstraf of een combinatie van beide. Er zijn ten tijde van dit onderzoek vier leerstraffen: twee voor jongeren met een normale intelligentie (Tools4U en TACt) en twee voor jongeren met een licht verstandelijke beperking (So-Cool en TACt Plus). Dit zijn erkende gedragsinterventies (zie 1.5 voor verdere uitwerking). De RvdK coördineert de taakstraf. Als de hoofdstraffen voorwaardelijk of deels voorwaardelijk worden opgelegd, worden hieraan algemene of bijzondere voorwaarden gekoppeld. Gedragsinterventies kunnen als bijzondere voorwaarden worden opgenomen. De (jeugd)reclassering houdt toezicht op die voorwaarden (zie verder toezicht en begeleiding).

Buiten de drie hoofdstraffen kent het jeugdstrafrecht nog een tweetal bijkomende straffen: ontzegging van de rijbevoegdheid en verbeurdverklaring. Bijkomende straffen kunnen worden gekoppeld aan een hoofdstraf of ze worden afzonderlijk opgelegd. Binnen het jeugdstrafrecht kunnen jongeren een geldboete en/of taakstraf opgelegd krijgen door zowel de officier van justitie als de rechter.

Naast straffen kan de rechter maatregelen opleggen. Maatregelen kunnen ook worden opgelegd als de verdachte het feit wel heeft gepleegd, maar het niet aan hem verweten kan worden. De zwaarste maatregel is Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (de PIJ-maatregel). Andere maatregelen zijn: de gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM), onttrekking aan het verkeer, ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel, schadevergoeding en de vrijheidsbeperkende maatregel. Erkende gedragsinterventies kunnen onderdeel zijn van de PIJ-maatregel en de GBM.

¹ Door het adolescentenstrafrecht kan de rechter aan jongeren tussen 16 en 18 jaar ook een straf of maatregel opleggen uit het volwassenstrafrecht. Het volwassenstrafrecht kan slechts aan de orde zijn als er sprake is van zeer ernstige (levens)delicten en de verwachting dat de aard en de duur van de behandeling in het kader van het jeugdstrafrecht onvoldoende mogelijkheden bieden om de veiligheid van anderen te waken borgen. Dit onderzoek richt zich op gedragsinterventies die in het kader van het jeugdstrafrecht worden opgelegd. De interventies die in het kader van het volwassenstrafrecht worden opgelegd liggen buiten de scope van dit onderzoek.

Toezicht en begeleiding op (bijzondere) voorwaarden

Jongeren kunnen in afwachting van de uitspraak van de rechter en bij de strafoplegging toezicht en begeleiding door de (jeugd)reclassering² opgelegd krijgen bij het naleven van de (bijzondere) voorwaarden. Het toezicht en de begeleiding is erop gericht om te voorkomen dat de jongere opnieuw strafbare feiten pleegt. Bij de begeleiding gaat het om individuele begeleiding van de jongere. De bijzondere voorwaarden waar de jongere zich aan moet houden, worden bij voorkeur zoveel mogelijk in het vonnis vastgelegd. Erkende gedragsinterventies kunnen als bijzondere voorwaarde worden opgelegd.

Persoonsgerichte aanpak

In het jeugdstrafrecht wordt een persoonsgerichte aanpak toegepast met als doel het risico op recidive te verminderen door criminogene of risicofactoren te beperken en beschermende factoren te versterken door de inzet van passende interventies. Zoals in 1.1 benoemd is dit gebaseerd op het RNR-model. Een persoonsgerichte aanpak voldoet aan de drie beginselen uit het RNR-model:

- ③ Recidivebeginsel: de intensiteit van de interventie is afgestemd op het recidiverisico van de jongere. Als het risico klein is, kan worden volstaan met een interventie van geringe intensiteit of kan een interventie achterwege blijven. Is de kans op recidive groot, dan dient een interventie veelomvattend en ingrijpend te zijn. Is de intensiteit van een aanpak niet goed afgestemd op het recidiverisico, dan kan een aanpak contraproductief uitpakken (Adler et al., 2016; Sperber et al. 2013; De Vries et al., 2015 via Pooley, 2020;).
- ③ Behoeftebeginsel (Need): de interventie moet gericht zijn op de criminogene behoeften. Dit zijn veranderbare (dynamische) risicofactoren die die direct samenhangen met recidive, zoals problemen op school, omgang met delinquente vrienden, tekorten in sociale en cognitieve vaardigheden, problemen met agressieregulatie. Door een interventie op deze factoren te richten, neemt het risico op recidive af.
- ③ Het responsiviteitsbeginsel: de interventie moet passen bij de motivatie, de leerstijl en de intellectuele mogelijkheden van de jongere.

1.4 Het landelijk instrumentarium jeugdstrafrechtketen

Het LIJ is ontwikkeld voor jongeren van 12-18 jaar die met politie en justitie in aanraking komen. Het LIJ ondersteunt bij het op gestructureerde wijze verzamelen en analyseren van informatie over de jongere en zijn leefomgeving. Op basis van de verzamelde informatie berekent het LIJ de kans op recidive, maakt het zichtbaar welke dynamische (veranderbare) risicofactoren hier vooral aan bijdragen en zoekt het naar passende gedragsinterventies die het risico op herhaling van crimineel gedrag verkleinen.

² Uitgangspunt is dat bij toepassing van het jeugdstrafrecht het toezicht wordt opgedragen aan de jeugdreclassering of in geval van onder toezichtstelling aan de gezinsvoogd. Bij jongeren vanaf 16 jaar kan gelet op de persoonlijke ontwikkeling en omstandigheden van de adolescent ook gekozen worden voor toezicht en begeleiding door de volwassenreclassering.

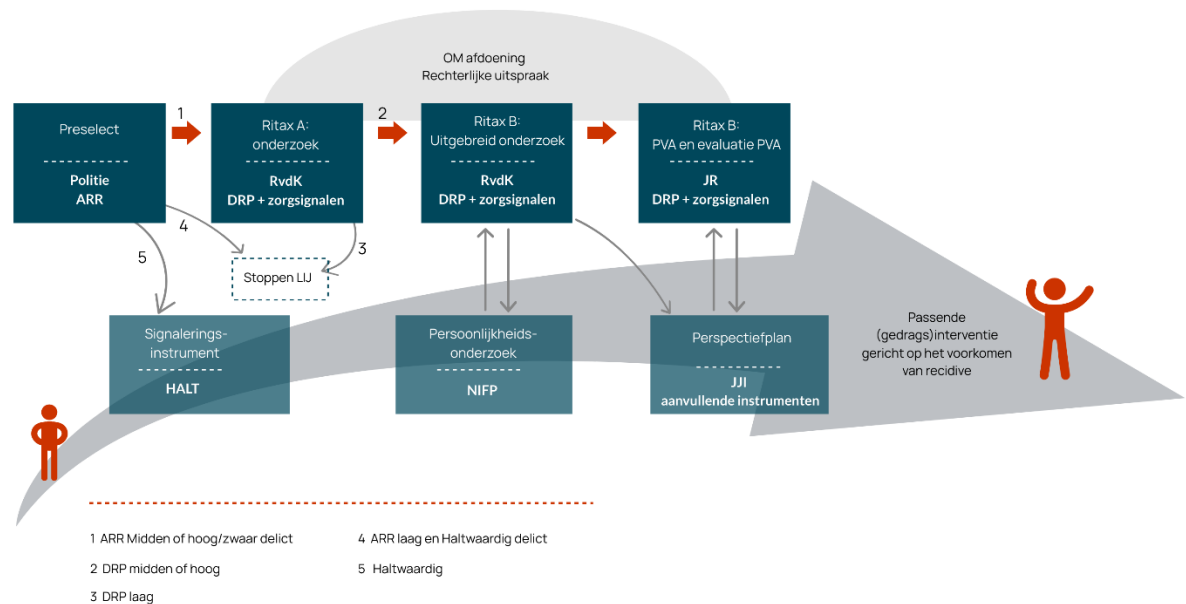
Het LIJ bestaat uit meerdere instrumenten voor risico- en behoeftetaxatie die in de verschillende fasen in de jeugdstrafrechtketen door de verschillende ketenpartners – politie, Halt, de RvdK, de Jeugdreclassering (JR) en de Justitiële Jeugdinstellingen (JJI) – worden gebruikt (zie figuur 1.1 voor schematische weergave).

Daarnaast bevat het LIJ:

- 🕒 richtlijnen en checklists voor interviews;
- 🕒 vragenlijsten voor jongeren en ouders;
- 🕒 scoreformulieren;
- 🕒 wetenschappelijke onderbouwde wegings- en rekenmodellen;
- 🕒 richtlijnen en formats voor rapportage.

In figuur 1.1 is het gebruik van de risicotaxatie-instrumenten in de jeugdstrafrechtketen weergegeven.

Figuur 1.1 Schematische weergave gebruik risicotaxatie-instrumenten in de jeugdstrafrechtketen

Bron: Factsheet Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (2012), bewerkt door DSP-groep

Bij de aanhouding van een minderjarige gebruikt de politie het eerste LIJ-instrument (preselect) voor een risico-inschatting op recidive. Dat gebeurt op basis van gegevens uit politiesystemen, zoals eventuele eerdere delicten en de leeftijd bij het eerste delict (statische risicofactoren). De uitkomst is een score voor het Algemeen Recidive Risico (ARR). De uitkomst is bepalend voor de vervolgstap: bij een lage score doet de RvdK in principe geen strafonderzoek, behalve als het OM dit toch noodzakelijk vindt. Dit is afhankelijk van de ernst van het delict. Bij een midden of hoge score of een ernstig delict volgt wel een strafonderzoek bij de RvdK.

Het **Algemeen Recidive Risico (ARR)**: het risico op herhaling van crimineel gedrag. Deze score wordt overgenomen uit het preselectie-instrument dat de politie invult. Feitelijk gaat het om de kans dat de jongere opnieuw met politie en justitie in aanraking komt vanwege het plegen van een delict. Risicoscores worden uitgedrukt in Laag, Midden of Hoog.

In het strafonderzoek gebruikt de RvdK een ander LIJ-instrument: de Ritax.³ De Ritax bestaat uit twee delen. De Ritax A (voorheen instrument 2A) gaat verder in op statische gegevens en op dynamische risicofactoren in tien verschillende domeinen: school, werk, gezin, vrije tijd, relaties, alcohol- en drugsgebruik en gokken, geestelijke gezondheid, attitude, agressie en vaardigheden. Raadsmedewerkers verzamelen dossierinformatie over deze risicofactoren en spreken de jongere en meestal ook zijn of haar ouders en de school. Indien nodig worden ook andere informanten geraadpleegd. Daarnaast worden indicatoren voor zorg in kaart gebracht.

Uit dit instrument komt een Dynamisch Risico Profiel (DRP) van de jongere. Bij de afname van de Ritax worden alleen de risicofactoren in het DRP weergegeven. Als ook de Ritax B wordt afgenomen, staan in het DRP naast de risicofactoren ook de beschermende factoren van de jongere voor verschillende leefgebieden (zie figuur 1.2). Het geeft een beeld van hoeveel dynamische (veranderbare) risicofactoren bijdragen aan een groter risico op recidive.

Het **Dynamisch Risico Profiel (DRP)**: de mate waarin dynamische risicofactoren bijdragen aan een grotere kans op recidive. Het DRP geeft een totaalscore, domeinscores en een overzicht van risicofactoren en, als ook Ritax B is ingevuld, beschermende factoren. Het DRP levert scores op tien domeinen. Domeinscores worden uitgedrukt in Laag, Midden of Hoog, zowel voor beschermende factoren als risicofactoren. Bij een hoge score op risicofactoren betekent dit dat er veel risicofactoren aanwezig zijn. Bij een hoge score op beschermingsfactoren betekent dit dat er veel beschermingsfactoren aanwezig zijn.

³ In 2022 is de Ritax 2.0 ingevoerd. Dit onderzoek heeft nog betrekking op de Ritax zoals die gebruikt is tot eind 2021. In het conclusie hoofdstuk komen we terug op de wijzigingen in de Ritax 2.0.

Figuur 1.2 Voorbeeld van een Dynamisch Risicoprofiel

Beschermende factoren			Domein	Risico factoren		
Hoog	Midden	Laag		Laag	Midden	Hoog
		■	School	■		
			Werk			
■	■	■	Gezin	■	■	
		■	Vrije tijd	■	■	
			Relaties	■	■	■
			Alcohol- en drugsgebruik en gokken	■	■	
			Geestelijke gezondheid			
		■	Attitude	■		
	■	■	Agressie	■	■	■
■	■	■	Vaardigheden	■	■	

Bron: Factsheet Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (2012)

Wanneer een jongere op de Ritax A scoort op (een van) de onderstaande items, wordt door de raadsonderzoeker ook een Ritax B afgenomen als de jongere:⁴

- ☉ een totaalscore DRP midden heeft en op minimaal één of meer domeinen een score hoog heeft; en/of
- ☉ een totaalscore DRP hoog heeft; en/of
- ☉ er sprake is van een inbewaringstelling (IBS).

Met de Ritax B wordt aanvullende informatie verzameld op de risicodomeinen die in Ritax A in kaart zijn gebracht. Vervolgens wordt vanuit het LJ geautomatiseerd bepaald welke erkende gedragsinterventies kunnen worden ingezet om het recidiverisico omlaag te brengen (zie tabel 1.1 voor een overzicht van de interventies). De suggesties van het LJ zijn gebaseerd op de inclusiecriteria voor de interventies (zie 1.5 en bijlage 2 voor inclusiecriteria van de gedragsinterventies). Voor een individuele jongere kunnen meerdere gedragsinterventies worden voorgesteld. De raadsonderzoeker kijkt welke van de door het LJ voorgestelde interventies het meest geschikt is, of zijn, en gebruikt hierbij het DRP als onderbouwing van het strafadvies aan de rechtbank. Daarbij wordt ook gekeken naar responsiviteit: de motivatie/motiveerbaarheid, leerstijl en mogelijkheden van de jongere en zijn of haar omgeving om aan een bepaalde interventie deel te nemen.

Daarnaast genereert het LJ zorgsignalen. Dit zijn psychosociale of psychische problemen die soms niet of nauwelijks met delictgedrag of de kans op recidive te maken hebben, maar waarvoor een jongere eventueel wel behandeling en/of bescherming nodig heeft.

⁴ Als er zorgsignalen gezien worden, is het aan de RvdK om uit te breiden naar een beschermingsonderzoek.

De JR zet hetzelfde Ritax B in voor het opstellen van een plan van aanpak voor de jongere. Ze actualiseert hierbij de gegevens die de RvdK tijdens het onderzoek heeft ingevoerd in het instrument. Vervolgens vordert de officier van justitie op basis van het raadsadvies al dan niet de inzet van een gedragsinterventie en uiteindelijk volgt er een rechterlijke uitspraak. In het geval van een OM-afdoening legt de officier van justitie al dan niet de gedragsinterventie op.

Onderzoeksfocus Ritax B

Dit onderzoek is gericht op de toeleiding naar gedragsinterventies. Dit betekent dat we ons voor dit onderzoek richten op de uitkomsten van de Ritax B op basis waarvan de suggesties voor passende gedragsinterventies worden gegeven. Jongeren bij wie alleen een Ritax A wordt afgenomen krijgen geen suggesties voor gedragsinterventies.

1.5 Gedragsinterventies die door LIJ worden gesuggereerd

Vanuit het LIJ worden suggesties gedaan voor passende gedragsinterventies die door de Deelcommissie Justitiële interventies van de Erkenningscommissie Interventies zijn erkend als minimaal theoretisch goed onderbouwd. Voor dit onderzoek gebruiken we registratiegegevens uit het LIJ uit de jaren 2018 en 2019 (zie paragraaf 2.1 voor onderbouwing). In de jaren 2018 en 2019 waren er twintig erkende (gedrags)interventies. Als de erkenning van een interventie verloopt, wordt dit verwerkt in de geautomatiseerde beoordeling door het LIJ en wordt de interventie niet meer als passende suggestie gegeven.

In tabel 1.1 is een overzicht opgenomen van de interventies die in 2018 en 2019 erkend waren. We hebben een indeling gemaakt van de gedragsinterventies op basis van de risicofactoren waarop ze zich richten: interventies gericht op tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden, agressieregulatie, alcohol- en middelengebruik en grensoverschrijdend gedrag en gezin/systeem. De interventies zijn gerangschikt binnen deze categorieën volgens het inclusie criterium met betrekking tot recidiverisico. In bijlage 2 hebben we een uitgebreid overzicht opgenomen van alle inclusiecriteria en contra-indicaties per interventie. In de tabel is tevens aangegeven of de interventies gedurende de hele onderzoeksperiode 2018-2019 zijn erkend (zie voor onderbouwing onderzoeksperiode hoofdstuk 2). Sinds 2019 hebben enkele interventies hun erkenning verloren en zijn nieuwe interventies erkend. Op de consequenties hiervan voor de bevindingen van het onderzoek komen we terug in hoofdstuk 6.

Tabel 1.1 Erkende gedragsinterventies in 2018-2019

Interventie	Strafrechtelijk kader	Locatie	ARR en/of DRP	Risicofactoren	Doelgroep lvb	Erkenning 2018-2019
Interventies gericht op tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden						
Sociale Vaardigheden op Maat (SoVa op Maat)	Bijzondere voorwaarde Jeugddetentie PIJ Voorwaarde bij schorsing	Ambulant Residentieel (JJI of gesloten jeugdzorg) ⁵	Midden	Vaardigheden		Sinds september 2019
Leren van Delict	Jeugddetentie PIJ	Residentieel (JJI of gesloten jeugdzorg)	Midden en hoog	Vaardigheden		Hele periode
So-Cool	Leerstraf	Ambulant	Midden en hoog	Vaardigheden	Ja	Hele periode
Tools4U en Tools4Uplus ⁶	Leerstraf	Ambulant	Midden en hoog	Vaardigheden		Hele periode
Topzorg	Bijzondere voorwaarde GBM	Ambulant	Hoog	Vaardigheden		Hele periode
Interventies gericht op agressieregulatie						
Agressieregulatie (AR) Jeugd	Bijzondere voorwaarde Jeugddetentie PIJ	Ambulant Residentieel (JJI of gesloten jeugdzorg)	Midden en hoog	Agressieregulatie		Hele periode
Agressieregulatie (AR) op Maat Ambulant	Bijzondere voorwaarde GBM	Ambulant	Midden en hoog	Agressieregulatie		Hele periode
Agressieregulatie (AR) op Maat Intramuraal	Bijzondere voorwaarde GBM Jeugddetentie PIJ	Bij GBM Ambulant Residentieel (JJI of gesloten jeugdzorg)	Midden en hoog	Agressieregulatie		Hele periode
In Control! lvb	GBM Jeugddetentie PIJ	JJI	Midden en hoog	Agressieregulatie	Ja	Tot juli 2018
Training Agressie Controle (TACT) regulier	Leerstraf	Ambulant	Midden en hoog	Agressieregulatie		Hele periode
TACT Plus	Leerstraf	Ambulant	Midden en hoog	Agressieregulatie	Ja	Hele periode
Interventies gericht op alcohol- en druggebruik en grensoverschrijdend gedrag						
Out of the Circle	PIJ Preventieve hechtenis	JJI	Laag en midden DRP wordt niet genoemd	Zedendelict		Sinds oktober 2018

⁵ SoVa op Maat wordt ook in JeugdzorgPlus instellingen aangeboden. Dit is niet in een strafrechtelijk kader.

⁶ Tools4U Plus is voor jongeren van 12 tot 15 jaar voor als ouders niet mee willen werken aan Tools4U en voor 16+ als ouders problemen hebben met de monitoring en tekorten ervaren in probleemoplossingsvaardigheden en/of de jongere houdt zich regelmatig tot vaak niet aan de afspraken en regels van de ouders en ouders zijn niet in staat dit gedrag te beïnvloeden.

Interventie	Strafrechtelijk kader	Locatie	ARR en/of DRP	Risicofactoren	Doelgroep lvb	Erkenning 2018-2019
Leefstijl 24/7	Bijzondere voorwaarde Jeugd detentie PIJ	JJI en SVG instellingen Ambulant	Laag, midden en hoog	Alcohol en drugs		Hele periode
Brains4Use	PIJ	JJI ⁷	Midden en hoog	Alcohol en drugs		Hele periode
Interventies gericht op het gezin/systeem						
Ouderschap met Liefde en Grenzen (OLG)	Bijzondere voorwaarde GBM Voorwaarde bij schorsing	Ambulant	Midden	Gezin		Hele periode
Multidimensional Family therapy (MDFT)	Bijzondere voorwaarde GBM PIJ (onderdeel nazorg) Voorwaarde bij voorwaardelijke PIJ Voorwaarde bij schorsing	Ambulant	Midden en hoog	Gezin		Hele periode
Forensische Ambulante Therapie (FAST)	Bijzondere voorwaarde GBM	Ambulant	Midden en hoog	Gezin		Hele periode
Multi Systeem Therapie (MST)	Bijzondere voorwaarde GBM PIJ (onderdeel nazorg) Voorwaarde bij voorwaardelijke PIJ Voorwaarde bij schorsing	Ambulant	Midden en hoog	Gezin		Hele periode
Relationele gezinstherapie (RGT)	Bijzondere voorwaarde ⁸ Voorwaarde bij voorwaardelijke PIJ Voorwaarde bij schorsing	Ambulant	Midden en hoog	Gezin		Hele periode
Treatment Foster Care Oregon (TFCO)	Bijzondere voorwaarde ⁹	Ambulant	Midden en hoog	Gezin		Hele periode

Bron: Handleidingen LJJ en <https://www.justitieinterventies.nl/>

7 Brains4Use kan ook in een residentiële instelling wordt gevolgd maar dan is het niet in een strafrechtelijk kader.

8 Niet-thuiswonend is contra-indicatie.

9 De interventie vindt plaats in eigen leefomgeving van jeugdige.

De interventies zijn op verschillende manieren in te delen:

- ③ De wijze van oplegging (het strafrechtelijk kader): als leerstraf (vier interventies), als bijzondere voorwaarde (twaalf interventies) bij een voorwaardelijk straf, tijdens jeugddetentie (vier), als onderdeel van een PIJ-maatregel (negen interventies), als voorwaarde bij een voorwaardelijke PIJ-maatregel (drie interventies) of als onderdeel van een GBM (acht interventies). Daarnaast zijn er drie gedragsinterventies waarbij is specifiek benoemd is dat ze in het kader van een scholings- en trainingsprogramma (STP) in de verplichte nazorg van de jeugddetentie kunnen worden uitgevoerd. Tot slot is ook bij vijf interventies genoemd dat ze als voorwaarde bij schorsing van de preventieve hechtenis kunnen worden ingezet.
- ③ De locatie van uitvoering: residentieel (acht interventies) of ambulantly (zestien interventies). Van de residentiële interventies kunnen er drie alleen in een JJI worden uitgevoerd en vijf zowel in een JJI of een andere residentiële setting bijvoorbeeld De Waag of gesloten jeugdzorg (twee interventies). Vier interventies kunnen zowel residentieel als ambulantly worden uitgevoerd.
- ③ De risicofactoren waar ze voornamelijk op gericht zijn: tekorten in sociale en cognitieve vaardigheden (vijf interventies), problemen met agressieregulatie (zes interventies), problemen met alcohol en drugs (twee interventies), seksueel grensoverschrijdend gedrag (één interventie) en risicofactoren in het gezin (zes interventies).
- ③ Doelgroep: er zijn drie specifieke interventies voor de doelgroep jongeren met een lvb.

Het merendeel van de gedragsinterventies is bedoeld voor jongeren met een midden en hoge score op het dynamisch risicoprofiel. Dit is een deel van de groep jongeren bij wie de Ritax B wordt afgenomen (zie 1.4).

Hoe komen de geautomatiseerde suggesties uit het LIJ tot stand?

Voor alle erkende interventies zijn in de handleidingen inclusiecriteria op een of meerdere domeinen van het DRP van de Ritax geformuleerd (zie bijlage 2 voor het overzicht van de inclusiecriteria). Voor enkele interventies gelden inclusiecriteria op het niveau van items en bij enkele andere interventies gelden leeftijdsriteria en een licht verstandelijke beperking (lvb) als inclusie criterium¹⁰. Als een jongere voldoet aan de criteria van een interventie wordt de interventie als suggestie in het LIJ weergegeven. In de handleiding van het LIJ is per interventie weergegeven welke score de jongere op ARR en/of DRP moet hebben om in aanmerking te komen voor de interventies. Het valt op dat niet bij alle interventies duidelijk is of de jongere een risicoscore van hoog of midden moet hebben op ARR en DRP of dat een risicoscore hoog of midden op een van beide (ARR of DRP) voldoende is. Het is daarom niet duidelijk hoe dit is geprogrammeerd in het LIJ.

¹⁰ Of de inclusiecriteria van de interventies passend zijn en voldoende zijn onderbouwd vanuit de programmatheorie van de interventies is niet onderzocht in dit onderzoek. Dit lag buitend e scope van dit onderzoek. In dit onderzoek zijn we ervan uitgegaan dat dit voor de erkenning van de interventies is onderzocht.

1.6 Proces van suggestie gedragsinterventie tot oplegging

In de handleiding van het LIJ is aangegeven dat na het invullen van de Ritax B het ARR, het DRP en de risicoscores op de domeinen bekend zijn. Dan is de vraag aan de orde of de jongere in aanmerking komt voor één of meerdere gedragsinterventies, vormen van (jeugd)reclasseringstoezicht en/of de gedragsbeïnvloedende maatregel. Zoals eerder gezegd maakt het LIJ een match tussen de jongere en de inclusiecriteria van de (gedrags)interventies. De raadsadviseur checkt vervolgens op eventuele contra-indicaties. Hieronder worden de stappen van de systematiek toegelicht zoals die beschreven zijn in de handleiding van het LIJ. In figuur 1.3 hieronder geven we een schematische weergave van de stappen.

Figuur 1.3 Stappen in het proces van LIJ suggestie voor tot opleggen van een gedragsinterventie

Bron: Handleiding LIJ

Stap 1: Het uitkiezen van passende (gedrags)interventie

Bij het uitkiezen van een passende gedragsinterventie maakt de raadsonderzoeker eerst de afweging of de te zoeken gedragsinterventies in een ambulante of residentiële kader (in een JJI of gesloten jeugdzorg) uitgevoerd moeten worden. Indien dit nog onbekend is, kan worden gezocht in alle gesuggereerde gedragsinterventies. Na het aanvinken van residentieel of ambulante presenteert de applicatie vervolgens de suggesties voor gedragsinterventies die passen bij het risicoprofiel van de jongere op basis van de inclusiecriteria. Er kunnen meerdere gedragsinterventies worden gesuggereerd. Als wordt aangegeven dat er gezocht wordt naar een gedragsinterventie ambulante, dan worden alleen die (passende) gedragsinterventies getoond.

Stap 2: (Gedrags)interventie inzien en checken contra-indicaties

Via de applicatie kan vervolgens meer detailinformatie over de gedragsinterventies worden ingezien. De informatie betreft een beschrijving van de (gedrags)interventie, qua duur, doelgroep, risicofactoren waar de (gedrags)interventie zich op richt, indicatiecriteria en contra-indicaties, en de vereisten ten aanzien van responsiviteit (IQ, motivatie en leerstijl). Om uiteindelijk een (gedrags)interventie te kunnen kiezen, moet de raadsonderzoeker eerst aanvinken of géén of één of meerdere contra-indicaties van toepassing zijn. Daarna wordt zichtbaar of er al naar contra-indicaties is gekeken en, zo ja, of deze wel of niet aanwezig zijn.

Stap 3: Beschikbaarheid invullen en eventueel interventies toevoegen

In het overzicht van passende gedragsinterventies kan de raadsonderzoeker aangeven in hoeverre deze gedragsinterventies ook daadwerkelijk beschikbaar zijn. Als er geen gedragsinterventies gevonden zijn die passen of als de raadsonderzoeker deze niet geschikt acht, is het mogelijk naar het overzicht te gaan van alle gedragsinterventies om bepaalde gedragsinterventies in te zien en te checken op contra-indicaties. Ook kan de raadsonderzoeker zelf niet erkende interventies toevoegen die niet opgenomen zijn in de systematiek. Over deze niet erkende interventies is geen informatie beschikbaar in het LIJ. Deze zijn niet meegenomen in het onderzoek.

Stap 4: Keuze maken

Daarna kan de raadsonderzoeker geen, één of meer (gedrags)interventies kiezen. Met vinkjes kan hij/zij aangeven welke interventie(s) en welke vorm van (jeugd)reclasseringstoezicht zij kiest, en/of hij/zij de GBM kiest. Vermeld blijft of een interventie/vorm van (jeugd)reclasseringstoezicht en/of de GBM volgens de systematiek al dan niet passend is of zelf toegevoegd is.

Stap 5: Keuze onderbouwen

De laatste stap is het onderbouwen van de keuze. In een open tekstveld moet de raadsonderzoeker aangegeven om welke redenen voor welke interventie(s)/vorm van (jeugd)reclasseringstoezicht en/of de GBM gekozen wordt. Doordat op het scherm het totaaloverzicht wordt getoond, kan de raadsonderzoeker dit gebruiken voor een goede onderbouwing van de gekozen interventie. In het totaaloverzicht staat

aangegeven voor welke domeinen (waarop de jongere risico scoort) de betreffende gedragsinterventie/vorm van (jeugd)reclasseringstoezicht en de GBM wel 'past' en voor welke niet ('niet gescoorde domeinen'). Indien aanvullende instrumenten voor indicatiestelling nodig zijn, staat dit in het overzicht vermeld. De uitkomst van stap 5 vormt geautomatiseerde input voor de rapportage in stap 6.

Stap 6: Rapportage

In de rapportage staat of de stappen 1 tot en met 5 volledig zijn uitgevoerd. Zo niet, dan wordt aan de raadonderzoeker gevraagd aan te geven waarom niet. Als de stappen wel zijn uitgevoerd, staat vermeld:

- ③ gekozen interventie(s)/vorm van (jeugd)reclasseringstoezicht/GBM;
- ③ de bij de jongere gescoorde domeinen waar de interventie/vorm van (jeugd)reclasseringstoezicht /GBM betrekking op heeft;
- ③ (indien van toepassing:) de domeinen waar de gedragsinterventie/vorm van (jeugd)reclasseringstoezicht/ GBM zich ook op richt, maar waarop de jongere niet gescoord heeft;
- ③ (indien van toepassing:) aanvullende instrumenten voor indicatiestelling;
- ③ onderbouwing van de keuze.

Voorts wordt in een bijlage de beschrijving van de gekozen gedragsinterventie(s)/vorm(en) van (jeugd)reclasseringstoezicht/GBM opgenomen conform de tekst uit voorgaande paragrafen.

Stap 7 Eis of oplegging OM

Het OM neemt vervolgens het advies van de RvdK wel/niet over en vordert wel/niet de passende (gedrags)interventie of legt de interventie wel/niet op in het geval van een OM-afdoening.

Stap 8 Vonnis rechter

De rechter neemt in zijn uitspraak de eis van het OM wel/niet over en/of neemt het advies van de RvdK wel/niet over: hij legt wel/niet de passende (gedrags)interventie op.

Registratie van de verschillende stappen

De raadsonderzoeker vult het LIJ in via de Intelligente Formulierenmodule (IFM). Dit is het ondersteunend ICT systeem binnen het LIJ (zie kader). Daarnaast leggen de raadsonderzoekers een dossier aan van elke jongere in het digitale Kinderbeschermings Bedrijfsprocessensysteem (KBPS) (zie kader). In dit systeem legt de RvdK een dossier aan van ieder kind naar wie een onderzoek wordt ingesteld. Per dossier worden persoonlijke gegevens van het kind geregistreerd. Per onderzoek worden o.a. contacten, binnengekomen en uitgaande stukken, de overwegingen en besluiten van de onderzoeken geregistreerd.

Intelligente Formulierenmodule (IFM)

De IFM is een ondersteunend ICT-systeem binnen het LIJ.

IFM wordt ingezet door jeugdreclassering (GI's), Raad van de Kinderbescherming (RvdK) en Justitiële Jeugdinrichtingen (JJl's) van Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en biedt:

- informatie-uitwisseling tussen de GI's, de RvdK en DJI;
- risicotaxatie-instrumenten die door de Jeugdreclassering, de RvdK en DJI worden ingezet;
- een toeleiding naar erkende gedragsinterventies;
- functionaliteit voor het opstellen van Adviesrapportages;
- functionaliteit ten behoeve van ondersteuning van YouTurn-methodiek en perspectieplannen van de JJI van DJI.
- functionaliteit voor het opstellen van een plan van aanpak bij de JR.

Een van de drie IFM-producten die de Justitiële Informatiedienst (Justid) van het ministerie van J&V oplevert is IFM RvdK. Deze component bevindt zich in het systeemdomein van de RvdK en ondersteunt de risicotaxatie-instrumenten en rapportages in de jeugdstrafrechtketen voor de RvdK. Deze bevat LIJ Ritax en de Raadsrapportages.

De Raadsrapportage heeft als doel om een passend advies op te stellen bij de situatie van de jongere binnen het strafrecht. Dit wordt gedaan op basis van gesprekken met de jongere, ouders en school. De informatie wordt verwerkt in het Raadsrapport binnen de IFM. Als belangrijk hulpmiddel hierbij is de LIJ Ritax onderdeel van de Raadsrapportage.

De LIJ Ritax heeft functionaliteiten ter ondersteuning van het invullen van de Ritax als onderdeel van de raadsrapportages. Op basis van de (op gestructureerde wijze) verzamelde informatie berekent LIJ Ritax de kans op recidive, maakt zichtbaar welke (veranderbare) factoren hier vooral aan bijdragen, stelt een risicoprofiel op en zoekt naar passende gedragsinterventies die het risico op herhaling van crimineel gedrag kunnen verkleinen.

Na gereed melden van de Rapportages worden deze opgeslagen als PDF, waarna ze worden verzonden naar het bronsysteem van de RvdK. Tevens wordt het Ritax-instrument verzonden naar de IFM BUI (Beheerder Uitvoering Instrumentarium), waarna het beschikbaar wordt als basis voor nieuwe rapportages van de RvdK en de JR-instanties. Het wordt ook deels beschikbaar voor de JJI als input voor bepaalde Rapportages.

De IFM BUI is een faciliteit die voorziet in het delen van keteninformatie tussen de IFM Justid en de IFM RvdK, zodat ketenpartners essentiële informatie met betrekking tot de risicotaxatie van de RvdK en GI en verblijfsinformatie van de JJI met elkaar kunnen delen. Tevens voorziet het in een functionaliteit waarmee data ontsloten kan worden uit de IFM, welke te gebruiken is voor analyses, procesmetingen en wetenschappelijk onderzoek.

Bron: <https://www.justid.nl/producten-en-dienstencatalogus/nieuwbouw-en-onderhoud-systemen/informatiesystemen/intelligente-formulierenmodule-ifm>

Kinderbeschermings Bedrijfsprocessensysteem (KBPS)

In dit systeem legt de RvdK een dossier aan van iedere jongere naar wie een onderzoek wordt ingesteld. Per dossier worden persoonlijke gegevens van de jongere geregistreerd, en per onderzoek o.a. de contacten, binnengekomen en uitgaande stukken, en de overwegingen en besluiten van de onderzoeken. De rapportages uit het IFM worden ook in dit systeem als PDF opgeslagen. Uit KBPS kan de RvdK data extraheren over o.a. de uitkomsten van de Ritax en raadsadviezen.

Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2021/impactmonitor-aanpak-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling-2021/4-verantwoording-van-de-impactmonitor>

1.7 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de aanpak van het onderzoek. Vervolgens beschrijven in hoofdstuk 3 het proces: van LIJ-suggesties voor gedragsinterventies naar advies van gedragsinterventies door de RvdK in de praktijk. Hoofdstuk 4 beschrijft de praktijk van advies tot eis en oplegging van gedragsinterventies. In hoofdstuk 5 gaan we in op de bijdrage van het LIJ aan de persoonsgerichte aanpak en aandachtspunten en aanbevelingen om de bijdrage te vergroten. Tot slot trekken we conclusies ten aanzien van de onderzoeksvragen in hoofdstuk 6.

2 Methodische verantwoording

In dit hoofdstuk beschrijven we de onderzoeksmethoden die we hebben ingezet om de onderzoeksvragen te beantwoorden.

2.1 Onderzoekperiode

Het onderzoek is gestart in 2021. In 2020 hadden de maatregelen ter bestrijding van het Covid-19 virus gevolgen voor de uitvoeringspraktijk van het strafonderzoek door de RvdK en de uitvoering van gedragsinterventies. Daarom is er voor dit onderzoek – voor wat betreft de registratiedata - gekozen om te kijken naar zaken uit 2018 en 2019.

2.2 Documentenanalyse

Op basis van documentenanalyse van de handleiding van het LIJ en andere relevante beleidsdocumenten hebben we een beschrijving gemaakt van de werkwijze in het LIJ om tot een keuze van gedragsinterventies te komen. Op basis van de handleiding van het LIJ en de beschrijving van de gedragsinterventies op <https://www.justitieleinterventies.nl/> hebben we een overzicht gemaakt van de gedragsinterventies die in het LIJ zijn opgenomen.

2.3 Analyse data KBPS

Beschrijving casussen databestand KBPS

Uit het KBPS van de RvdK zijn alle casussen geselecteerd uit 2018 en 2019 waarin een strafadvies is gevraagd aan de RvdK én een Ritax B is afgenomen. Wanneer bij een jongere de Ritax B meerdere keren was afgenomen, is gekozen voor de meest recente afname voorafgaand aan het raadsadvies op basis van de datum van het raadsadvies. Dit leverde een bestand op van 7.307 casussen. Bij 46 van deze casussen waren alle velden voor de domeinen van de Ritax B onbekend. Bij 615 casussen was het strafonderzoek voortijdig afgebroken. Deze 661 casussen zijn niet meegenomen in de analyse en het bestand voor de analyse bestond zodoende uit 6.646 casussen. Deze casussen bestonden uit 2.041 strafonderzoeken, 3.873 strafonderzoeken met een aanvulling en 732 actualisaties. Een nadere specificering is uitgewerkt in tabel 2.1.

Tabel 2.1 Type strafadvieszaken

Type advies	N	%
Actualisatie Straf		
Actualisatie Ritax B op basis van PO onderzoek NIFP	391	6
Actualisatie Ritax B door RvdK	341	5
<i>Subtotaal</i>	732	11
Strafonderzoek aanvulling		
Afname Ritax B na afname Ritax A bij IVS	1205	18
Afname Ritax B vanuit PVM Ritax A	2531	38
Ritax 2B inclusief J Soap	137	2
<i>Subtotaal</i>	3873	58
Strafonderzoek		
Proces verbaal minderjarigen (PVM) Ritax B	2041	31
Totaal	6646	100%

Een 'actualisatie' van de Ritax B kan worden doorgevoerd naar aanleiding van een persoonlijkheids-onderzoek door het NIFP of kan door de RvdK zelf worden gedaan op verzoek van het OM. Dit kan bijvoorbeeld aan de orde zijn ten behoeve van een nieuwe rechtszitting of omdat het een tijd heeft geduurd voor de zaak überhaupt op zitting wordt behandeld. Bij 'strafonderzoek aanvulling' is bijvoorbeeld in het kader van de vroeghulp bij een inverzekeringstelling (IVS) eerst een Ritax A-IVS afgenomen en daarna een Ritax B tijdens het strafonderzoek. Ook is het mogelijk dat een aanvullend strafonderzoek is gedaan nadat eerst na een proces-verbaal minderjarigen (PVM) – zonder inverzekeringstelling een Ritax A was afgenomen. Onder die categorie vallen ook de casussen waarbij aanvullend het Juvenile-Sexoffender assessment Protocol (J-Soap) is afgenomen. De categorie strafonderzoek PVM zijn de casussen waarbij geen sprake is van IVS en na een PVM een Ritax B is afgenomen.

Alle casussen hebben betrekking op jongeren die op datum van het plegen van het delict 18 jaar of jonger waren, op twee na. Bij 13% is de leeftijd bij het plegen van het delict niet in KBPS geregistreerd. Eén procent van de jongeren was bij ontvangst van het verzoek tot strafonderzoek ouder dan 18 jaar (zie tabel 2.2).

Tabel 2.2 Leeftijd pleegdatum en leeftijd bij ontvangst verzoek strafonderzoek

Leeftijd	Leeftijd op pleegdatum delict		Bij ontvangst verzoek strafonderzoek	
	N	%	N	%
12	94	1	65	1
13	301	5	253	4
14	753	11	707	11
15	1290	19	1325	20
16	1600	24	1751	26
17	1746	26	2072	31
18	16	0	417	6
19	2	0	48	1
20	0	0	4	0
21	0	0	3	0
22	0	0	1	0
Onbekend ¹			844	13
Totaal	6646	100%	6646	100%

¹ Leeftijd op datum plegen delict niet ingevuld in KBPS

Niet alle strafonderzoeken resulteren in een strafadvies. In tabel 2.3 is een overzicht gegeven van het type advies van de RvdK. Het LIJ geeft wel geautomatiseerd suggesties voor al deze zaken. Alleen in de adviezen straf, voorwaardelijke straf met toezicht en transactie onder voorwaarden kunnen in theorie adviezen voor gedragsinterventies worden opgenomen in het strafadvies. Deze staan daarom bovenaan in de tabel. Dit is het geval bij 79% van de casussen. Bij ongeveer 13% van de zaken betreft het een advies ten aanzien van het al dan niet schorsen van de voorlopige hechtenis. In theorie kunnen ook hier enkele van de gedragsinterventies als voorwaarden worden genoemd. Maar uit de analyse bleek dat dit niet altijd eenduidig wordt ingevuld. Bij sommige casussen werd in vervolgvelden van bijvoorbeeld schorsing voorlopige hechtenis alsnog een strafadvies gegeven. We weten niet of dit registratiefouten zijn of een later advies. Tot slot is bij ongeveer 2% van de zaken het advies voor verder onderzoek (pro-justitia of voor een gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM)) gegeven.

Tabel 2.3 Type Advies dat door de RvdK is gegeven

Type advies RvdK	N	%
Advies straf	2752	41
Advies voorwaardelijke straf met toezicht	2087	31
Advies maatregel	58	1
Advies transactie onder voorwaarden	502	8
Advies geen strafoplegging	4	0
Advies schorsen voorlopige hechtenis	499	8
Advies niet-schorsen voorlopige hechtenis	304	5
Advies sepot	5	0
Advies bij vordering tul	138	2
Advies Pro Justitia rapportage	111	2
Refereren aan oordeel Ovj	66	1
Strafonderzoek GBM	21	0
Vrijwillige T&B (op verzoek RvdK)	81	1
Onbekend	18	0
Totaal	6646	100%

Uit nadere analyse waarin we de gekozen gedragsinterventies in het LIJ vergeleken met de gedragsinterventies die in KBPS waren geregistreerd als onderdeel van het strafadvies, bleek dat de interventies die in KBPS zijn ingevoerd als leerstraf of als bijzondere voorwaarde niet altijd overeenkwamen met de interventies die in het LIJ gekozen zijn. Zo kwam het bijvoorbeeld voor dat in het LIJ de leerstraf So-Cool was gekozen, maar dat die niet in KBPS was geregistreerd en omgekeerd. Interventies die in het LIJ gekozen zijn, worden automatisch in de adviesrapportage opgenomen als bijlage. De raadsonderzoekers moeten vervolgens ook in KBPS hun strafadvies registeren. Dit wordt niet altijd op dezelfde manier weergegeven. We zijn daarom uitgegaan van de keuze die in het LIJ is gemaakt van gedragsinterventies voor de analyses in dit onderzoek.

Analyse van de data

Met beschrijvende statistiek hebben we per gedragsinterventie de stappen in het werkproces bij de RvdK (zie hoofdstuk 1) geanalyseerd. In de extractie uit KBPS is per gedragsinterventie weergegeven:

- 🕒 In aanmerking, beoordeeld, gekozen
- 🕒 In aanmerking, beoordeeld, niet gekozen
- 🕒 In aanmerking, niet beoordeeld
- 🕒 In aanmerking, niet beschikbaar
- 🕒 Niet in aanmerking, gekozen
- 🕒 Niet in aanmerking, niet gekozen

In aanmerking betekent dat het LIJ de suggestie heeft gegeven voor de interventie nadat in stap 1 de keuze is gemaakt tussen een ambulante of een residentiële interventie. Alleen de interventies die passen bij de keuze ambulante of residentieel worden als suggestie (in aanmerking) in de datadump weggescheven. Dus als de raadsonderzoeker kiest voor een ambulante interventie worden alleen de ambulante gedragsinterventies als suggestie opgeslagen. Beoordeeld betekent dat de raadsonderzoeker in stap 2 de contra-indicaties voor de interventie heeft gecheckt en heeft aangevinkt in het LIJ de interventie te hebben beoordeeld. Daarnaast kan de raadsonderzoeker aangeven dat de gesuggereerde interventie niet beschikbaar is. Ook kan de raadsonderzoeker een interventie waarvoor de jongere niet de suggestie krijgt alsnog kiezen.

Op basis van de beschrijvende statistiek hebben we gekeken in welke mate suggesties voor gedragsinterventie van het LIJ worden gekozen door de raadsonderzoekers. Deze analyse hebben we ook uitgevoerd op het niveau van de regio's. Op basis van deze analyse hebben we drie regio's gekozen voor de kwalitatieve interviews (zie verder). In de selectie hebben we regio's geselecteerd die bovengemiddeld, gemiddeld en ondergemiddeld vaak de suggesties vanuit het LIJ overnemen.

Of de risicoprofielen van de jongeren in de suggesties en de gekozen interventies overeenkomen met de risicoprofielen volgens de inclusiecriteria van de gedragsinterventies hebben we stapsgewijs onderzocht op basis van de domeinscores:

1. Eerst zijn we nagegaan of de jongeren die een suggestie krijgen voor een gedragsinterventie door het LIJ voldoen aan de inclusiecriteria van de interventies.
2. Vervolgens zijn we nagegaan wat het risicoprofiel is van de jongeren bij wie een gedragsinterventie is gekozen. Dit gaat zowel om de jongeren bij wie de suggestie van het LIJ is gevolgd, als jongeren bij wie in stap 3 een volgens het LIJ niet-in-aanmerking-komende-interventie door de raadsonderzoekers is toegevoegd.
3. Ditzelfde hebben we vervolgens gedaan voor de jongeren in het dossieronderzoek bij wie de gedragsinterventie in het advies is opgenomen.

Een beperking in de data via KBPS is dat alleen de domeinscores voor de verschillende risicodomeinen beschikbaar zijn. Sommige interventies hebben ook inclusiecriteria op het niveau van items. We konden niet toetsen of jongeren aan deze criteria voldoen. We konden alleen toetsen of jongeren voldoen aan de inclusiecriteria met betrekking tot de domeinscores. In de extractie van KBPS is ook geen variabele lvb beschikbaar. Ook hier konden we niet toetsen of de suggesties van het LIJ hier goed rekening mee houden.

Op deze data zijn beschrijvende statistische analyses uitgevoerd. Per interventie zijn frequenties geanalyseerd van de mate waarin de interventie is gesuggereerd, beoordeeld en gekozen. Daarbij zijn tevens verschillen tussen regio's onderzocht.

2.4 (Groeps)interviews

Op basis van de eerste analyses op het extractiebestand uit KPBS zijn drie regio's geselecteerd voor de kwalitatieve interviews.

- ③ Een regio waarin relatief weinig de suggesties van het LIJ worden gekozen.
- ③ Een regio waarin bovengemiddeld vaak de suggesties van het LIJ worden gekozen.
- ③ Een regio waarin gemiddeld de suggesties van het LIJ worden gekozen.

We hebben in de drie geselecteerde regio's online interviews gehouden om inzicht te krijgen in:

- ③ De werkwijze van toeleiden naar gedragsinterventies met het LIJ in de praktijk.
- ③ De redenen waarom raadsonderzoekers de suggesties van het LIJ al dan niet overnemen.
- ③ De redenen waarom het OM en ZM de adviezen hierover van de RvdK niet overnemen.

De RvdK kon in een van de regio's in eerste instantie vanwege problemen met de personeelsbezetting geen medewerking verlenen aan het onderzoek. We hebben in die regio uiteindelijk wel een gesprek gehad met een zogenaamde super-user¹¹. Omdat we reeds contacten hadden gelegd met een andere regio van de RvdK die wel mee kon werken, hebben we in een vierde regio na het dossieronderzoek een aanvullend interview gehouden met een raadsonderzoeker en een gedragsdeskundige.

In totaal hebben we zes rechters en zes officieren van justitie gesproken en hebben we drie groepsinterviews en een individueel interview gehouden met in totaal negen raadsonderzoekers en drie gedragsdeskundigen. In de vierde regio nam ook de super-user van de RvdK deel aan het interview.

2.5 Dossieronderzoek

Op basis van de kwalitatieve interviews hebben we een screeningslijst opgesteld van afwegingen bij het adviseren, eisen en opleggen van een gedragsinterventie. Vervolgens zijn we via dossieronderzoek naar raadsadviesrapportages in KBPS nagegaan of deze afwegingen in het advies zijn gebruikt ter onderbouwing van het al dan niet adviseren van een gedragsinterventie. Omdat de meeste gedragsinterventies niet tot nauwelijks worden gekozen, is het onderzoek beperkt tot de meest gekozen interventies. Het gaat om vier leerstraffen (So-Cool, TACT, TACT Plus en Tools4U) en de interventies gericht op het gezin/systeem die als bijzondere voorwaarde kunnen worden opgelegd (RGT, MST en MDFT).

Het dossieronderzoek bestond uit analyse van de 373 adviesrapportages in het digitale dossier van de RvdK en 61 vonnissen in het E-archief van de Raad voor de Rechtspraak. Het aantal beschikbare vonnissen over jongeren in het E-archief bleek beperkt (zie verder beperkingen van het onderzoek 2.6).

¹¹ In elke regio van de RvdK zijn zogenaamde super-users met betrekking tot het LIJ. Zij hebben veel ervaring met het LIJ, nemen deel aan een landelijk overleg over het LIJ van de super-users uit alle regio's. Zij zijn aanspreekpunt in hun regio voor het gebruik van het LIJ.

Samenstelling steekproef dossieronderzoek

Over het dossieronderzoek hebben we een gestratificeerde steekproef samengesteld bestaande uit acht strata (zie tabel 2.4). Het doel was om in elk stratum 50 dossiers te analyseren. Niet in elk stratum waren echter 50 casussen beschikbaar. Toen bleek dat het aantal beschikbare vonnissen in het E-archief veel beperkter was dan geprognoseerd, hebben we alle casussen uit de strata meegenomen in de steekproef. De verwachting was dat van 20 tot 25% van de casussen een vonnis beschikbaar was in het E-archief. Dit bleek 3% te zijn. De casussen waar vonnissen over waren, hebben we ook bij de RvdK geanalyseerd. De overige adviesrapportages zijn willekeurig op basis van een geautomatiseerd respondentnummer geselecteerd tot het aantal van 50. Sommige casussen pasten in meerdere strata. Als een casus in meerdere strata paste is die willekeurig toebedeeld aan het stratum waarbij werd afgeweken van de suggestie van het LIJ omdat het doel van het onderzoek was om inzicht te krijgen in afwegingen om de suggesties van het LIJ niet te volgen. Als dit voor twee interventies gold, is de casus willekeurig toegewezen aan een van beide. In tabel 2.4 is een overzicht gegeven van de strata, het aantal beschikbare casussen en het aantal geanalyseerde dossiers en vonnissen.

Tabel 2.4 Overzicht van de strata.

Strata	Aantal casussen	Aantal geanalyseerde dossiers	Aantal geanalyseerde vonnissen
Suggestie TACt of TACt Plus niet geadviseerd	219	50	8
Suggestie TACt of TACt Plus wel geadviseerd	228	50	4
Geen suggestie TACt of TACt Plus wel geadviseerd	85	50	1
Suggestie Tools4U of So-Cool niet geadviseerd	338	50	15
Suggestie Tools4U of So-Cool wel geadviseerd	308	51	13
Geen suggestie Tools4U of So-Cool wel geadviseerd	380	50	12
Suggestie interventie gezin/systeem niet geadviseerd	222	50	8
Suggestie interventie gezin/systeem wel geadviseerd	22	22	0

Analyses

Op de uitkomsten van het dossieronderzoek zijn beschrijvende statistische analyses uitgevoerd. Hierbij hebben we de indeling in strata losgelaten. Het kwam namelijk voor dat bij een casus een suggestie van het LIJ niet was gevolgd en bij een andere wel. Deze casus paste dan eigenlijk in twee strata. Daarom zijn we in de analyse uitgegaan van de interventies die in het advies zijn opgenomen en niet van wat in het LIJ was gekozen. Overigens bleek hier dat soms in het LIJ een interventie als gekozen was aangemerkt maar niet in het advies terugkwam. Dit wijst op dezelfde mogelijke registratiefouten als eerder genoemd.

2.6 Reikwijdte en beperkingen van het onderzoek

Er deden zich verschillen problemen voor met betrekking tot de beschikbaarheid van data en dossiers, waardoor we het oorspronkelijke plan om kwantitatief in kaart te brengen hoe vaak suggesties van LIJ worden overgenomen in het advies en vervolgens in de eis van het OM en de oplegging door OM en ZM niet konden uitvoeren.

Het oorspronkelijke steekproefkader bestond uit dat deel van het bestand waarvan we weten dat de strafzaken zijn ingeschreven in het Geïntegreerd Processysteem Strafrecht (GPS) en waarvan bekend is dat via het systeem van het OM (Phoenix) het bijbehorende vonnis ingezien kon worden. Deze werkwijze kon echter geen doorgang vinden. De Raad voor de Rechtspraak stelde zich op het standpunt dat geen inzage gegeven mocht worden via het systeem van het OM, omdat de vonnissen het eigendom zijn van de Raad. De Raad heeft de onderzoekers vervolgens wel toegang verleend tot haar eigen E-archief waar vonnissen ook digitaal te raadplegen zijn. Anders dan bij het OM is het E-archief verre van compleet. Slechts zo'n 3% van de voor ons onderzoek relevante strafzaken bleek ingeschreven in het E-archief, waardoor bij de selectie van vonnissen niet gecontroleerd kon worden op representativiteit.

Ook de strafvordering door het OM hebben we niet kunnen kwantificeren. De informatie was slechts beperkt terug te vinden in de vonnissen zelf en bij het OM was er geen mogelijkheid deze gegevens systematisch uit het systeem te halen.

Tijdens het dossieronderzoek bij de RvdK hebben we in KBPS gekeken of er informatie was opgenomen over of het OM en ZM het advies van de RvdK hebben gevolgd. Dit was voor een deel van de jongeren beschikbaar: voor 75 van de 373 jongeren was bekend of het OM het advies volgt en voor 196 van de 373 jongeren of de rechter het advies volgt.

3 Van LIJ-suggestie naar raadsadvies

In dit hoofdstuk beschrijven we de praktijk bij de RvdK. We volgen hierbij de beschrijving van de stappen 1 tot en met 6 uit hoofdstuk 1. Na dit hoofdstuk illustreren we de werkwijze van stap 1 t/m 8 aan de hand van een voorbeeld. Stap 7 en 8 beschrijven we in hoofdstuk 4.

3.1 Stap 1: Het uitkiezen van passende (gedrags)interventie

De eerste stap in de keuze van een passende gedragsinterventie is het aanvinken van de keuze voor een gedragsinterventie die ambulante of residentiële (in een JJI, gesloten jeugdzorg of andere residentiële setting) wordt uitgevoerd. Deze keuze kan niet op geaggregeerd niveau uit KBPS worden geëxtraheerd. We hebben dus geen cijfers over bij hoeveel jongeren in 2018-2019 de raadsonderzoekers kiezen voor een ambulante interventie en bij hoeveel voor een residentiële interventie.

Werkwijze in de praktijk

Uit de interviews blijkt dat de eerste afweging die raadsonderzoekers maken - en bespreken met de gedragsdeskundige in het multidisciplinair overleg (MDO) - gaat over welke strafafdoening passend is om recidive bij de jongere te voorkomen. Deze afweging bepaalt de keuze in stap 1. Deze keuze bepaalt vervolgens welke suggesties het LIJ geeft voor gedragsinterventies. Als raadsonderzoekers denken dat jeugddetentie geen passend strafadvies is, dan zullen ze ook geen residentiële interventies in stap 1 aanvinken. Dit betekent dat ook als de jongeren voldoen aan de inclusiecriteria voor deze residentiële interventies, deze niet als suggestie worden gegeven en als zodanig ook niet als suggestie worden opgeslagen in het systeem.¹² De keuze in deze eerste stap is dus niet alleen bepalend voor de suggesties die de raadsonderzoekers te zien krijgen, maar ook voor de suggesties die worden weggeschreven in het systeem (en beschikbaar waren voor de analyse).

Geïnterviewde raadsonderzoekers benoemen dat zij in eerste instantie veelal de afweging maken of een leerstraf passend is. Als dit het geval is, beoordelen zij vervolgens de interventies die in het kader van een leerstaf kunnen worden uitgevoerd. In KBPS is voor 17% van de 6646 casussen een advies voor een leerstraf geregistreerd (als strafadvies transactievoorwaarden OM en als strafadvies aan de rechter). Ter vergelijking: voor 19% van de casussen is een werkstraf als advies geregistreerd en voor 15% een deels voorwaardelijke werkstraf.

We merken op dat jeugddetentie voor een beperkt deel van de jongeren een passend strafadvies is. In KBPS is voor 5% van de 6646 zaken een advies jeugddetentie gegeven. Dit is conform de uitgangspunten van het

¹² KBPS hanteert de term in aanmerking in plaats van suggestie. We hebben een nadere analyse uitgevoerd op de data om te kijken of de jongeren die voldoen aan de inclusiecriteria van de interventies ook de suggestie krijgen voor de interventie. Het aantal jongeren dat in aanmerking komt is groter dan het aantal jongeren dat de suggestie krijgt. Dit is te verklaren door de wijze van wegschrijven van de data na de selectie ambulante of residentiële.

jeugdstrafrecht. Alleen als raadsonderzoekers een jeugddetentie overwegen kiezen zij voor residentiële interventies. Hieruit volgt logischer wijs dat de interventies die in het kader jeugddetentie worden uitgevoerd, in dezelfde beperkte mate als suggestie worden gegeven en worden beoordeeld.

3.2 Stap 2 Inzien interventies en check contra-indicaties

In stap 2 ziet de raadsonderzoeker de gesuggereerde interventies en checkt de contra-indicaties. Dit wordt in de extractie van KBPS aangemerkt als 'beoordeeld'. We gebruiken deze term in dit hoofdstuk voor de leesbaarheid. In tabel 3.1 hebben we weergegeven hoe vaak door het LIJ de interventie als suggestie is gegeven, en hoe vaak de raadsonderzoekers deze suggestie hebben beoordeeld. We hanteren hierbij dezelfde indeling naar risicofactoren waarop de interventies zich richten als in tabel 1.1 in hoofdstuk 1. Binnen deze categorieën hebben we de interventie geordend volgens het percentage beoordeel. De leerstraffen zijn cursief weergegeven.

Tabel 3.1 Aantal jongeren waarbij een gedragsinterventie is gesuggereerd en de suggesties wel of niet beoordeeld zijn door de raadsonderzoekers (N=6646)

	Suggesties		Beoordeeld	
	N	% t.o.v. totale steekproef	N	% t.o.v. suggestie
Interventies gericht op tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden				
<i>So-Cool lvb</i>	1351	20	453	34
<i>Tools4U</i>	1753	26	603	34
<i>Tools4Uplus</i>	1753	26	424	24
Leren van Delict*	390	6	86	22
Sociale vaardigheden op Maat	171	3	32	19
Topzorg	147	2	18	12
Interventies gericht op agressieregulatie				
ARM Intramuraal*	45	1	15	33
<i>TACt Plus</i>	2202	33	545	25
<i>TACt reg.</i>	2130	32	506	24
ARM Ambulant	1680	25	349	21
ARM Jeugd	1405	21	297	21
In Control lvb*	327	5	65	20
Interventies gericht op alcohol en druggebruik en grensoverschrijdend seksueel gedrag				
Out of the Circle*	11	0	5	45
Brains4Use*	299	5	55	18
Leefstijl 24/7	1634	25	51	3
Interventies gericht op het gezin/systeem				
MST	773	12	145	19
FAST (N=5212) ¹	1295	20	208	16

	Suggesties		Beoordeeld	
	N	% t.o.v. totale steekproef	N	% t.o.v. suggestie
RGT	1472	22	234	16
Treatment Foster Care Oregon	35	1	5	16
Ouderschap met Liefde en Grenzen	837	13	128	15
MDFT	391	6	53	14

¹ Voor 1434 jongeren was niet ingevuld of de interventie FAST wel/niet in aanmerking kwam. Percentages zijn berekend op N 5212. Toelichting bij tabel: *=interventies die alleen residentieel worden uitgevoerd, cursief=leerstraffen.

In de kolom suggesties is weergegeven bij hoeveel jongeren het LJJ de gedragsinterventies als suggesties geeft en wat het percentage is ten opzichte van de totale steekproef. In deze kolom valt het volgende op:

- ⊕ Bij een minderheid van de jongeren bij wie een strafonderzoek is uitgevoerd en Ritax B wordt afgenomen, worden suggesties voor passende gedragsinterventies door het LJJ gegeven (tussen de 20 en 33%). Dit betekent dat de overige jongeren niet voldoen aan de inclusiecriteria. Jongeren bij wie de Ritax B wordt afgenomen hebben veelal een midden of hoog recidiverisico (zie hoofdstuk 1). Het gaat er dus voornamelijk om dat zij niet voldoen aan het dynamisch risicoprofiel en de combinatie van risico's op de verschillende leefgebieden.
- ⊕ Zoals te verwachten op basis van het strafadvies (zie stap 1) worden vooral suggesties voor ambulante interventies gegeven.
- ⊕ De meest voorkomende suggesties zijn interventies die als leerstraf worden uitgevoerd:

 - Bij een kwart van de jongeren gaat het om een leerstraf gericht op tekorten voor sociale en cognitieve vaardigheden (Tools4U) en bij een vijfde een vergelijkbare leerstraf voor jongeren met een lvb (So-Cool).
 - Bij ongeveer een derde van de jongeren wordt een leerstraf gericht op agressieregulatie (TACt of TACt Plus voor jongeren met een lvb) als passende interventie voorgesteld.
- ⊕ Ongeveer een kwart van de jongeren krijgt een suggestie voor een ambulante gedragsinterventie gericht op agressieregulatie die als bijzondere voorwaarde kan worden opgelegd (ARM Ambulant en ARM Jeugd). De criteria van deze interventies komen grotendeels overeen met de criteria voor de leerstraffen agressieregulatie.
- ⊕ Ongeveer een kwart van de jongeren krijgt ook een suggestie voor de interventie Leefstijl 24/7. Deze interventie is bedoeld voor jongeren boven de 16 jaar die een delict hebben gepleegd onder invloed van middelen.
- ⊕ Ongeveer een vijfde van de jongeren krijgt een ambulante systeemgerichte interventie als suggestie (RGT of FAST). MST wordt bij 12% van de suggesties gegeven.
- ⊕ Bij zes % of minder van de jongeren worden suggesties gegeven voor interventies die alleen residentieel worden uitgevoerd (zie interventies met een *). Dit is te verklaren doordat voor een beperkt aantal jongeren jeugd detentie een passend strafadvies is en dus niet voor een residentiële interventie in stap 1 wordt gekozen. Bij Out of the Circle speelt mogelijk ook mee dat deze interventies pas in de loop van 2019 is erkend.

In de kolom 'beoordeeld' geven we het aantal jongeren bij wie de suggestie is beoordeeld door de raadsonderzoeker en het percentage ten opzichte van de suggesties weer. In deze kolom valt op:

- ⦿ Bij maximaal een derde van de jongeren wordt de suggestie ook beoordeeld door de raadsonderzoekers.¹³ Uit de interviews blijkt dat niet alle raadsonderzoekers op dezelfde manier omgaan met het beoordelen van de interventies of met het aanvinken van de interventie als beoordeeld, wat consequenties heeft voor het vastleggen hiervan in het registratiesysteem. Ervaren raadsonderzoekers kennen de contra-indicaties. Zij vinken de interventie niet aan als beoordeeld als zij weten dat een jongere niet voldoet aan de inclusiecriteria en/of openen niet de informatie over de interventie. Het merendeel van de door het LJJ gesuggereerde gedragsinterventies wordt dus door de raadsonderzoekers niet beoordeeld (tussen 55% en 97%).
- ⦿ Ongeveer een derde van de leerstraffen gericht op tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden en ongeveer een kwart van de leerstraffen gericht op agressieregulatie wordt niet beoordeeld.

Werkwijze in de praktijk

Uit de interviews met de raadsonderzoekers en de gedragsdeskundigen blijkt dat zij, alvorens zij interventies verder inzien, eerst afwegen of een leerstraf een passende straf is voor de jongere. Deze afweging gebeurt in overleg met de gedragsdeskundigen en in het MDO. Ook is het mogelijk dat zij dit overleggen met de taakstrafcoördinator. Uit de interviews blijkt dat de volgende factoren een rol spelen bij de afweging of een leerstraf passend is: de ernst van het delict, of de jongere al eerder een leerstraf heeft gehad, risicofactoren en responsiviteit. Het is in dit onderzoek niet nader onderzocht of de raadsonderzoekers dezelfde criteria hanteren om die afweging te maken.

Als raadsonderzoekers een leerstraf passend vinden, beoordelen zij - na het aanvinken van ambulante interventies in stap 1 - in stap 2 alleen de leerstraffen. Deze zijn in de tabel cursief weergegeven. Als geen leerstraf wordt overwogen, dan worden ook deze interventies niet beoordeeld. Ook benoemen sommige raadsonderzoekers dat zij zelf op basis van hun professioneel oordeel tot een beeld komen van welke leerstraf het best passend is. Geeft het LJJ die suggestie ook, dan vinken zij alleen die interventie als beoordeeld aan. Jongeren krijgen vaak meerdere suggesties voor passende gedragsinterventies. De raadsonderzoekers benoemen dat zij de contra-indicaties voor de leerstraffen kennen en dus niet alle interventies daarop beoordelen. Zij kiezen dan meteen de suggestie die passend is bij de jongere. Deze werkwijzen zijn mogelijke verklaringen waarom het merendeel van de gesuggereerde gedragsinterventies die als leerstraf kunnen worden ingezet niet worden beoordeeld.

Uit de interviews blijkt ook dat in de onderzochte regio's geen raadsadviezen worden gegeven voor inzet van gedragsinterventies in de JJI. JJI's doen volgens hen zelf nader onderzoek en kijken welke interventies passend zijn. Dit verklaart het percentage beoordelingen van suggesties voor residentiële interventies. De geïnterviewde raadsonderzoekers geven verder aan dat zij niet standaard een interventie, die als bijzondere voorwaarde kan worden opgelegd, in het advies opnemen. Veelal laten zij de beoordeling van de inzet van een dergelijk interventie over aan de jeugdreclassering als die al betrokken is, of aan de hulpverlening als die betrokken is. Dit verklaart waarom deze interventies minder worden beoordeeld dan

¹³ Bij Out of the circle is dit hoger, maar deze interventie wordt maar bij enkele jongeren als suggestie gegeven.

de leerstraffen. In KBPS was voor 2% van de 6646 casussen in de bijzondere voorwaarden een gedragsinterventie geregistreerd. Bij bijna de helft is niet geregistreerd welke gedragsinterventie. De interventies die wel zijn geregistreerd betreffen vooral de interventies gericht op gezin en systeem.

Ook blijkt uit de interviews dat de raadsonderzoekers in de onderzochte regio's niet allemaal op dezelfde wijze werken met het LJ. Sommige raadsonderzoekers vinken alleen beoordeeld (geselecteerd) aan bij interventies die ze daadwerkelijk overwegen, terwijl andere raadsonderzoekers alle interventies aanvinken die het LJ suggereert, ook als ze die niet nader onderzoeken.

3.3 Stap 3 en 4 beschikbaarheid controleren en interventies kiezen

Nadat de raadsonderzoekers de interventies hebben gecheckt op contra-indicaties controleren zij de beschikbaarheid van de interventies en voegen eventueel interventies toe (stap 3). In tabel 3.2 hebben we de volgende drie bevindingen weergegeven:

- ① Het aantal en percentage jongeren bij wie is aangegeven dat de beoordeeld interventie niet beschikbaar is in de regio.
- ② Het aantal en percentage jongeren bij wie de beoordeelde interventie is gekozen en dus in het raadsadvies wordt opgenomen (stap4).
- ③ Het aantal en percentage jongeren bij wie de beoordeelde interventie niet is gekozen.

De interventies zijn geordend binnen elke categorie volgens de mate waarin ze zijn gekozen. Het toevoegen van interventies (d.w.z. gedragsinterventies adviseren die niet door het LJ als suggesties zijn gegeven) beschrijven we in 3.4.

Tabel 3.2 Aantal en percentage jongeren bij wie de beoordeelde gedragsinterventie niet beschikbaar is in de regio, het aantal jongeren en percentage bij wie de beoordeelde interventie is gekozen en het aantal en percentage bij wie de beoordeelde interventie niet is gekozen voor het advies.

Interventie	Niet beschikbaar		Gekozen		Niet gekozen		Totaal beoordeeld
	N	%	N	% van beoordeeld	N	%	N
Interventies gericht op tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden							
<i>So-Cool lvb</i>	26	6	176	39	251	55	453
<i>Tools4U</i>	41	7	223	37	339	56	603
<i>Tools4Uplus</i>	47	11	97	24	280	66	424
Sociale vaardigheden op Maat	8	25	4	13	20	63	32
Topzorg	6	33	2	11	10	56	18
Leren van Delict*	40	47	3	3	43	50	86
Interventies gericht op agressieregulatie							
<i>TACt reg.</i>	47	9	117	23	342	68	506
<i>TACt Plus</i>	61	11	117	21	367	67	545
ARM Ambulant	110	32	16	5	223	64	349
ARM Jeugd	82	28	3	1	212	71	297
In Control lvb*	35	54	0	0	30	46	65
ARM Intramuraal	4	27	0	0	11	73	15
Interventies gericht op alcohol en druggebruik en grensoverschrijdend seksueel gedrag							
Leefstijl 24/7	14	27	8	16	29	57	545
Brains4Use*	27	49	0	0	28	51	506
Out of the Circle*	4	80	0	0	1	20	65
Interventies gericht op het gezin/systeem							
Treatment Foster Care Oregon	0	0	1	20	4	80	5
Fast	62	30	22	12	124	60	208
MST	27	19	17	12	101	70	145
MDFT	16	30	4	8	33	62	53
RGT	61	26	3	1	170	73	234
Ouderschap met Liefde en Grenzen	47	37	0	0	81	63	128

Toelichting bij tabel: *=interventies die alleen residentieel worden uitgevoerd, cursief=leerstraffen.

In tabel 3.2 vallen de volgende zaken op met betrekking tot *stap 3 (beschikbaarheid bepalen)*:

- 🕒 Van een relatief groot aandeel van de residentieële interventies (zie interventies met * in tabel) die zijn onderzocht, wordt aangegeven dat ze niet beschikbaar zijn (tussen de 30% en 54%).
- 🕒 Voor ambulante interventies die in het kader van bijzondere voorwaarde worden opgelegd is bij ongeveer een vijfde van de jongeren aangemerkt dat de interventie niet beschikbaar is.
- 🕒 Bij de leerstraffen is bij gemiddeld 10% de interventie niet beschikbaar. Opmerkelijk, omdat in de interviews de raadsonderzoekers aangaven dat de leerstraffen eigenlijk altijd beschikbaar zijn.

In tabel 3.2 vallen de volgende zaken op m.b.t. *stap 4 (interventie kiezen)*:

- ⦿ Bij ruim de helft tot twee derde van de jongeren worden leerstraffen (TACt, TACt Plus, Tools4U en So-Cool) niet gekozen. Dit is deels te verklaren doordat het LIJ meerdere suggesties heeft. De raadsonderzoeker kiest er dan een.
- ⦿ Overige ambulante interventies worden ook na beoordeling nauwelijks gekozen. Dit geldt voor de interventies gericht op cognitieve tekorten en sociale vaardigheden, alcohol en druggebruik en seksueel grensoverschrijdend gedrag en gezinsgerichte interventies die als bijzondere voorwaarde kunnen worden opgelegd. Ook hier speelt mee dat jongeren meerdere suggesties krijgen.
- ⦿ Logisch volgend uit de bevindingen dat jeugddetentie en een maatregel niet als passend strafadvies wordt gegeven en dat de raadsonderzoeker geen advies geven over de inzet van interventies tijdens detentie, worden interventie die in deze strafrechtelijke kaders worden opgelegd, niet gekozen.

Werkwijze in de praktijk voor stap 3

Uit de groepsinterviews blijkt dat de geïnterviewde raadsonderzoekers stap 3 niet op dezelfde manier uitvoeren en registreren. Ook is niet duidelijk of raadsonderzoekers hetzelfde verstaan onder niet beschikbaar. Ook is er mogelijk sprake van registratiefouten. Zo geven de raadsonderzoekers aan dat de leerstraffen eigenlijk altijd beschikbaar zijn. In de cijfers in tabel 3.2 zien we dat wel is geregistreerd dat deze niet beschikbaar zijn. Uit nadere analyse van de data blijkt dat in sommige regio's vaker is aangegeven dat een interventie niet beschikbaar is dan in andere regio's. Op basis van de interviews vermoeden we dat dit ook te maken heeft met de wijze van registratie. Zo is er een regio die voor alle interventies die als bijzondere voorwaarde kunnen worden ingezet en de interventies die in een JJI kunnen worden uitgevoerd, het meest aangeeft dat die niet beschikbaar zijn.

In de interviews is wel benoemd dat sommige interventies die als bijzondere voorwaarde kunnen worden ingezet in de regio niet beschikbaar zijn. Deze interventies zijn dan door gemeenten niet ingekocht. De raadsonderzoekers in de verschillende regio's gaan verschillend om met de registratie hiervan in het systeem. In één onderzochte regio bijvoorbeeld benoemden de raadsonderzoekers in het interview dat alle systeemgerichte interventies die ambulant kunnen worden opgelegd als bijzondere voorwaarde in hun regio niet beschikbaar zijn. De twee geïnterviewde raadsonderzoekers voeren voor deze interventies stap 2 niet uit en registreren dus ook niet dat ze niet beschikbaar zijn in stap 3.

Werkwijze in de praktijk voor stap 4

Uit de interviews blijkt dat het kiezen van een passende interventie uit meerdere stappen bestaat die de raadsonderzoekers in overleg met de gedragsdeskundige en het MDO doorlopen. Zij hebben per casus de keuze tussen verschillende passende interventies en kiezen de passende interventie afhankelijk van het passend strafrechtelijk kader en eerder ingezette hulpverlening (zie 3.5 voor de afwegingen daarin). De raadsonderzoekers komen met een advies. Dit advies wordt in het LIJ geselecteerd. In het MDO wordt het advies vervolgens besproken. De definitieve keuze van de interventie in het advies wordt vervolgens in het LIJ verwerkt en overschrijft de eerdere keuze.¹⁴

¹⁴ In de datadump zijn voor raadsonderzoeken die voortijdig zijn afgebroken suggesties en keuzen van interventies zijn opgenomen. Dit zijn dus de keuzen die in stap 3 zijn vastgelegd maar uiteindelijk niet in een strafadviesrapportage zijn uitgemond.

De raadsonderzoekers moeten daarbij zowel in IFM als in KBPS-zaken registreren. Uit de analyses op de datadump en het dossieronderzoek bleek dat de interventies die in het LIJ gekozen zijn niet altijd overeenkomen met de interventies die in de adviesrapportage zijn opgenomen en op basis daarvan in KBPS als advies zijn geregistreerd. Daarbij geven de tabellen inzicht in de dwarsdoorsnede van gekozen interventies maar niet in de afwegingen die per casus worden gemaakt.

3.4 Toevoegen van interventies (in stap 3)

Raadsonderzoekers kunnen in stap 3 een interventie adviseren die niet door het LIJ als suggestie is gegeven. In tabel 3.3 is weergegeven hoe vaak dat voorkomt. De interventies zijn per categorie gerangschikt volgens de mate waarin ze zijn gekozen.

Tabel 3.3 Gekozen gedragsinterventies die niet door het LIJ als suggestie zijn gegeven (N=6646)

Interventie	Niet gesuggereerd	Gekozen	
	N	N	%
Interventies gericht op tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden			
<i>So-Cool lvb</i>	5295	145	3
<i>Tools4U</i>	4893	164	3
<i>Tools4Uplus</i>	4893	51	1
Leren van Delict*	6256	0	0
Sociale vaardigheden op Maat	6475	1	0
Topzorg	6499	9	0
Interventies gericht op agressieregulatie			
<i>TACT reg.</i>	4516	68	2
ARM Ambulant	4966	2	0
ARM Intramuraal	6601	0	0
ARM Jeugd	5214	3	0
In Control lvb*	6319	0	0
<i>TACT Plus</i>	4444	19	0
Interventies gericht op alcohol en druggebruik en grensoverschrijdend seksueel gedrag			
Brains4Use*	6347	0	0
Leefstijl 24/7	5012	0	0
Out of the Circle*	6635	1	0
Interventies gericht op het gezin/systeem			
FAST	3917	7	0
Ouderschap met Liefde en Grenzen	5809	0	0
MDFT	6255	5	0
MST	5873	6	0
RGT	5291	0	0
Treatment Foster Care Oregon	6611	0	0

In tabel 3.3 vallen de volgende zaken op:

- 🔍 Raadsonderzoekers kiezen relatief weinig interventies die niet door het LIJ worden gesuggereerd.

- ⦿ Als voor interventies wordt gekozen die niet door het LIJ wordt gesuggereerd, dan zijn het leerstraffen gericht op cognitieve en sociale vaardigheden (3%) en agressieregulatie (1%). Maar ook dat is in zeer beperkte mate. Bij 447 jongeren is een van de interventies die als leerstraf kan worden opgelegd door de raadsonderzoekers toegevoegd.

Werkwijze in de praktijk

In de interviews geven de raadsonderzoekers aan dat als zij aan een leerstraf denken en het LIJ geen suggesties geeft voor interventies die als leerstraf kunnen worden opgelegd, dit betekent dat de jongere niet voldoet aan alle inclusiecriteria van deze interventies. Volgens de raadsmedewerkers is dit het geval bij:

- ⦿ jongeren bij wie het recidiverisico lager is dan midden of hoog, maar de risicoscores op de relevante domeinen wel hoog zijn;
- ⦿ jongeren bij wie de risicoscores op de relevante domeinen net niet hoog genoeg zijn, maar waarvan op basis van het professioneel oordeel van de raadsonderzoekers de gedragsinterventie wel passend is om recidive te voorkomen.

In de meeste gevallen klopt volgens de raadsonderzoekers het DRP met de inschatting op basis van het professionele oordeel. Soms is dit echter niet het geval. Als een raadsonderzoeker op basis van zijn of haar professionele oordeel toch een specifieke gedragsinterventie die niet door het LIJ wordt gesuggereerd in het advies wil opnemen, dan wordt dit in het MDO besproken. Zij geven dit dan in de rapportage weer. Dit heeft te maken met de wijze waarop de Ritax B wordt ingevuld en de wijze waarop de scores worden ingedeeld volgens de geïnterviewde raadsonderzoekers en gedragsdeskundigen. De recidive- en risicoscores zijn nu op een driepuntschaal weergegeven. Dit is grofmazig, waardoor sommige jongeren net niet voldoen aan de criteria voor een interventie. Ook merken sommige respondenten op dat het invullen van Ritax B vooral voor onervaren raadsonderzoekers niet gebruiksvriendelijk was in de periode 2018-2019. Bij het invullen van de Ritax B speelt ook mee dat de situatie ten tijde van het strafonderzoek anders kan zijn dan ten tijde van de pleegdatum van het delict. Sommige respondenten van OM en ZM noemen ook dat het beeld in de rapportages niet altijd overeenkomt met het beeld dat zij hebben van de jongeren op zitting en/of met de situatie op dat moment. De situatie kan sinds het strafonderzoek zijn gewijzigd.

3.5 Stap 5 en stap 6 Keuze onderbouwen en rapportage

In stap 5 onderbouwen de raadsonderzoekers de keuze voor de gedragsinterventie in het LIJ. Vervolgens wordt de rapportage opgesteld. Deze stap hebben we onderzocht door in interviews met raadsonderzoekers en gedragsdeskundigen eerst te vragen naar redenen om suggesties van het LIJ voor gedragsinterventies al dan niet op te volgen. Vervolgens hebben we deze redenen gevalideerd en gekwantificeerd in dossieronderzoek. Vanwege deze werkwijze presenteren we in deze stap eerst de bevindingen uit de kwalitatieve interviews en vervolgens de kwantitatieve resultaten van het dossieronderzoek.

Zoals in de methodische verantwoording beschreven, richten we ons hierbij op de leerstraffen (TACt, TACt Plus, Tools4U en So-Cool) en de systeemgerichte interventies, omdat de andere interventies nauwelijks in raadsadviezen worden opgenomen.

3.5.1 Redenen om een gedragsinterventie al dan niet te adviseren

In schema 3.1 hebben we alle redenen die in de interviews zijn genoemd als onderbouwing voor het al dan niet adviseren van een gedragsinterventie opgesomd en er een korte omschrijving van gegeven.

Schema 3.1 Onderbouwing keuze interventies op basis van de kwalitatieve interviews

Redenen en afwegingen in de onderbouwing	Omschrijving
Criteria van interventies	
Contra-indicaties	Contra-indicaties zijn redenen om de suggestie van het LJJ niet over te nemen. Dit wordt in stap 3 beoordeeld conform de werkwijze. De meest voorkomende contra-indicaties en afwegingen zijn: <ul style="list-style-type: none"> • De aanwezigheid van psychiatrische problematiek of het vermoeden daarvan. In het laatste geval wordt een meer uitgebreid persoonlijkheidsonderzoek geadviseerd. • Middelengebruik. De vraag die dan voorop staat is of het middelengebruik de deelname aan de interventie in de weg staat en of eerst het middelengebruik moet worden aangepakt. • Cognitief functioneren: voor sommige interventies is een (licht) verstandelijke beperking een contra-indicatie.
Het risicobeginsel	
Recidiverisico	De interventie past bij het recidiverisico. Het LJJ geeft suggesties voor interventies die passen bij het recidiverisico van de jongere. Interventies die als leerstraf kunnen worden opgelegd zijn bedoeld voor jongeren met een midden of hoog recidiverisico. In sommige gevallen adviseren raadsonderzoekers ook leerstraffen aan jongeren met een lager recidiverisico, omdat zij vinden dat de interventie past bij de problemen op de levensdomeinen en/of omdat hun beeld van de jongere niet overeenkomt met het recidiverisico en dynamisch risicoprofiel op basis van de Ritax.
Het behoeftebeginsel	
Risicofactoren	De belangrijkste afweging in het al dan niet adviseren van een interventie is volgens de respondenten of de interventie past bij de risicofactoren van de jongeren. Als meerdere suggesties voor interventies worden gegeven, dan is een belangrijke afweging welke problematiek voorliggend is en eerst moet worden aangepakt. Als voorbeeld wordt gegeven de keuze tussen Tools4U of TACt. Als het risico op recidive vooral te maken heeft met een tekort aan vaardigheden in algemene zin wordt Tools4U geadviseerd. Heeft het risico vooral te maken met problemen op het terrein van agressieregulatie, dan wordt TACt geadviseerd.
Responsiviteit	
Responsiviteit jongere	In de afweging of een interventie passend is, zijn met betrekking tot de responsiviteit van de jongere de volgende factoren van belang: <ul style="list-style-type: none"> • De interventie moet passen bij het niveau van cognitief functioneren van de jongeren. Voor de leerstraffen is een variant beschikbaar voor de lvb-doelgroep. Niet van alle jongeren is het niveau van cognitief functioneren bekend. Het advies kan zijn dat nader onderzoek nodig is. • De jongere is de Nederlandse taal voldoende machtig. • De 'rijpheid' van de jongere. Is de jongere rijp genoeg om te profiteren van de leerstraf? • De draagkracht van de jongere. Als de jongere al behandeling of begeleiding krijgt en/of op verschillende levensgebieden interventies worden ingezet om de risicofactoren te verminderen, kan een leerstraf of interventie onder bijzondere voorwaarden de draagkracht van de jongere te boven gaan. Ook bij afweging van de

Redenen en afwegingen in de onderbouwing	Omschrijving
	inzet van een leerstraf (bijvoorbeeld Tools4U of TACT) weegt mee wat het meest haalbaar is voor de jongere, bijvoorbeeld qua belasting, ontwikkeling of wat het meest nodig is op dit moment.
Responsiviteit ouders	Voor leerstraffen, maar ook voor gezinsgerichte interventies spelen in de afweging of de interventie passend is de volgende factoren met betrekking tot de responsiviteit van de ouders een rol: <ul style="list-style-type: none"> • Ouders zijn in staat om de gevraagde ondersteuning/medewerking te geven aan de interventie. • Ouders zijn de Nederlandse taal voldoende machtig. Het onvoldoende de Nederlandse taal machtig zijn is voor sommige interventies ook een contra-indicatie. • De gevraagde medewerking aan de interventie gaat de draagkracht van het gezin niet te boven.
Motivatie van de jongere	De motivatie van de jongere kan medebepalend zijn, maar is niet doorslaggevend voor het adviseren van de interventie. Als een jongere niet gemotiveerd is - en de verwachting is dat de jongere ook niet door de trainer van de leerstraf te motiveren valt ¹⁵ - dan kan de afweging worden gemaakt om de leerstraf niet op te leggen. Als de afbrekkans te groot is - en dus de verwachting dat een terugmelding naar het OM zal plaatsvinden - kan worden overwogen om de leerstraf niet te adviseren. Dit gebeurt in overleg met de taakstrafcoördinator. De raadsonderzoekers nemen geen specifieke instrumenten - anders dan het gestructureerd interview van de Ritax B - af om de motivatie van de jongeren in kaart te brengen.
Motivatie ouders/verzorgers	Bij sommige interventies is voor de ouders/verzorgers een specifieke rol toebedeeld. Als op basis van het onderzoek blijkt dat ouders niet gemotiveerd zijn om mee te werken aan de interventie en er geen andere ondersteuning vanuit de omgeving beschikbaar is, kan dit een reden zijn om de interventie niet te adviseren.
Aard en ernst van het delict	
Aantal uren/strafmaat	Als de strafmaat lager is dan het aantal uren dat nodig is om de interventie uit te voeren, dan kan in het advies onderbouwd worden waarom de interventie toch passend is en de jongere ervan kan profiteren en dit kan bijdragen aan het voorkomen van recidive. Het is dan nodig om dit aan de jongere en ouders uit te leggen.
Aard van het delict	De aard van het delict speelt vooral een rol in de afweging van het adviseren van een interventie gericht op agressieregulatie. Deze interventie past vooral bij geweldsdelicten. Echter ook jongeren die geen geweldsdelict pleegden kunnen problemen hebben met betrekking tot agressieregulatie. Voor deze jongeren is een interventie gericht op agressieregulatie passend. Andersom is het mogelijk dat er bij een geweldsdelict geen sprake is van problemen met agressieregulatie maar dat de omstandigheid van het delict, de beïnvloedbaarheid door leeftijdgenoten of middelengebruik de oorzaak zijn van het geweld bij het delict. Het gaat hier dan eerder om een tekort in vaardigheden dan om problemen met agressieregulatie.
Omstandigheden van het delict	In de afweging of een interventie passend is, spelen de omstandigheden van het delict en de redenen waarom de jongere een delict gepleegd heeft een rol. Zie eerder het voorbeeld over agressieregulatie versus vaardigheden tekort.
Context jongeren en gezin	
Veranderingen in de periode tussen delict en strafzaak	In de periode tussen de pleegdatum van het delict waarvan de jongere verdacht wordt en het strafonderzoek c.q. de strafzaak kunnen zich veranderingen hebben voorgedaan die meewegen in het al dan niet adviseren van een gedragsinterventie: <ul style="list-style-type: none"> • Er is een positieve wending in het leven van de jongere. De risicofactoren op recidive zijn afgenomen en/of de beschermende factoren toegenomen. • De jongere heeft goed meegewerkt aan de schorsingsvoorwaarden. • Er is hulp ingezet of gestart, waardoor aan de risicofactoren wordt gewerkt. • De jongere is ondertussen verdacht van meerdere feiten waardoor een leerstraf niet meer passend is en/of intensievere hulp nodig is.

15 Bij sommige interventies is het motiveren van de jongeren onderdeel van de interventie.

Redenen en afwegingen in de onderbouwing	Omschrijving
	<ul style="list-style-type: none"> De jongere is meerderjarig geworden, waardoor hij/zij niet meer in aanmerking komt voor sommige gedragsinterventies.
Beschikbaarheid interventies	
Wachttijden of beschikbaarheid van interventies	In stap 3 is reeds bepaald of de interventie in de regio beschikbaar is. Dit speelt mee in de afweging om de interventie te adviseren
Hulpverleningsgeschiedenis en lopende hulp	
Eerder ingezette interventies	<p>Bij de afweging speelt mee of jongeren eerder een vergelijkbare interventie heeft opgelegd gekregen en of die effect heeft gehad:</p> <ul style="list-style-type: none"> Een leerstraf kan in principe maar één keer worden opgelegd. Soms kiest de raadsonderzoeker ervoor om eenzelfde leerstraf nogmaals te adviseren, omdat de herhaling van de interventie kan bijdragen aan het voorkomen van recidive. Het is mogelijk dat een leerstraf in het kader van schorsende voorwaarden reeds is uitgevoerd. Binnen de vrijwillige jeugdhulp en jeugdhulp in het kader van een jeugdbeschermingsmaatregel zijn eerder interventies ingezet die zich richten op de risicofactoren voor recidive. Herhaling van een vergelijkbare interventie wordt niet passend gevonden.
Lopende hulp/begeleiding/behandeling waarin de risicofactoren waar de interventie op gericht is reeds worden aangepakt	<p>Bij de afweging voor het advies van een gedragsinterventies wordt meegewogen of:</p> <ul style="list-style-type: none"> De jongere in het vrijwillige of gedwongen kader al hulp krijgt die gericht is op de risicofactoren voor recidive (jeugdbeschermingsmaatregel of jeugdstrafrecht). Of deze hulp binnenkort wordt opgestart.
Hulp in het kader van civiele afdoening is meer passend	De RvdK kan op basis van het strafonderzoek bepalen dat een uitbreiding naar een beschermingsonderzoek nodig is. Ook is het mogelijk dat een dergelijk onderzoek reeds loopt bij de start van het strafonderzoek. Er is dan meer hulp nodig dan binnen een strafrechtelijk kader kan worden geboden. De raadsonderzoeker kan dan ook de afweging maken dat hulp binnen het civielrechtelijk kader meer passend is.

Werkwijze in de praktijk

Uit de interviews blijkt dat de keuze voor de interventies in het advies altijd besproken wordt in het MDO. De meeste respondenten benoemen dat het LIJ helpend is bij de keuze. Het geeft inzicht in de risico- en beschermende factoren en welke interventies kunnen bijdragen aan het aanpakken van risicofactoren. Het behoeftebeginsel is een belangrijke afweging bij de keuze van een passende interventie. De meeste respondenten vinden zelf dat het professionele oordeel cruciaal is om tot een strafadvies te komen en te bepalen welke interventie het best passend is. De wijze waarop de raadsonderzoekers het LIJ daarbij als richtlijn gebruiken, verschilt. Sommige raadsonderzoekers geven aan de suggesties van het LIJ altijd te volgen als de jongeren voldoen aan de criteria en er geen contra-indicaties zijn. Andere raadsonderzoekers stellen dat altijd maatwerk nodig is en het maatwerk bepaalt of een suggestie van het LIJ passend is. Het uitgangspunt bij de keuze van een interventie is dat de interventie in het strafrechtelijke kader moet bijdragen aan het voorkomen van recidive. Relatief veel van de jongeren bij wie een strafonderzoek wordt uitgevoerd, hebben reeds jeugdhulp en/of begeleiding van de jeugdreclassering. De jeugdhulp of begeleiding die ze in het verleden hebben gehad of die ze op het moment van het strafonderzoek krijgen en de resultaten daarvan wegen mee in de keuze van de in te zetten interventies. Het LIJ houdt hier geen rekening mee bij de suggesties.

3.5.2 Onderbouwing advies interventie in rapportage

Om na te gaan in welke mate de in de vorige subparagraaf genoemde redenen in de praktijk in het raadsadvies worden aangevoerd, is dossieronderzoek uitgevoerd. Hiervoor zijn we nagegaan welke redenen in de adviesrapportage worden genoemd voor de onderbouwing van de leerstraffen en de gezinsgerichte interventies. In tabel 3.4 geven we weer bij hoeveel jongeren in het dossieronderzoek een interventie in het advies is opgenomen. Niet bij alle jongeren is een advies voor een gedragsinterventie gegeven. Hier hadden we de selecte steekproef ook op samengesteld. Dit zijn zowel adviezen waarin de suggestie van het LIJ gevolgd is, als adviezen voor een interventie die niet overeenkomt met de LIJ-suggestie. In een derde van de adviesrapportages is geen van de onderzochte interventies genoemd in het advies.

Tabel 3.4 Aantal keer dat de interventie in het advies is opgenomen in de adviesrapportages van het dossieronderzoek (N=373)

Interventie	N	%
<i>Tools4U</i>	67	58
<i>So-Cool</i>	51	14
<i>TACt</i>	68	18
<i>TACt Plus</i>	31	8
Interventie gericht op gezin/systeem	30	8
Geen van de onderzochte interventies in advies opgenomen	126	34

Alvorens in te gaan op de onderbouwing van de gedragsinterventies merken we op dat de onderbouwing in de rapportages vooral wordt gegeven voor de interventies die in het advies zijn opgenomen. Waarom LIJ-suggesties niet worden overgenomen, wordt niet of in zeer beperkte mate toegelicht. Deze gang van zaken werd ook in interviews benoemd:

“Voor de interventies die we niet kiezen wordt geen onderbouwing opgenomen. Dan wordt het rapport te lang. Voor de interventie die we wel kiezen wordt onderbouwing opgenomen. Deze komt ook automatisch in de bijlage te staan van het advies. Als we meerdere interventies overwogen hebben, proberen we de lezer mee te nemen in de afwegingen die we gemaakt hebben. Echter het motiveren waarom we voor de ene hebben gekozen, impliceert dan toch eigenlijk waarom je niet voor de andere gaat?” Een raadsonderzoeker

Uit het dossieronderzoek blijkt dat de redenen die we in 3.5.1 op basis van de interviews inventariseerden, om al dan niet een interventie te adviseren, slechts in beperkte mate worden genoemd in de adviesrapportages. In tabel 3.5 worden alleen de redenen weergegeven die in de rapportages überhaupt zijn genoemd. De redenen zijn geordend volgens de indeling in schema 3.1 en daarbinnen volgens de mate waarin ze zijn genoemd.

De onderbouwing in de rapportages verschilde erg qua uitgebreidheid. In sommige rapportages is het beperkt tot een zinsnede als “sluit aan bij de risicofactoren”, terwijl in andere rapportages de inclusiecriteria

die zijn toegepast op de jongere worden beschreven. Ook wordt niet altijd specifiek onderbouwd waarom voor een specifieke leerstraf is gekozen, maar wordt in algemene zin onderbouwd waarom een leerstraf passend is.

Tabel 3.5 Redenen voor het opleggen van de gedragsinterventies in percentages van het aantal adviesrapportages waarin de interventie wordt geadviseerd

Redenen voor het opleggen van de gedragsinterventies	Tools4U (N=67)	So-Cool (N=51)	TACt (N=68)	TACtPlus (N=31)	Interventies gericht op gezin/systeem (N=30)
	%	%	%	%	%
Risicobeginsel					
Passend bij recidiverisico	97	90	62	58	63
Behoeftbeginsel					
Passend bij risicoprofiel	96	92	59	42	70
Responsiviteit jongere					
Past bij cognitief functioneren jongere	3	20	2	45	3
Jongere gemotiveerd	3	4	12	7	7
Jongere niet gemotiveerd	0	2	4	0	21
Jongere niet gemotiveerd maar wel te motiveren	0	2	4	0	0
Cognitief functioneren van de jongere is lager dan vereist voor de interventie	0	0	0	0	3
Jongere is te jong en nog niet rijp genoeg om te profiteren van de interventies	0	0	0	0	3
Responsiviteit ouders					
Ouders gemotiveerd	5	4	78	13	17
Ouders in staat om gevraagde ondersteuning te bieden	2	0	2	0	13
	%	%	%	%	%
Ouders niet gemotiveerd	0	0	3	0	3
Ouders niet in staat om de gevraagde ondersteuning te bieden	0	0	0	0	3
Ouders zijn de Nederlandse taal onvoldoende machtig	0	0	0	7	0
Contra-indicaties					
Middelengebruik	0	0	0	7	3
Te laag IQ/verstandelijke beperking	0	0	0	0	3
Geen contra-indicaties	0	2	0	0	0
Aard en omvang delict					
Aard van het delict past bij interventie	3	2	30	10	10
Aantal uren interventie is lager dan de strafmaat, er wordt naast interventie aanvullende straf geadviseerd	3	0	0	0	0
Omstandigheden delict					
Tekort aan vaardigheden	9	28	91	74	33
Agressieproblematiek	2	4	59	65	7
Groepsdruk/beïnvloedbaarheid	0	12	2	0	3
Gezinsproblemen	0	0	0	0	10
Middelengebruik	0	0	2	0	10

Redenen voor het opleggen van de gedragsinterventies	Tools4U (N=67)	So-Cool (N=51)	TACt (N=68)	TACtPlus (N=31)	Interventies gericht op gezin/systeem (N=30)
Vrijtijdsbesteding	0	0	2	0	7
Problematische schoolgang	0	0	0	0	7
Houdingsproblemen	0	0	0	0	3
Hulpverleningsgeschiedenis en/of lopende hulpverlening					
Behandeling is meer passend of nodig	0	0	0	3	13
Jongere krijgt passende hulp in civiele kader	0	0	0	0	7
Leerstraf is al eerder ingezet, maar wordt nogmaals ingezet	0	0	0	3	3
Uitbreiding naar beschermingsonderzoek	0	0	0	0	3
Meer gebaat bij hulp in civiele kader	0	0	0	0	3
Jongere heeft leerstraf of vergelijkbare interventie nog niet eerder gevolgd	0	0	2	0	0
Overige redenen	3	0	7	13	3

In tabel 3.5 vallen de volgende zaken op:

- 🕒 In het merendeel van de rapportages is de motivering voor het strafadvies beperkt tot de onderbouwing “dat de interventie aansluit bij het recidiverisico of de risicofactoren van de jongeren” (het risico- en behoeftebeginsel). Deze reden wordt voor alle onderzochte interventies het meest frequent expliciet vermeld. Factoren die genoemd worden als onderbouwing omtrent de omstandigheden van het delict sluiten ook aan bij de risicofactoren. Zo wordt bij de onderbouwing van de inzet van TACt of TACt Plus problemen met agressieregulatie bij het plegen van het delict in de onderbouwing genoemd en tekorten aan vaardigheden.
- 🕒 Opvallend is dat bij de leerstraffen die gericht zijn op agressieregulatie ‘tekorten in vaardigheden’ vaker in de onderbouwing wordt genoemd dan de agressieproblematiek met betrekking tot het delict. In meer dan de helft van de rapportages werd dit argument genoemd. Een mogelijke verklaring is dat agressieproblematiek ook kan worden gezien als een tekort in vaardigheden.
- 🕒 Tekorten in vaardigheden worden minder expliciet genoemd bij de leerstraffen die gericht zijn op tekorten in sociale en cognitieve vaardigheden dan bij de leerstraffen die gericht zijn op agressieregulatie.
- 🕒 Voor TACt valt op dat de motivatie van de ouders relatief vaak wordt genoemd als onderbouwing van de interventie. Dit is ook als voorwaarde in de beschrijving van TACt opgenomen.
- 🕒 Voor TACt wordt ook in een derde van de rapportages de aard van delict als onderbouwing gegeven.
- 🕒 Bij de interventies die gericht zijn op het gezin/systeem zijn vaker dan bij de andere interventies redenen opgenomen in de onderbouwing die te maken hebben met de responsiviteit van ouders en is ook vaker dan bij andere interventies benoemd dat behandeling meer passend of nodig is.

In de box 3.1 zijn ter illustratie als voorbeeld van de onderbouwingen geanonimiseerde citaten uit rapportages opgenomen.

Box 3.1 Voorbeelden van onderbouwing in adviesrapportages (citaten)

- De RvdK vindt een leerstraf passend, gelet op de signalen die duiden op vaardigheidstekorten op het gebied van agressie, attitude en vaardigheden. Middels de leerstraf Tools4U zal X vaardigheden aanleren om probleemsituaties te herkennen en weerstand te bieden aan zijn vrienden die crimineel gedrag vertonen.
- Moeder wordt bij de training Tools4U Plus betrokken, wat stimulering en ondersteuning biedt voor X.
- TACT geeft handvatten om in gelijkwaardige situaties anders te handelen. Ook is het in belang van zijn toekomstig schoolverloop aangezien hij niet nog een keer in de fout mag gaan.
- Eerder interventie So-Cool ingezet. Die is positief afgerond. De RvdK vindt herhaling van het onderdeel Sociale Vaardigheden wenselijk is. X heeft veel herhaling nodig. Daarnaast heeft hij een zus die wil meewerken aan So-Cool.
- De RvdK vindt het vooral belangrijk dat er naar de oorzaken van X zijn emotionele uitingen als boosheid en frustratie gezocht wordt. De RvdK vermoedt dat de ingrijpende gebeurtenissen, welke zich in het verleden binnen het gezin hebben voorgedaan, voor angst hebben gezorgd bij X. Mogelijk is er in het verleden onvoldoende aandacht geweest voor die onderliggende angsten, waardoor het probleemgedrag zich nu lijkt te gaan herhalen en dit mogelijk zelfs verder lijkt te ontwikkelen. Systeemtherapie, vooral gericht op de ouder-kind (vertrouwens)relatie en interactiepatronen lijkt hierin dan ook het meest passend te zijn, om te kijken naar wat het (probleem)gedrag vergroot, verkleint en in stand houdt. De RvdK vraagt zich echter af of dit passend is binnen een strafrechtelijke afdoening, aangezien dit voornamelijk civiele problematiek betreft.
- Er is een meer systemische aanpak nodig in plaats van een individuele aanpak, omdat zorgen ook liggen bij beschadigde gezagsrelaties tussen X en ouders
- Het is van belang dat er een intensieve vorm van opvoedingsondersteuning wordt ingezet om moeder te ondersteunen en zicht te krijgen op functioneren X, aanvullende hulpverlening zoals MST indien de jeugdreclassering dit noodzakelijk acht.
- Meer zicht en grip krijgen op de factoren die een rol hebben gespeeld in het delictgedrag waarbij X kan leren om alternatieve pro-sociale oplossingen te bedenken. Naast de individuele behandeling is er binnen FAST aandacht voor een systemische aanpak, zodat zijn vertrouwde omgeving adequaat in kan spelen op X zijn aangeleerde vaardigheden. Ook aan criminogene factoren als ADHD en drugsgebruik kan binnen FAST worden gewerkt.

In het dossieronderzoek vonden we ook redenen die niet in de interviews zijn genoemd ter onderbouwing of die we niet goed konden ordenen onder factoren die we hadden onderscheiden. In box 3.2 hebben we ter illustratie enkele citaten van die redenen opgenomen.

Box 3.2 Voorbeelden van redenen in de onderbouwing die niet in de interviews zijn genoemd (citaten)

- Hulp in civiel kader (training vanuit jeugdhulporganisatie X) komt niet van de grond. Strafrechtelijk kader is nodig om te waarborgen dat X training agressieregulatie gaat volgen. [noot onderzoekers: redenen waarom niet van de grond komt niet genoemd].
- Ouder wordt betrokken. Wanneer deze leerstraf (TACT Plus) een positief effect heeft op X, dan zal dit ook helpend zijn voor toekomstige hulpverleningstrajecten.
- So-Cool is een individuele training.

Met behulp van een chi-kwadraat toets zijn we nagegaan of de redenen in de onderbouwing verschillen tussen jongeren bij wie de suggestie voor de interventie door het LIJ is gegeven en jongeren bij wie de

raadsonderzoeker de interventie heeft toegevoegd in stap 3. We vinden slechts enkele significante verschillen die vanwege de kleine aantallen met enige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd:

- ⦿ Bij jongeren bij wie de raadsonderzoeker een So-Cool heeft toegevoegd, komt vaker de onderbouwing dat de interventie past bij het niveau van cognitief functioneren van de jongere voor dan bij jongeren bij wie het LIJ de suggestie voor So-Cool gaf ($\chi^2=8.025$, $df=2$, $p<.05$). Hieruit leiden we af dat het niveau van cognitief functioneren mogelijk niet is gediagnosticeerd en/of geregistreerd in het LIJ.
- ⦿ Bij jongeren bij wie het LIJ de suggestie heeft gegeven voor TACT wordt in de onderbouwing vaker agressie in de omstandigheid van het delict genoemd dan bij jongeren bij wie de raadsonderzoeker TACT heeft toegevoegd in stap 3 ($\chi^2=6.530$, $df=2$, $p<.05$). Hieruit leiden we af dat als de raadsonderzoeker TACT toevoegt, dit mogelijk niet te maken heeft met agressie in de omstandigheid van het delict. Uit de interviews bleek dat ook agressieproblematiek in bredere zin een afweging kan zijn om TACT te adviseren.
- ⦿ Bij jongeren bij wie de raadsonderzoeker TACT plus heeft toegevoegd, wordt vaker de motivatie van de jongere genoemd in de onderbouwing, dan bij jongeren bij wie het LIJ de suggestie voor TACT plus gaf ($\chi^2=3.083$, $df=2$, $p<.05$). Het is niet duidelijk wat dit verschil betekent. Dit is in de interviews niet aan bod gekomen.

3.5.3 Redenen om suggestie LIJ voor een interventie niet op te volgen

In tabel 3.6 hebben we de genoemde redenen in de onderbouwing in de adviesrapportages om een suggestie uit het LIJ voor een interventie niet op te volgen gepresenteerd. Zoals eerder gezegd wordt vaak geen onderbouwing gegeven wanneer een LIJ-suggestie niet wordt overgenomen. Als er een onderbouwing is, dan is het ook vaak meer in algemene zin waarom een leerstraf niet passend is. Dit verklaart ook de lage percentages.

Tabel 3.6 Redenen om suggesties van het LIJ niet op te volgen in percentages van adviesrapportages waarin is onderbouwd waarom een gedragsinterventies niet is geadviseerd.

Redenen voor niet adviseren gedragsinterventies	Leerstraf vaardigheden (N=50)	Leerstraf agressieregulatie (N=50)	Systeemgerichte interventie (N=50)
	%	%	%
Risicobeginsel			
Passend bij recidiverisico	6	0	10
Niet passend bij recidive risico	0	2	0
Behoeftebeginsel			
Niet passend bij risicofactoren	0	12	10
Passend bij risicoprofiel	6	0	0
Responsiviteit jongere			
Jongere niet gemotiveerd	6	8	12
Cognitief functioneren van de jongere is lager dan vereist voor de interventie	2	2	4
Jongere niet gemotiveerd en niet te motiveren	4	0	0
Jongere is Nederlandse taal onvoldoende machtig	2	0	0

Redenen voor niet adviseren gedragsinterventies	Leerstraf vaardigheden (N=50)	Leerstraf agressieregulatie (N=50)	Systeemgerichte interventie (N=50)
Jongere kan profiteren van de interventie	2	0	0
Responsiviteit ouders			
Ouders gemotiveerd	2	0	2
Ouders zijn niet in staat om de gevraagde ondersteuning te bieden	4	0	0
Ouders niet gemotiveerd	0	2	0
Criteria interventies			
Contra-indicaties algemeen	0	4	0
Te laag IQ/verstandelijke beperking	0	0	2
Middelengebruik	0	0	2
Aard en ernst van het delict			
Aard van het delict past niet bij interventies	0	2	0
Omstandigheden delict			
Tekort aan vaardigheden	6	0	0
Groepsdruk/beïnvloedbaarheid	4	0	0
Hulpverleningsgeschiedenis en lopende hulpverlening			
	%	%	%
Leerstraf/interventies is al eerder ingezet	30	6	10
Behandeling is meer passend	10	22	4
Meer intensieve begeleiding nodig	10	4	6
Jongere heeft vergelijkbare interventie eerder gevolgd	6	10	0
Jongere krijgt reeds andere passende hulp in civiele of vrijwillige kader	16	18	0
Meer gebaat bij hulp in civiele kader	0	4	6
Jongere start binnenkort met hulp/behandeling	6	4	0

Uit tabel 3.6 blijkt dat als een onderbouwing wordt gegeven voor waarom een interventie niet wordt ingezet – en dus de suggestie van het LIJ niet wordt overgenomen – dit vooral redenen zijn die betrekking hebben op passende hulp. De meest genoemde redenen zijn dat er behandeling of meer intensieve begeleiding nodig is of dat er reeds passende hulp in het civiele of vrijwillige kader loopt of binnenkort start. Dit sluit aan bij de bevindingen uit de interviews, namelijk dat bij veel jongeren bij wie strafonderzoek wordt uitgevoerd jeugdhulp of jeugdreclassering reeds wordt ingezet. Dat bij een relatief grote groep jongeren meer intensieve behandeling nodig is volgens de raadsonderzoekers dan met gedragsinterventies kan worden gegeven, blijkt ook uit de registraties in KBPS. Bij 15% van de 6646 casussen is geregistreerd als bijzondere voorwaarde behandeling of opname in een zorginstelling. In het kader van het strafonderzoek vindt overleg plaats met jeugdhulp of de jeugdreclassering over de passende interventies, aldus de geïnterviewde raadsonderzoekers.

De meest voorkomende reden bij om een leerstraf gericht op tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden niet te adviseren is dat die reeds eerder is ingezet.

In mindere mate worden redenen met betrekking tot het behoeftebeginsel (interventie sluit niet aan bij risicoprofiel of risicofactoren) genoemd en redenen die betrekking hebben op de responsiviteit van de jongere (motivatie en cognitieve tekorten). Opvallend is dat de contra-indicaties voor de interventies relatief weinig worden genoemd als onderbouwing voor waarom een suggestie van het LJ niet is overgenomen. Tot slot is het een opvallende bevinding dat in de onderbouwing waarom een interventie niet wordt geadviseerd, in de adviesrapportages wordt aangegeven dat dit past bij het recidiverisico van de jongeren.

In box 3.3 hebben we ter illustratie citaten opgenomen uit rapportages van de onderbouwing waarom een interventie niet wordt geadviseerd.

Box 3.3 Voorbeelden van onderbouwing om gedragsinterventie niet in te zetten (citaten)

- X heeft behandeling bij [een ggz instelling]. Een leerstraf kan de behandeling doorkruisen.
- X verblijft in [gesloten jeugdzorg]. Een extra interventie zou te veel onrust geven.
- Behandeling en begeleiding vanuit het Forensisch ACT Jeugdteam heeft de voorkeur op een leerstraf. De bredere inzet vanuit het Forensisch Act Jeugdteam is meer passend bij de problematiek van X.
- De RvdK heeft overwogen om een gedragsinterventie Tools4U te adviseren vanwege de vaardigheidstekorten, echter het is onduidelijk of X hiervan kan profiteren vanwege zijn gesloten houding. De focus moet liggen op hulpverlening en een persoonlijkheidsonderzoek zodat kan worden ingezet op passende hulp om herhaling te voorkomen en te werken aan zijn vaardigheidstekorten.
- De RvdK is van mening dat een leerstraf op dit moment niet voldoende aansluit omdat de problematiek mede gerelateerd is aan de opvoedingssituatie.
- De RvdK heeft een persoonlijkheidsonderzoek geadviseerd. In afwachting daarvan wordt nog geen gedragsinterventie geadviseerd.
- X volgt momenteel een training gericht op weerbaarheid bij [naam jeugdhulpaanbieder]. Hij is hiervoor gemotiveerd en heeft een positieve samenwerkingsrelatie met de begeleider. Het is belangrijk dat deze niet wordt doorkruist en het opleggen van een extra training is niet van pedagogische meerwaarde.
- Er is eerst onderzoek nodig of de agressieproblematiek uit traumatisch verleden voortkomt.
- Er is al veel hulpverlening ingezet die niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd. Eerst moet meer duidelijkheid komen of de autismeproblematiek meer op de voorgrond staat dan gedacht.

3.6 Risicoprofielen van jongeren met geadviseerde gedragsinterventies

Om bij te dragen aan een persoonsgerichte aanpak moeten gedragsinterventies gericht zijn op de risicofactoren van de jongeren. Meer specifiek betekent dit dat de jongeren bij wie de interventie wordt geadviseerd, moeten voldoen aan de inclusiecriteria van de interventies met betrekking tot het risicoprofiel. Dit hebben we onderzocht door na te gaan of het risicoprofiel van de jongeren overeenkomt met het risicoprofiel in de inclusiecriteria van de gedragsinterventie. Dit hebben we gedaan voor de suggesties en voor de interventies die in stap 3 zijn gekozen door de raadsonderzoekers. We beperken ons voor stap 3 tot de interventies die ook in het dossieronderzoek nader zijn onderzocht: Tools4U, So-Cool, TACt, TACt Plus en van de gezinsgerichte interventies MST.

Suggesties LIJ versus inclusiecriteria interventies

In tabel 3.7 hebben we weergegeven hoeveel jongeren bij wie het LIJ een suggestie voor een gedragsinterventie heeft gegeven ook voldoen aan de inclusiecriteria.

Tabel 3.7 Aantal en percentage jongeren dat wel en niet voldoet aan de inclusiecriteria afgezet tegen het aantal jongeren dat de suggestie voor de interventie krijgt

Interventie	Totaal suggesties	Jongere voldoet aan inclusiecriteria		Jongere voldoet niet aan inclusiecriteria	
	N	N	%	N	%
Interventies gericht op tekorten in sociale en cognitieve vaardigheden					
Leren van Delict	335	335	100	0	0
<i>Tools4U</i>	1325	1325	100	0	0
Topzorg	112	112	100	0	0
Sociale vaardigheden op Maat	139	102	73	37	27
<i>So-Cool lvb</i>	1035	380	37	655	63
<i>Tools4Uplus</i>	1325	140	11	1185	89
Interventies gericht op agressieregulatie					
ARM Ambulant	1315	1314	100	1	0
ARM Intramuraal	38	38	100	0	0
In Control lvb	295	295	100	0	0
<i>TACt Plus</i>	1746	1746	100	1	0
<i>TACt reg.</i>	1671	1671	100	0	0
ARM Jeugd	1098	1066	97	32	3
Interventies gericht op alcohol- en middelengebruik en seksueel grensoverschrijdend gedrag					
Brains4Use	244	244	100	0	0
Leefstijl 24/7	1266	1265	100	1	0
Out of the Circle	12	1	8	11	92
Interventies gericht op gezin/systeem					
MST	604	577	95	27	5
RGT	1112	1053	95	59	5
MDFT	300	276	92	24	9
Treatment Foster Care Oregon	30	27	90	3	10
FAST	946	215	23	731	77
Ouderschap met Liefde en Grenzen	684	15	2	669	98

In de tabel 3.7 valt het volgende op:

- 🕒 Bij de meeste interventies voldoen alle jongeren die een suggestie krijgen uit het LIJ aan de inclusiecriteria. Dit was te verwachten, aangezien de geautomatiseerde suggesties gebaseerd zijn op de inclusiecriteria in de handleidingen van de interventies.
- 🕒 Bij de interventies specifiek voor jongeren met een lvb is dit minder geval. In de interviews benoemden raadsonderzoekers dat in 2018 en 2019 lvb nog niet goed geregistreerd werd in het LIJ. Dit kan een mogelijke verklaring zijn hiervoor.
- 🕒 Bij de interventies waar leeftijd een inclusie criterium is (*Tools4Uplus*, *SOVA op Maat*, *ARM Jeugd*, *Leefstijl 24/7*) stellen we vast dat een deel van de jongeren niet aan de criteria voldoet. Een mogelijk verklaring is dat het LIJ de leeftijd berekent op basis van de pleegdatum. Wij zijn in onze analyse uitgegaan van de leeftijd op de datum van de start van het strafonderzoek.

- ⦿ Bij interventies waarbij er ook inclusiecriteria op het niveau van items zijn geformuleerd (Out of the Circle, Tools4U Plus) konden wij deze niet meenemen in onze analyse. Deze scores zijn niet in de dump van KBPS beschikbaar. We hebben alleen de inclusiecriteria op het niveau van domeinen mee kunnen nemen. Dit is een mogelijke verklaring waarom een groep jongeren niet voldoet aan de inclusiecriteria.

Risicoprofielen van de jongeren bij wie een interventie is gekozen en in het advies opgenomen

In tabel 3.8 is weergegeven wat de scores op ARR, DRP¹⁶ en de scores op de risicodomeinen zijn van de jongeren bij wie de raadsonderzoekers de LIJ-suggesties hebben gekozen. We hebben met kleuren weergegeven of jongeren voldoen aan de inclusiecriteria van de interventie. De interventies hebben niet voor alle domeinen inclusiecriteria (zie bijlage 2 voor de inclusiecriteria per domein per interventie). De groen gemarkeerde cellen zijn de jongeren die voldoen aan de inclusiecriteria voor de interventie, d.w.z. dat de ARR of DRP en de risicoscores op de domeinen overeenkomen met de inclusiecriteria hiervoor van de interventie. De oranje gemarkeerde cellen geven aan dat deze score een contra-indicatie kan zijn omdat deze score hoger is dan bij de inclusiecriteria in de handleiding is weergegeven. Bijvoorbeeld bij de inclusiecriteria voor Tools4U staat in de handleiding een score van laag of midden voor het domein agressieregulatie. Een score hoog kan dus een voor contra-indicatie zijn. De rode gemarkeerde cellen betekenen dat deze score als een contra-indicatie in de handleiding is geformuleerd maar ook hier is het aan de raadsonderzoeker om te beoordelen of er daadwerkelijk sprake is van een contra-indicatie. Bijvoorbeeld voor Tools en score hoog op alcohol- en middelengebruik is contra-indicatie als de verslavingsproblematiek één op één contact met een trainer onmogelijk maakt en/of het leren in de weg staat. Bij sommige interventies is de contra-indicatie als een Het is dus aan de raadsonderzoeker om te beoordelen of deze score daadwerkelijk een contra-indicatie is. In bijlage 2 is te lezen hoe deze contra-indicaties zijn geformuleerd. Tot slot moet bij MST aan één of meerdere van de blauw gearceerde cellen worden voldaan. (Voor de beschrijving van de criteria verwijzen we naar bijlage 2).

¹⁶ We merken op dat in de handleiding van het LIJ voor de meeste interventies is aangegeven dat het recidiverisico op ARR en/of DRP hoog of midden moet zijn. Het is niet duidelijk of in het rekenmodel van het LIJ dit als of is meegewogen. Dit kan een mogelijke verklaring zijn voor waarom jongeren niet aan de inclusiecriteria voldoen.

Tabel 3.8 Scores van de jongeren op ARR, DRP en de risicodomeinen per niveau van risico inschatting uitgedrukt in percentages ten opzichte van het aantal jongeren bij wie de raadsonderzoekers de interventie in het LIJ kiezen.

Interventies	Risico inschatting	Tools4U (N=387)	So-Cool Ivb (N=321)	TACT (N=185)	TACT Plus (N=136)	MST (N=23)
		%	%	%	%	%
ARR	Laag	27	20	28	21	4
	Midden	23	22	27	21	26
	Hoog	50	58	45	57	70
Dynamisch Risico Profiel ¹⁷	Laag	47	20	34	11	0
	Midden	47	63	48	53	24
	Hoog	6	17	18	35	77
Score domein Gezin	Laag	80	71	72	54	13
	Midden	17	26	26	40	78
	Hoog	3	4	2	9	9
Score domein Werk	Laag	84	78	86	72	83
	Midden	9	17	8	22	11
	Hoog	7	5	5	6	6
Score domein School	Laag	49	39	42	27	13
	Midden	41	46	43	43	26
	Hoog	9	15	15	30	61
Score domein Vrije Tijd	Laag	26	18	26	23	0
	Midden	68	72	68	64	74
	Hoog	7	10	7	13	26
Score domein Relaties	Laag	64	48	71	39	13
	Midden	27	31	17	38	35
	Hoog	9	21	12	24	52
Score domein Alcohol- en drugsgebruik en gokken	Laag	61	67	58	59	65
	Midden	35	30	35	37	26
	Hoog	4	3	7	4	9
Score domein Geestelijke gezondheid	Laag	79	30	71	25	39
	Midden	18	65	26	62	48
	Hoog	3	5	3	13	13
Score domein Attitude	Laag	32	17	18	6	0
	Midden	48	53	51	45	30
	Hoog	9	30	30	49	70
Score domein Agressie	Laag	43	23	1	0	9
	Midden	48	57	38	29	22
	Hoog	9	19	61	71	70
Score domein Vaardigheden	Laag	24	9	20	5	9
	Midden	70	77	75	77	65
	Hoog	6	14	5	18	26

¹⁷ Voor een deel van de jongeren is in de tweede helft van 2019 geen DRP-score in de datadump van KBPS opgeslagen. De percentages zijn gebaseerd op de jongeren bij wie de waarde niet onbekend is.

Tabel 3.9 Scores van de jongeren op ARR, DRP en de risicodomeinen per niveau van risico inschatting uitgedrukt in percentages ten opzichte van het aantal jongeren bij wie bij in het dossieronderzoek de interventie in het advies is opgenomen

Interventies	Risico inschatting	Tools4U (N=67)	So-Cool Ivb (N=50)	TACt (N=68)	TACt Plus (N=31)	MST (N=28)
		%	%	%	%	%
ARR	Laag	31	16	34	29	4
	Midden	22	18	22	19	32
	Hoog	46	64	44	52	64
Dynamisch Risico Profiel	Laag	33	28	50	21	6
	Midden	34	54	38	46	41
	Hoog	6	18	13	33	53
Score domein Gezin	Laag	79	66	81	48	18
	Midden	18	32	19	45	77
	Hoog	3	2	0	7	4
Score domein Werk	Laag	85	75	89	73	71
	Midden	10	21	6	19	17
	Hoog	5	5	5	8	13
Score domein School	Laag	48	36	50	36	14
	Midden	37	50	41	42	39
	Hoog	15	14	9	23	46
Score domein Vrije Tijd	Laag	21	22	31	32	7
	Midden	70	76	63	42	61
	Hoog	9	2	6	26	32
Score domein Relaties	Laag	57	54	84	48	32
	Midden	24	28	12	26	25
	Hoog	19	18	4	26	43
Score domein Alcohol- en drugsgebruik en gokken	Laag	66	74	52	71	54
	Midden	30	22	44	23	32
	Hoog	5	4	4	7	14
Score domein Geestelijke gezondheid	Laag	78	32	69	19	46
	Midden	21	62	31	77	43
	Hoog	2	6	0	3	11
Score domein Attitude	Laag	31	22	27	10	4
	Midden	49	48	52	39	25
	Hoog	19	30	22	52	71
Score domein Agressie	Laag	33	24	0	0	4
	Midden	54	48	50	39	29
	Hoog	13	28	50	61	70
Score domein Vaardigheden	Laag	21	8	29	10	11
	Midden	72	80	69	71	79
	Hoog	8	12	2	19	11

In tabel 3.9 deden we hetzelfde als in tabel 3.8 voor jongeren in het dossieronderzoek bij wie de interventie in het advies is opgenomen. De tabellen laten een vergelijkbaar beeld zien en bevestigen ook het beeld uit

de interviews en het dossieronderzoek over de onderbouwing van de keuze voor een advies van een gedragsinterventie.

De volgende zaken vallen op:

- ③ Bij alle interventies wordt afgeweken van de inclusiecriteria met betrekking tot het algemeen recidiverisico en/of dynamisch risicoprofiel. Tools4U, TACT en TACT Plus worden ook gekozen en geadviseerd bij jongeren met een lager recidiverisico dan geïndiceerd. Het gaat hierbij om ongeveer een vijfde tot een derde van de jongeren. So-Cool wordt zowel gekozen voor jongeren met een lager als hoger recidiverisico dan geïndiceerd (meer dan de helft).
- ③ Het ARR en/of het DRP bij jongeren bij wie MST is gekozen, komt grotendeels overeen met de inclusiecriteria.
- ③ Voor de interventies gericht op tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden voldoen de meeste jongeren aan de inclusiecriteria met betrekking tot de tekorten in vaardigheden en de risicoscores voor agressie. Uitzondering hierop is dat bij ongeveer een vijfde van de jongeren bij wie So-Cool is gekozen er sprake is van een hoge score op agressie. Dit is een contra-indicatie voor het opleggen van So-Cool (oranje in de tabel).
- ③ Voor de interventies gericht op agressieregulatie voldoen alle jongeren aan de inclusiecriteria met betrekking tot agressie en het merendeel aan de inclusiecriteria voor attitude en vaardigheden.
- ③ Bij het merendeel van de jongeren voor wie MST is gekozen of geadviseerd, is er sprake van een hoge risicoscore op het domein gezin. Het merendeel van de jongeren bij wie een leerstraf is gekozen en/of geadviseerd hebben een lage score op het domein gezin.

In de interviews is aangegeven dat de raadsonderzoekers vinden dat het risicoprofiel van het LIJ meestal overeenkomt met hun professionele oordeel en de voorgestelde interventies ook de interventies zijn die volgens hen op basis op het interview met de jongere passend zijn. Dit beeld klopt dus niet helemaal met het beeld op basis van de registratiecijfers en het dossieronderzoek. De cijfers laten namelijk zien dat raadsonderzoekers ook kiezen voor gedragsinterventies als het risicoprofiel niet helemaal overeenkomt met de inclusiecriteria van de interventies. Op de consequenties van deze bevinding voor de persoonsgerichte aanpak komen we terug in het slothoofdstuk.

3.7 Aandachtspunten en knelpunten bij het advies voor interventies

In de interviews met raadsonderzoekers en gedragsdeskundigen in vier regio's zijn we ingegaan op het gebruik van het LIJ en knelpunten of aandachtspunten bij het tot stand komen van het raadsadvies voor de inzet van gedragsinterventies. We presenteren hier de aandachtspunten die in deze interviews zijn genoemd. We kunnen geen uitspraak doen over de mate waarin dit geldt voor alle regio's en voor alle raadsonderzoekers.

Voorafgaand aan de vraag of een gedragsinterventie passend is, ligt de vraag welke hoofdstraf passend wordt gevonden en/of (jeugd)reclassering nodig is. Voor dit laatste geeft het LIJ ook een suggestie. Voor het

opstellen van een passend strafadvies is door enkele respondenten van de RvdK, maar ook aan de zijde van het OM, genoemd dat raadsonderzoekers goede juridische kennis nodig hebben van het jeugdstrafrecht om een goed strafadvies op te kunnen stellen. Volgens de respondenten worden in sommige regio's strafonderzoeken ook gedaan door raadsonderzoekers die vooral ervaring hebben met beschermingsonderzoeken. Strafadvies vraagt echter om een specifieke expertise. In algemene zin benoemen deze respondenten aan dat zowel het verloop van raadsonderzoekers als het feit dat sommige raadsonderzoekers een beperkt aantal strafonderzoeken doen – en vooral beschermingsonderzoeken – een risico vormt voor het behoud van de specifieke expertise die nodig is om strafonderzoeken uit te voeren. Ook wordt volgens hen het inwerken van nieuwe raadsonderzoekers - en daarbij dus ook het gebruik van het LJJ en de onderbouwing van het strafadvies – in verschillende regio's op verschillende manieren aangepakt. We hebben de interviews in vier regio's gehouden en dus niet onderzocht in welke mate dit aan de orde is andere regio's.

De respondenten geven aan dat het LJJ helpend is bij het tot stand komen van het advies, omdat het een goed overzicht geeft van de risico- en beschermende factoren. In de meeste gevallen klopt dit met het beeld van de raadsonderzoeker. Echter, het invullen van het LJJ is complex, wordt opgemerkt. Voor alle domeinen moeten de risicofactoren worden gescoord en moet worden aangegeven wat de kans op herhaling is. De vragenlijst is uitgebreid. Dit geeft het risico dat niet alle domeinen even goed worden beargumenteerd.¹⁸

Sommige raadsonderzoekers geven in de interviews aan dat zij vinden dat de scores uit het LJJ niet altijd aansluiten bij het risicoprofiel dat zij op basis van hun professionele oordeel hebben. Volgens hen geeft het LJJ soms geen suggestie voor een gedragsinterventie, terwijl zij dit wel een zinvolle interventie vinden, gezien de problematiek van de jongere. Dit komt volgens respondenten doordat de indeling in drie niveaus van risico grofmazig is, en sommige - volgens hen relevante - risicogebieden zoals problemen op school of problemen op het domein geestelijke gezondheid niet goed worden meegewogen in de suggesties. Als problemen op die domeinen niet samenhangen met het delictgedrag, worden ze onvoldoende meegewogen. Dit is echter conform het uitgangspunt voor een strafadvies en de inzet van gedragsinterventies. Het doel is verminderen van het recidiverisico en niet bepalen welke hulp de jongere in meer algemene zin nodig heeft. Zorgen op het gebied van geestelijke gezondheid bijvoorbeeld hoeven niet te betekenen dat er een hoger risico op recidive is.

Ook geven enkele respondenten aan dat sommige vragen in de Ritax lastig te scoren zijn, omdat deze items 'subjectiever' zouden zijn. Als voorbeeld wordt gebruik van alcohol genoemd. Wat is veel alcohol? De Ritax is een gestandaardiseerd instrument, maar verschillende professionals kunnen het toch verschillend invullen afhankelijk van hun referentiekader, of hoe je naar delicten of het functioneren van jongeren kijkt¹⁹. Er

¹⁸ In 2022 is een nieuwe versie van de Ritax 2.0 in gebruik genomen. Deze is korter, waardoor dit probleem mogelijk wordt opgelost aldus de respondent. We komen in het slothoofdstuk terug op de consequenties voor de Ritax 2.0.

¹⁹ In de Ritax is in een I (informatiebox) uitgelegd om hoeveel glazen het gaat. De vraag is in welke mate raadsonderzoekers die toelichtingen raadplegen.

wordt opgemerkt dat er mogelijk verschil bestaat in de wijze van invullen tussen jonge raadsonderzoekers en meer ervaren raadsonderzoekers, omdat zij mogelijk een ander referentiekader hebben.

Raadsonderzoekers missen een gedragsinterventie gericht op middelengebruik die ambulante - als leerstraf - maar ook als bijzondere voorwaarde kan worden ingezet. In 2018 en 2019 was daar en ook nu is hier geen erkende interventie voor. In de adviesrapportage kan dit nu alleen als aandachtspunt voor de jeugdreclassering worden meegegeven. Hetzelfde geldt voor een interventie gericht op het voorkomen van zedendelicten. Out of the Circle is in 2018 erkend maar wordt alleen uitgevoerd in JJI's. Tot slot werd een interventie gericht op online criminaliteit gemist.

3.8 Samenvatting

In dit hoofdstuk hebben we een beschrijving gegeven van de stappen die door de raadsonderzoeker worden gezet om tot een advies en onderbouwing van een gedragsinterventie te komen. In elke stap van het proces kwamen aandachtspunten naar voren die van belang zijn voor het uiteindelijk strafadvies:

- ④ Cruciaal in stap 1 is de keuze voor een ambulante of een residentiële interventie. Deze bepaalt welke suggesties de raadsonderzoekers vanuit het LIJ te zien krijgen. De vóórliggende vraag is echter de afweging welke hoofdstraf passend is om recidive te voorkomen. Daarvan hangt af of ambulante of residentiële interventies worden gesuggereerd. De meest geadviseerde hoofdstraffen zijn werkstraffen en leerstraffen. Jeugddetentie (en in nog mindere mate een PIJ-maatregel of GBM) zijn bij een beperkte deel van de jongeren een (passend) strafadvies.
- ④ De werkwijze van raadsonderzoekers in stap 2 bij het beoordelen en kiezen van gedragsinterventies is niet uniform. Zij leggen dit niet op een uniforme wijze vast in de registratie.
- ④ In stap 2 wordt slechts een beperkt aantal van de suggesties van het LIJ daadwerkelijk door de raadsonderzoeker beoordeeld en een nog kleiner deel daarvan wordt gekozen. De raadsonderzoekers beperken zich vooral tot het beoordelen van de gedragsinterventies die als leerstraf kunnen worden ingezet. De vraag of een leerstraf passend is, bepaalt dan ook of de interventies nader worden onderzocht. Bovendien onderzoekt de raadsonderzoeker meestal alleen de suggestie van het LIJ die overeenkomt met de gedragsinterventie die hij of zij voor ogen heeft op basis van zijn/haar professionele oordeel. Ook kennen zij de contra-indicaties van de meeste leerstraffen waardoor zij die niet meer inzien. Tot slot is het mogelijk dat het LIJ voor een jongere meerdere suggesties geeft. Logischer wijze wordt dan maar een interventie gekozen.
- ④ Interventies die binnen een JJI worden uitgevoerd, worden niet tot nauwelijks beoordeeld en gekozen. Dit is logisch gezien het beperkt aantal jongeren waarvoor jeugddetentie een passend strafadvies is. Als jeugddetentie wordt geadviseerd, wordt veelal aan de JJI overgelaten om te bepalen welke interventie passend is.
- ④ Interventies die als bijzondere voorwaarde kunnen worden opgelegd, worden ook niet tot nauwelijks beoordeeld en gekozen. Het wordt aan de jeugdreclassering overgelaten om dit te bepalen. Als er interventies die als bijzondere voorwaarde kunnen worden opgelegd, worden beoordeeld en gekozen dan zijn het interventies gericht op gezin en het systeem.

- ③ In stap 3 wordt niet in alle regio's en niet door alle raadsonderzoekers op dezelfde wijze de beschikbaarheid van interventies geregistreerd.
- ③ In stap 3 worden bij 10% van de jongeren leerstraffen met betrekking tot tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden toegevoegd en bij ongeveer 1 tot 2% een leerstraf gericht op agressieregulatie.
- ③ Bij de keuze van de interventies worden door de raadsonderzoekers verschillende redenen genoemd om al dan niet een interventie te kiezen: passend bij recidiverisico (risicobeginsel), passend bij de risicofactoren (behoeftebeginsel), responsiviteit van jongeren en ouders waaronder motivatie van jongeren en ouders, aard en ernst en omstandigheden van het delict, hulp/interventies die reeds in het verleden of momenteel worden ingezet, behoefte aan meer intensieve begeleiding of behandeling dan via een gedragsinterventie wordt geboden, of hulp in civiel kader is meer passend. Het gaat dan zowel om de afweging om een gedragsinterventie in te zetten als om de keuze tussen verschillende passende interventies.
- ③ In de onderbouwing in de rapportage vinden we echter maar een beperkt aantal van die redenen expliciet terug. Als onderbouwing voor het adviseren van interventies wordt vooral genoemd het aansluiten bij recidiverisico en de risicofactoren. Als redenen om af te wijken van de suggestie van het LIJ voor een gedragsinterventie worden in de rapportages uit het dossieronderzoek vooral genoemd dat de leerstraf of een vergelijkbare interventie al eerder is ingezet, er reeds hulpverlening loopt of binnenkort start die de gedragsinterventie zou doorkruisen of dat meer intensieve hulp of behandeling nodig is dan door de gedragsinterventie wordt geboden.
- ③ Een aandachtspunt is dat de risicoprofielen van de jongeren die een interventie geadviseerd krijgen niet altijd overeenkomen met de inclusiecriteria van de interventie.
- ③ Tot slot zijn in de interviews als aandachtspunten de complexiteit van het gebruik van het LIJ en de benodigde expertise met betrekking tot het jeugdstrafrecht genoemd.

Voorbeeld werkwijze oplegging gedragsinterventie in het kader van een leerstraf

Jan is een jongen van 16 jaar die verdacht wordt van diefstal en diefstal met geweld. Hij heeft op de Ritax een hoge ARR-score en een score midden voor DRP. Op de domeinen school, gezin, vrije tijd, relaties, agressie en vaardigheden heeft hij een ARR-score midden. Op het domein attitude een ARR-score hoog en op de andere domeinen (werk, alcohol en middelengebruik en geestelijke gezondheid) een lage ARR-score. Op basis van zijn ARR en DRP-profiel en de keuze voor een ambulante interventie geeft het LIJ de volgende suggesties voor passende interventies: AR op Maat Jeugd, FAST, OLG, So-Cool, TACT Plus, TACT, Tools4U.

De raadsonderzoeker vindt een leerstraf als strafadvies passend. Hij kijkt daarom naar de gedragsinterventies die als leerstraf kunnen worden ingezet. Er is bij Jan zowel sprake van tekorten in vaardigheden als van problemen met agressieregulatie. Er is geen sprake van een Ivb. De interventies Tools4U en TACT zijn dus passend. Hij vindt in overleg met het MDO dat de agressieproblematiek eerst moet worden aangepakt voordat iets aan de tekorten in vaardigheden wordt gedaan. TACT is dan een passende interventie. Er zijn geen contra-indicatie voor het inzetten van TACT. Jan is gemotiveerd om mee te werken. De raadsonderzoeker beoordeelt vervolgens in het LIJ TACT en kiest TACT. Hij beoordeelt alle andere suggesties niet. AR op Maat Jeugd richt zich ook op agressieregulatie maar kan als bijzondere voorwaarde worden opgelegd en niet als leerstraf. In zijn raadsadvies geeft de raadsonderzoeker wel het advies voor JR (ook op basis van de suggestie van het LIJ) maar specificeert niet nader aan welke bijzondere voorwaarden moet worden voldaan.

De RvdK adviseert de oplegging van een leerstraf in de vorm van TACT omdat dit past bij het recidiverisico en de problematiek van Jan. Ook adviseert de RvdK een voorwaardelijke werkstraf en jeugdreclassering omdat Jan baat heeft bij externe sturing en begeleiding. JR kan bijdragen aan continuering van de positieve ontwikkeling.

De officier van justitie (OvJ) neemt in zijn vordering het advies van de RvdK over. De rechter legt de leerstraf TACT op, een werkstraf en voorwaardelijke jeugddetentie met jeugdreclassering. In het vonnis onderbouwt de rechter dat zij afwijkt van het advies om een voorwaardelijke werkstraf op te leggen omdat zij van mening is dat vanwege de ernst van de feiten het nodig is om de verdachte een voorwaardelijke jeugddetentie op te leggen, om duidelijk te maken hoe erg het is wat de verdachte heeft gedaan. Voor de rest neemt de rechtbank het advies van de RvdK over.

4 Van advies naar eis en oplegging

In dit hoofdstuk beschrijven we de praktijk van stap 7 en 8 uit hoofdstuk 1. Zoals reeds aangegeven in hoofdstuk 2 is een beperking van het onderzoek dat we niet kwantitatief hebben kunnen nagaan wat de redenen van het OM zijn om in de eis of bij een OM-afdoening af te wijken van het strafadvies met betrekking tot de gedragsinterventies van de RvdK. Vanwege onvolledige registratie bij ZM hebben we dat voor de vonnissen slechts in een beperkt aantal dossiers kunnen doen. De resultaten in dit hoofdstuk leunen daarom sterk op interviews met zes respondenten van het OM en zes van ZM.

4.1 Stap 7 Eis of afdoening OM

OM volgt meestal advies RvdK

De geïnterviewde officieren van justitie in de drie onderzochte regio's zeggen dat zij voor gedragsinterventies meestal het advies van de RvdK overnemen. In het dossieronderzoek op basis van de adviesrapportages van de RvdK is in KBPS gekeken of is geregistreerd of het OM het advies van de RvdK volgt. Voor 75 van de 373 jongeren was dit het geval. In ruim de helft van deze 75 dossiers is geregistreerd dat het OM het advies volgt (59%), in 4% gedeeltelijk (het aantal uren van de variant verschilt), in 15% niet en in 23% wordt of de zaak geseponneerd of doorverwezen voor dagvaarding. Het OM stelt dan nog geen eis met betrekking tot de inzet van een gedragsinterventie. Bij 73 van die 75 jongeren was tevens ingevuld wat de eis of afdoening door het OM was (dit is dus inclusief sepot) en in het geval van de leerstraf om welke leerstraf het gaat. Dit hebben we afgezet tegen het advies van de RvdK. Bij 47 van die 73 jongeren (61%) heeft de RvdK het advies gegeven voor een leerstraf²⁰. Bij 31 van die 47 jongeren (66%) is het advies voor de gedragsinterventie in de leerstraf in de eis overgenomen. Bij één jongere is een Tools4U geëist terwijl een So-Cool was geadviseerd. Bij 33% van de jongeren is het advies voor de leerstraf niet overgenomen.

We weten niet of de jongeren bij wie dit is geregistreerd een representatieve steekproef vormen. De cijfers moeten dus met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Met die voorzichtigheid concluderen we dat bij ruim twee derde van de jongeren het advies voor een leerstraf is overgenomen. Bij de overige jongeren is voor een andere strafmodaliteit gekozen ((voorwaardelijke) werkstraf of jeugddetentie) of voor sepot of dagvaarden. Daarnaast hebben drie jongeren een leerstraf opgelegd gekregen, terwijl dit niet was geadviseerd.

Met betrekking tot de interventies gericht op het gezin/systeem kunnen we geen uitspraken doen, omdat in KBPS niet is gespecificeerd welke interventies in de bijzondere voorwaarden zijn opgelegd. In het dossieronderzoek naar de vonnissen is in 33 van de 61 vonnissen een gedragsinterventie geadviseerd. Het OM volgt in 27 van die 33 vonnissen het advies van de RvdK. Dit is 85%. Het beeld uit de interviews dat het OM het advies bijna altijd overneemt, wordt door de beperkt beschikbare data bevestigd (zie verder voor redenen om af te wijken).

²⁰ Gezinsgerichte interventies zijn niet gespecificeerd in de registratie dus die hebben we niet kunnen vergelijken.

Beperkt aantal adviezen voor gedragsinterventies

In de interviews werd door de officieren van justitie (OvJ) opgemerkt dat er relatief weinig gedragsinterventies in strafadviezen worden opgenomen en dat het vooral de gedragsinterventies betreft die als leerstraf kunnen worden opgelegd. Als er andere interventies worden geadviseerd dan gaat het vooral om de inzet van gedragsinterventies via de jeugdreclassering en wordt vaak niet nader gespecificeerd welke gedragsinterventies. De geïnterviewde OvJ's zeggen dat als er gezinsgerichte interventies specifiek worden genoemd in de strafadvies dit vooral MST en MDFT zijn. Deze worden vaak in combinatie met een taakstraf of jeugddetentie geadviseerd. De raadsonderzoeker anticipeert in zijn advies op de straf die hij of zij verwacht. Het beeld dat de OvJ's hebben, is dat bij zwaardere delicten vaker een advies wordt gegeven met een combinatie van gezinsgerichte interventies, taakstraf en/of jeugddetentie. Bij lichtere delicten wordt in het strafadvies volstaan met een leerstraf of een werkstraf.

Beoordeling van de adviezen voor gedragsinterventies

Meerdere officieren benoemen dat zij waarde hechten aan het oordeel en het advies van de RvdK. Raadsonderzoekers spreken tenslotte de jongeren en de informanten veel vaker dan de zaakofficier. De OvJ ziet de jongeren feitelijk alleen op zitting. Maar ondanks het beperkte contact zeggen de meeste OvJ's toch tot een vergelijkbaar beeld van de jongere te komen als de raadsonderzoekers.

Een officier geeft aan dat hij van mening is dat er te weinig leerstraffen worden geadviseerd. Deze mening komt overeen met het beeld op basis van de cijfers. De leerstraffen worden het meest geadviseerd, maar in verhouding tot het aantal strafonderzoeken en de jongeren die aan de criteria voldoen en voor wie het LJ de suggestie heeft, zijn deze aantallen beperkt. De respondent vermoedt dat de inclusiecriteria van de leerstraffen streng zijn en dat daarom een volgens hem een te beperkt aantal jongeren aan de criteria voldoet. Dit klopt niet met het beeld dat een veel groter deel van de jongeren in aanmerking komt voor de interventies dan het aantal dat daadwerkelijk het advies krijgt. Uit de interviews met de raadsonderzoekers weten we dat ook andere afwegingen zoals eerdere hulpverlening hierbij een rol spelen. Als de OvJ denkt dat een leerstraf een optie is, stelt hij hier op zitting aan de zittingsvertegenwoordiger van de RvdK vragen over: "Waarom is de interventie niet geadviseerd?". De zittingsvertegenwoordiger weet dit meestal wel te onderbouwen bijvoorbeeld met de redenen die in 3.5 zijn genoemd. Zoals uit het dossieronderzoek in 3.5 bleek wordt vooral onderbouwd waarom een interventie wordt geadviseerd en niet zo zeer waarom een interventie niet wordt geadviseerd. We merken op dat niet in alle regio's bij alle zittingen een zittingsvertegenwoordiger van de RvdK aanwezig is. Er is er dan geen vertegenwoordiger van de RvdK waarmee dit overlegd kan worden. Als de jeugdreclassering is betrokken, dan wordt dit ter zitting met de jeugdreclassering besproken als die aanwezig is.

In de interviews stellen we vast dat de OvJ's van mening verschillen over de onderbouwing van de inzet van gedragsinterventies in de raadsrapportages. Sommige officieren vinden de onderbouwing goed, anderen te beperkt en weer anderen zien grote verschillen tussen rapportages in uitgebreidheid van de onderbouwing.

Redenen om af te wijken van het advies van RvdK met betrekking tot gedragsinterventies

Uit de interviews blijkt dat als het OM in de eis of oplegging afwijkt van het advies van de RvdK dit is omdat ze kiezen voor een andere hoofdstraf of combinatie van straffen. Zij komen tot een andere eis, omdat zij ook of meer de belangen van de maatschappij en de zwaarte van het delict meewegen dan de raadsonderzoekers. Deze laatste gaan meer uit van (de zorgbehoefte van) de verdachte. In de richtlijn voor strafvordering aan jeugdigen en adolescenten (College van Procureurs-Generaal, 2020) van het OM is aangegeven dat het jeugdstraf- en strafprocesrecht een pedagogisch karakter heeft met als algemeen uitgangspunt het voorkomen van recidive. Bij de keuze voor betekenisvolle interventies zal de OvJ steeds een afweging maken tussen de aard en de ernst van het delict, recidive en omstandigheden van de jeugdige. In de richtlijn is een betekenisvolle interventie als volgt weergegeven:

Het OM dient in een reactie op strafbaar gedrag binnen het jeugdstrafrecht te voldoen aan de volgende uitgangspunten:

De aanpak is persoonsgericht, dat wil zeggen risico gestuurd en afgestemd op de jeugdige met zijn lerend vermogen. Daarbij wordt rekening gehouden met de zwaarte van het delict en de ernst van de berokkende schade.

De aanpak is contextgericht, met medeneming van het primaire opvoedingsmilieu, de ouders en het gezin, en andere milieus waarin de jeugdige verkeert, zoals school, werk, vrije tijd en leeftijdgenoten.

De aanpak biedt perspectief, levert een bijdrage aan de ontwikkeling van de jeugdige tot een invoegende, autonome en participatieve volwassene (Bron: Richtlijn voor strafvordering)

In de interviews met het OM werden vergelijkbare afwegingen genoemd voor het al dan niet volgen van het advies van de RvdK voor het inzetten van een gedragsinterventie als in de interviews met ZM. We lichten de afwegingen van zowel OM als ZM verder toe in 4.3. In algemene zin komen de redenen voor het volgen van het advies van de RvdK voor het inzetten van een gedragsinterventie overeen met wat in de richtlijn voor strafvordering aan jeugdigen en adolescenten (College van Procureurs-Generaal, 2020) van het OM expliciet wordt benoemd:

*“Bij zorgen omtrent de opvoeding van de jeugdige dienen tevens civielrechtelijke maatregelen te worden overwogen. Afstemming van het civiele en strafrechtelijke traject is in die gevallen noodzakelijk. Strafrechtelijk optreden alleen is veelal ontoereikend om jeugdcriminaliteit terug te dringen. Strafrechtelijk optreden dient te worden ingebed in een keten van preventie en nazorg.”
(OM richtlijn strafvordering, 2020)*

We hebben de redenen die door het OM zijn genoemd in het dossieronderzoek niet kunnen onderzoeken. In de vonnissen wordt wel de eis van het OM weergegeven maar in de vonnissen wordt niet de motivering van het OM weergegeven om al dan niet het advies van de RvdK voor een gedragsinterventies over te nemen. Ook in KBPS wordt de motivering wordt niet weergegeven. De afwegingen die de OvJ in de interviews noemden waren vergelijkbaar met de afwegingen die door de RvdK werden genoemd. Dit is ook logisch want ze baseren zich op de onderbouwing in de raadsrapportage. In de afweging van het OM spelen aard en ernst van het delict en de strafmaat een prominentere rol.

4.2 Stap 8 Afdoening ZM

Rechter volgt advies RvdK

Ook de geïnterviewde rechters benoemden dat zij meestal het advies van de RvdK voor de inzet van een gedragsinterventie volgen. In het dossieronderzoek naar de adviesrapportages hebben we uit de registratie in KBPS van 196 van de 373 jongeren informatie beschikbaar over of de rechter het strafadvies van de RvdK volgt. Het gaat ook hier niet alleen om het advies met betrekking tot gedragsinterventies maar ook het advies met betrekking tot straf en inzet (jeugd)reclassering. Bij 61% van de 196 jongeren is het advies van de RvdK overgenomen en bij 17% gedeeltelijk. Ook hier hebben de afwijkingen betrekking op de keuze voor een andere (combinatie van) straffen. Bij 8% van de jongeren is het advies niet overgenomen. De rechter kiest dan voor een andere straf. Tot slot wordt bij 13% van de jongeren geen straf opgelegd. Bij 53 van de 196 jongeren heeft de RvdK een advies gegeven voor een leerstraf of een gezinsgerichte interventie. De rechter heeft in 92% van deze zaken het advies gevolgd. In de onderzochte vonnissen wordt in 42 vonnissen een gedragsinterventie geadviseerd en volgt ZM dit advies in 35 gevallen (83%). Ook hier klopt het beeld uit de interviews grotendeels dat de rechter het raadsadvies volgt.

Verschillend beeld over de mate waarin interventies worden geadviseerd

De geïnterviewde rechters hebben verschillende beelden over de mate waarin volgens hen gedragsinterventies door de RvdK worden geadviseerd. Een rechter noemt in 20% van de zaken en een andere in 90% van de zaken. Wel noemen alle respondenten dat vooral de leerstraffen en gezinsgerichte interventies worden geadviseerd.

Beoordeling van de onderbouwing in de raadsadviezen

De respondenten verschillen van mening over de onderbouwing van de gedragsinterventies in de adviesrapportages. Over het algemeen vinden de geïnterviewde rechters de adviezen van goede kwaliteit, omdat ze een goed beeld geven van de jongeren. Dat beeld wordt volgens hen ook veelal bevestigd op zitting. Als zij de kwaliteit van een strafadvies niet goed vinden, heeft dit te maken met de volgende punten:

- ⦿ Ontbreken van actuele informatie, bijvoorbeeld over nieuwe feiten.
- ⦿ Soms magere onderbouwing, omdat de RvdK te weinig informatie over de jongere heeft, omdat de jongere niet of beperkt meewerkt aan het strafonderzoek of bijvoorbeeld bij ontkennende verdachten.

Als de rechter tot een ander beeld van de jongere komt, wordt dit op zitting met de zittingsvertegenwoordiger van de RvdK of de jeugdreclassering besproken. Dit kan leiden tot een bijgesteld mondeling advies. Zoals hiervoor vermeld: niet op alle zittingen is overigens een raadsvertegenwoordiger aanwezig. Dit is niet in alle regio's en bij alle zittingen mogelijk.

Afwegingen om een advies van de RvdK al dan niet op te volgen

In de interviews zijn we nagegaan wat redenen zijn voor rechters om het advies van de RvdK al dan niet op te volgen. Dit zijn vergelijkbare afwegingen als bij het OM. Ook zij refereren aan het doel van het jeugdstrafrecht, recidive verminderen. Zoals eerder gezegd neemt de rechter in de meeste gevallen het advies van de RvdK voor het inzetten van een interventie over. Als dat niet zo is, dan wordt veelal gekozen voor een andere strafmodaliteit. Zie hieronder in box 4.1 enkele voorbeelden van een onderbouwing voor waarom het advies niet uit de vonnissen wordt overgenomen.

Box 4.1 Voorbeelden van onderbouwing in vonnissen in het dossieronderzoek om het advies gedragsinterventie van de RvdK niet over te nemen (citaten)

- De rechtbank vindt dat een werkstraf voor de duur van 60 uur passend is bij de feiten die [voornaam van verdachte] heeft gepleegd. Omdat de feiten al meer dan een jaar geleden zijn gepleegd, het inmiddels goed gaat met [voornaam van verdachte] en [voornaam van verdachte] recent is veroordeeld tot een voorwaardelijke werkstraf met jeugdreclasseringstoezicht en een leerstraf (waardoor artikel 63 van het Wetboek van Strafrecht van toepassing is), zal de rechtbank de werkstraf geheel voorwaardelijk opleggen.
- Er zijn blijkens rapportages geen grote risicofactoren terwijl er voldoende beschermende factoren zijn. Jeugdreclassering noemt ter zitting leerstraf niet nodig omdat moeder over voldoende pedagogische vaardigheden beschikt en goed zicht heeft op de verdachte.
- Anders dan de officier van justitie en de deskundigen, ziet de rechtbank geen aanleiding voor het opleggen van een taakstraf bestaande uit een leerstraf, nu de verdachte nadrukkelijk te kennen heeft gegeven geen medewerking te zullen verlenen aan een leerstraf en de rechtbank van oordeel is dat medewerking en inzet van de verdachte noodzakelijk zijn om de leerstraf kans van slagen te bieden.

4.3 Afwegingen bij het al dan niet volgen van raadsadvies

In schema 4.1 zijn de afwegingen van het OM en ZM bij het al dan niet overnemen van het strafadvies voor de inzet van een gedragsinterventie uit de interviews weergegeven. In de omschrijving van de afwegingen hebben OM en ZM soms een ander accent gelegd of andere aspecten genoemd. Dan worden beide omschrijvingen apart weergegeven. Als de omschrijving vergelijkbaar was, hebben we dit als geheel weergegeven.

Schema 4.1 Afwegingen van het OM en ZM bij het al dan niet overnemen van het strafadvies voor de inzet van een gedragsinterventie

Afweging	Omschrijving OM	Omschrijving ZM
Risicobeginsel		
Recidiverisico	De leerstraf - gedragsinterventie moet bijdragen aan het verminderen van recidive en passen bij recidiverisico van de jongeren. Als raadsonderzoekers een gedragsinterventie adviseren voor jongeren met een laag recidiverisico wordt de afweging gemaakt of de leerstraf passend is bij dit recidiverisico en of goed is onderbouwd of de interventie bijdraagt aan het verminderen van het recidiverisico.	Een gedragsinterventie moet bijdragen aan het verminderen van recidive.
Behoeftebeginsel		
Risicofactoren	In de afweging om het advies te volgen speelt de vraag mee of de interventie past bij de problematiek en de risicofactoren van de jongere. De onderbouwing in de rapportage is hiervoor van belang.	
Responsiviteit jongere		
Motivatie van de jongere	De motivatie van de jongere is medebepalend- maar niet doorslaggevend - voor het eisen of opleggen van de interventie. Als een jongere niet gemotiveerd is en de verwachting is dat de jongere de interventie niet gaat afmaken en teruggemeld wordt, dan kan dit een overweging zijn om de interventie niet te eisen. De jongere krijgt bij terugmelding namelijk de vervangende jeugddetentie. Het doel is toch om jeugddetentie te voorkomen. Aan de andere kant als de jongere niet gemotiveerd is om mee te werken aan een interventie, houdt het volgens een respondent ook op. Dan is een straf in de vorm van een jeugddetentie meer passend. Het is ook mogelijk dat uit het strafonderzoek van de RvdK komt dat de jongere niet gemotiveerd is, maar dat tijdens de zitting blijkt dat de jongere nu wel gemotiveerd is (mede na overleg met de advocaat).	De motivatie van de jongere is medebepalend voor het opleggen van een interventie. Respondenten noemen dat het niet willen meewerken van een jongere vaak een houding is. Met het stellen van goede vragen en inzicht te geven in de gevolgen van niet meewerken tijdens de zitting, lukt het volgens een respondent vaak wel om dit te keren. Als de jongere echt niet wil en/of een geschiedenis heeft van niet mee willen werken, is het afbreukrisico groot. Als geen motivatie is of die is beperkt en/of het afbreukrisico is groot kan de rechter naast de leerstraf of een andere interventie als bijzondere voorwaarde een voorwaardelijke straf opleggen als stok achter de deur.
Responsiviteit jongere	In de afweging of een interventie passend is weegt ook mee of de interventie of de variant van de interventie past bij het niveau van cognitief functioneren van de jongeren en welke variant de beste kans van slagen heeft volgens het advies van de RvdK.	In de afweging of een interventie passend is weegt ook mee of de interventie of de variant van de interventie past bij het niveau van cognitief functioneren van de jongeren. Daarnaast wordt ook de draagkracht en draaglast van de jongere meegewogen. Welke hulp krijgt de jongere al, welke hulptrajecten lopen er al en is bijvoorbeeld een leerstraf niet een extra belasting.
Responsiviteit ouders/verzorgers		

Afweging	Omschrijving OM	Omschrijving ZM
Motivatie ouders/verzorgers	Bij sommige interventies is voor de ouders/verzorgers een specifieke rol toebedeeld. De gedragsinterventie wordt verplicht opgelegd aan de jongere, maar aan de ouders kan geen verplichting worden opgelegd. Als de ouders niet willen meewerken aan de interventie en hun deelname is cruciaal voor het slagen van de interventie, dan kan dit afweging zijn om een interventie niet op te leggen.	
Responsiviteit ouders/verzorgers	Met betrekking tot de afweging tussen de inzet van een leerstraf of een meer gezinsgerichte interventie in het kader van bijzondere voorwaarden speelt de draagkracht en draaglast van ouders een rol.	Met betrekking tot de afweging tussen de inzet van een leerstraf of een meer gezinsgerichte interventie in het kader van bijzondere voorwaarden speelt de draagkracht en draaglast van ouders een rol. Als de interventie de draagkracht te boven gaat, is de kans van slagen gering.
Aard en ernst van het delict		
Aantal uren/strafmaat	De strafmaat is medebepalend of een leerstraf kan worden opgelegd. Als de strafmaat hoger is, kan de leerstraf worden gecombineerd met een andere straf. Als de strafmaat lager is, dan zal niet zo snel een leerstraf worden geëist opgelegd. Het is echter wel mogelijk om een leerstraf die meer uur omvat op te leggen als de jongeren daarbij gebaat is. Ook een advocaat kan daarmee instemmen.	De oriëntatiepunten voor strafmaten is van belang voor de afwegen of een straf en interventie passend is. Bij het bepalen van de strafmodaliteit en de omvang van de straf speelt ook de draagkracht van de jongere een rol. Als de kans op afbreuk groter is, dan moet de jongeren vervangende jeugddetentie uitzitten. In de afweging van de combinatie van straffen en strafmaat houdt de rechter ook rekening hiermee.
Aard van het delict	De aard van het delict speelt vooral een rol in de afweging van het adviseren van een interventie gericht op agressieregulatie. Deze interventie past vooral bij geweldsdelicten.	De aard en ernst van het delict spelen soms een rol. Bij ernstige delicten = met geweld – wordt naast de leerstraf een andere straf toegevoegd.
Omstandigheden van het delict	In de afweging of een interventie passend is, spelen de omstandigheden van het delict en de redenen waarom de jongere een delict gepleegd heeft een rol. De Ovj kijkt bijvoorbeeld naar de rol van de jongere bij het plegen van het delict, de beïnvloedbaarheid door peers en of middelengebruik een rol speelde bij het delict.	
Situatie jongere ten tijde van de zitting		
Veranderingen in de periode tussen delict en strafzaak	In de periode tussen de pleegdatum van het delict waarvan de jongere verdacht wordt en het strafonderzoek c.q. de strafzaak kunnen zich veranderingen hebben voorgedaan die meewegen in het al dan niet opvolgen van het advies voor een gedragsinterventie. Dit blijkt soms pas tijdens de zitting op basis van informatie van de advocaat en/of de jeugdreclassering.	In de periode tussen de pleegdatum van het delict waarvan de jongere verdacht wordt en het strafonderzoek c.q. de strafzaak kunnen zich veranderingen hebben voorgedaan. Zo kan een jongeren goed meewerken met het toezicht van de jeugdreclassering bij toezicht op de schorsende voorwaarden. De resultaten daarvan kunnen worden meegewogen in het al dan niet opleggen van een gedragsinterventie.

Afweging	Omschrijving OM	Omschrijving ZM
		Als er veel tijd zit tussen de pleegdatum en de strafzitting kan een interventie niet meer passend zijn.
Hulpverleningsgeschiedenis en lopende hulpverlening		
Eerder ingezette interventies	Een leerstraf kan in principe maar één keer worden opgelegd. Bij uitzondering kan een leerstraf een tweede keer worden opgelegd. Het is het afhankelijk van de resultaten of het zinvol is die nog eens op te leggen. In de onderbouwing moet dan duidelijk zijn waarom het zinvol is om een leerstraf opnieuw in te zetten. Dit geldt ook – maar minder strikt - voor gedragsinterventies als bijzondere voorwaarde.	
Wachttijden	Als een jongere lang moet wachten voor hij/zij kan starten met een interventie is de interventie minder effectief. Dit wordt meegewogen in de eis of oplegging. ²¹ Dit speelt vooral een rol bij interventies (en behandelingen) die in het kader van bijzondere voorwaarden worden opgelegd. Bij leerstraffen speelt dit minder. De wachttijden kunnen ook een reden zijn om niet in een TOMMI-zitting ²² een leerstraf op te leggen maar toch te dagvaarden.	Voor sommige interventies zijn de wachttijden lang (vooral voor klinische behandeling). In de afweging kan dan voor een andere interventie worden gekozen zodat eerder gestart kan worden.
Lopende hulp/begeleiding/behandeling waarin de risicofactoren waar de interventie op gericht is reeds worden aangepakt	Als jongere reeds hulp of behandeling krijgt, is de afweging wat een gedragsinterventie en meer specifiek een leerstraf kan toevoegen. Het strafrechtelijk kader kan de medewerking afdwingen. In de afweging speelt ook de draagkracht en – last van de jongere en het gezin mee.	

²¹ Sommige respondenten benoemen lange wachttijden o.a. ten gevolge van de coronamaatregelen. Tijdens de lockdown was het niet mogelijk om interventies uit te voeren.

²² Een TOMMI-zitting is hetzelfde als een Taakstraf Openbaar Ministerie (TOM) zitting alleen moet hier ouders bij aanwezig zijn. De Ovj kan in het gesprek bij wijze van transactie een taakstraf van maximaal 40uur, een geldboete, een schadevergoeding aan het slachtoffer en een voorwaardelijk sepot (met voorwaarden) voorstellen.

We hebben de redenen die door het OM zijn genoemd niet kwantitatief kunnen valideren. De motivering wordt niet weergegeven in KBPS. In de vonnissen wordt wel de eis van het OM weergegeven, maar wordt niet de motivering van het OM weergegeven om al dan niet het advies van de RvdK voor een gedragsinterventies over te nemen. De afwegingen van het OM zijn vergelijkbaar met die van de RvdK. Dit is ook logisch, want ze baseren zich op de onderbouwing in de raadsrapportage. In de weging van het OM wegen aard en ernst van het delict en de strafmaat zwaarder mee.

In het dossieronderzoek naar de vonnissen hebben we deze redenen wel gevalideerd en getracht te kwantificeren voor ZM. In totaal analyseerden we hiervoor de 61 vonnissen die in het E-archief beschikbaar waren. De onderbouwing in de vonnissen is soms beperkt. Soms wordt alleen verwezen naar het advies van de RvdK. In box 4.1 is een voorbeeld van een meer uitgebreide onderbouwing weergegeven.

Box 4.1 Voorbeeld onderbouwing inzet gedragsinterventie in vonnis (citaat)

Met de raad is de rechtbank van oordeel dat het voor de ontwikkeling van de verdachte van belang is dat de verdachte meer (sociale)vaardigheden aanleert, zodat hij leert om contact te maken met anderen, hoe zich te gedragen in het sociale verkeer, hoe met zijn (seksuele) gevoelens om te gaan en zich op een adequate manier te uiten. Juist nu het voor verdachte onderhavige strafbare feit een onprettige ervaring is geweest, is het van belang dat hij middels de leerstraf leert hoe hij in de toekomst met zijn impulsen om kan gaan. Voorts kan vanuit het kader van de leerstraf worden bekeken of er behoefte is aan en een mogelijkheid bestaat tot een bemiddelingsgesprek tussen slachtoffer en verdachte.

In tabel 4.1 hebben we de motivering weergegeven. We hebben de verschillende interventies en het wel of niet adviseren samengenomen.

Tabel 4.1 Motiveringen voor het al dan niet opleggen van een gedragsinterventie (N=61)

Motivering in onderbouwing voor wel of niet opleggen van gedragsinterventies	N	%
Risicobeginsel		
Passend bij recidiverisico	12	20
Sluit niet aan bij recidiverisico	2	3
Behoeftebeginsel		
Passend bij risicoprofiel	10	16
Responsiviteit jongere		0
Jongere niet gemotiveerd en niet te motiveren	3	5
Past bij cognitief functioneren jongere	3	5
Jongere niet gemotiveerd	1	2
Jongere kan profiteren van de interventie	1	2
Responsiviteit ouders/verzorgers		
Ouders niet gemotiveerd	1	2
Aard en ernst van het delict		
Aantal uren interventie is lager dan de strafmaat, er wordt naast interventie aanvullende straf opgelegd	7	11
Aantal uren is lager dan de strafmaat, maar er wordt naast interventie geen aanvullende straf opgelegd	1	2
Interventie past bij aard en ernst van het delict	7	11
Aanvullende straf opgelegd	2	3

Motivering in onderbouwing voor wel of niet opleggen van gedragsinterventies	N	%
Delict te licht voor opleggen interventie	1	2
Omstandigheden delict		0
Tekort aan vaardigheden	10	16
Agressieproblematiek	2	3
Groepsdruk/beïnvloedbaarheid	2	3
Leerstraf is al eerder ingezet, dus wordt niet opnieuw opgelegd	1	2
Leerstraf is al eerder ingezet, maar onderbouwd waarom twee keer effect wordt verwacht	1	2
(meer) intensieve behandeling nodig	1	2
Hulpverleningsgeschiedenis en lopende hulpverlening		
Positieve wending, interventie niet meer passend	1	2
Leerstraf al afgerond	1	2
Reeds hulp (in vrijwillig of civielrechtelijk kader)	4	7
Hulp start binnenkort	1	2

In tabel 4.1 vallen de volgende zaken op:

- 🕒 In de onderbouwing door de rechter wordt het al dan niet opleggen van de gedragsinterventie het meest onderbouwd door te noemen dat de interventie aansluit bij het recidiverisico (risicobeginsel) en het risicoprofiel van de jongeren en tekorten in vaardigheden die samenhangen met de omstandigheden van het delict (behoeftebeginsel).
- 🕒 De aard en ernst van het delict en de strafmaat wegen mee in het al dan niet opleggen van een aanvullende straf.
- 🕒 Eerder ingezette hulp en lopende hulp spelen een rol bij de afweging om een interventie in te zetten.
- 🕒 Verschillende redenen worden maar enkele keren genoemd. Hieruit leiden we af dat het per zaak verschillend is wat meeweegt in het al dan niet overnemen van het advies.

We merken op dat de interventies niet altijd worden gespecificeerd in het vonnis. Er wordt volstaan met de bepaling dat er hulpverlening moet worden ingezet als de jeugdreclassering dit nodig acht. Daarnaast zagen we dat in de vonnissen meerdere keren ITB Harde Kern of Criem is opgelegd. Ook de onderbouwing van de leerstraf is soms beperkt tot conform het advies van de RvdK (zie voorbeeld in box 4.1).

Box 4.1 voorbeelden van de afweging om naast de leerstraf ook een andere straf of – modaliteit toe te voegen (citaten)

- Het opleggen van enkel een leerstraf doet onvoldoende recht aan de ernst van de feiten. (...)
- Er kan niet worden volstaan met door de Advocaat-Generaal gevorderde straffen en door Raad voor de Kinderbescherming geadviseerde leerstraf omdat daarin de ernst van de bewezen verklaarde feiten onvoldoende tot uiting komt.

4.4 Samenvatting

In dit hoofdstuk hebben we de praktijk van stap 7 (eis of oplegging door OM) en stap 8 (oplegging door de rechter) besproken. In het merendeel van de gevallen volgen het OM en ZM het advies van de RvdK voor de

oplegging van gedragsinterventies, respectievelijk in ongeveer twee derde en meer dan 80% van de zaken. Maar meer dan de RvdK houden OM en ZM óók rekening met de ernst en aard van het delict en de strafmaat. Daar waar wordt afgeweken, blijkt dat OM en ZM voor een andere straf en/of een aanvullende straf kiezen. Verder wegen de motivatie van de jongeren en ouders en de (resultaten van eerdere) hulp of interventies in negatieve zin mee als een advies niet wordt overgenomen. De oordelen van rechters en officieren van justitie over de mate waarin gedragsinterventies door de RvdK worden geadviseerd en de kwaliteit van de onderbouwing in de adviesrapportages verschillen. De onderbouwing van de inzet van gedragsinterventies en de redenen om het advies van de RvdK al dan niet te volgen verschillen in de vonnissen in mate van uitgebreidheid.

5 Persoonsgerichte aanpak

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de vraag in hoeverre het LIJ bijdraagt aan de persoonsgerichte aanpak van jeugdcriminaliteit. Om deze vraag te beantwoorden wordt eerst kort opgesomd wat de kenmerken van een persoonsgerichte aanpak zijn. Vervolgens stellen we vast of met de huidige uitvoeringspraktijk met het LIJ – zoals beschreven in de voorgaande hoofdstukken – persoonsgericht wordt gewerkt. We sluiten het hoofdstuk af met enkele aanbevelingen die door respondenten zijn gegeven om de bijdrage aan de persoonsgerichte aanpak te vergroten.

5.1 Kenmerken persoonsgerichte aanpak

Zoals in hoofdstuk 1 aangegeven staat het jeugdstrafrecht een persoonsgerichte aanpak voor. Onderbouwing voor deze aanpak is het RNR-model van Andrews en Bonta (2010). Het uitgangspunt bij deze theorie is dat een persoonsgerichte aanpak nodig is om te voorkomen dat een jongere opnieuw de fout in gaat. Samengevat voldoet een persoonsgerichte aanpak aan de volgende kenmerken:

- ① De intensiteit van de interventie is afgestemd op het recidiverisico van de jongere (risicobeginsel).
- ② De interventie is gericht op de (dynamische) risicofactoren die direct samenhangen met recidive (behoeftebeginsel).
- ③ De interventie past bij de motivatie, de leerstijl en de intellectuele mogelijkheden van de jongere (responsiviteitsbeginsel).

5.2 Bijdrage LIJ aan de persoonsgerichte aanpak

Het LIJ is dienstbaar aan een persoonsgerichte aanpak doordat het systematisch het recidiverisico en de risicofactoren in kaart brengt en op basis daarvan een onderbouwde suggestie doet voor passende interventies. Deze systematiek sluit aan bij het risico- en behoeftebeginsel. De raadsonderzoekers benoemen dat het gestandaardiseerde interview van de Ritax – dat onderdeel is van het LIJ – helpt om alle risico- en beschermende factoren op de levensdomeinen in beeld te krijgen en langs te lopen. Ook benoemen de raadsonderzoekers, OM en ZM dat het LIJ goed inzicht geeft in het risicoprofiel. Het recidiverisico en het DRP helpen de raadsonderzoekers bij het maken van keuzen voor passende gedragsinterventies.

De beoordeling of de interventie volgens het responsiviteitsbeginsel passend is, gebeurt op basis van het professioneel oordeel. In de geautomatiseerde suggesties van het LIJ wordt geen rekening gehouden met responsiviteit van de jongeren. Met het LIJ wordt de responsiviteit wel in kaart gebracht maar dit wordt niet meegewogen in de geautomatiseerde suggesties. Dit is ook niet mogelijk. Het is namelijk aan de raadsonderzoekers om deze factoren te onderzoeken en mee te wegen in het advies. In de uitvoeringspraktijk wegen raadsonderzoekers – en ook OM en ZM – motivatie, leerstijl en intellectuele mogelijkheden van de jongere mee in de afweging om een interventie te adviseren, te eisen of op te leggen.

We stelden overigens vast dat niet alleen naar de responsiviteit van de jongere wordt gekeken, maar ook naar die van de ouders. In sommige interventies hebben ouders een rol in de ondersteuning van de jongere en in gezinsgerichte of systeemgerichte interventies wordt het hele gezin betrokken. Daarom wordt ook de responsiviteit van de ouders/verzorgers meegewogen in het advies. Daarbij stelden we vast dat niet alleen wordt gekeken dan naar motivatie, leerstijl en intellectuele mogelijkheden, maar ook naar draaglast en draagkracht van de jongere en het gezin.

In hoofdstuk 4 beschreven we dat raadsonderzoekers echter ook gedragsinterventies adviseren die niet passen bij het recidiverisico en daarmee afwijken van het risicobeginsel. Als de problemen of zorgen op een domein groot zijn maar niet gerelateerd aan het delict, wordt soms wel een interventie geadviseerd die zich op deze factoren richt (denk bijvoorbeeld aan jongeren met problemen met agressieregulatie maar bij wie agressie geen rol speelde in het delict). Deze interventies richten zich dan op niet-criminogene factoren. Kortom, het LIJ is volgens de respondenten helpend om het risicoprofiel goed in kaart te brengen, maar het professioneel oordeel is nodig om een passende interventie te kiezen volgens de respondenten en dus om tot een daadwerkelijk persoonsgerichte aanpak te komen.

Gedragsinterventies moeten passen bij de strafmodaliteit

Het merendeel van de suggesties van het LIJ wordt door raadsonderzoekers niet beoordeeld, laat staan gekozen. Dit is logisch omdat de voorliggende vraag is welke hoofdstraf het best past bij de jongere om recidive te voorkomen. De gedragsinterventie moet tenslotte binnen die strafmodaliteit kunnen worden uitgevoerd. Zoals in 1.5 beschreven zijn er interventies die alleen als leerstraf kunnen worden opgelegd, interventies die als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke straf kunnen worden opgelegd en interventies die alleen in JJI's in het kader van een jeugddetentie of een PIJ-maatregel worden uitgevoerd. Als een raadsonderzoeker bijvoorbeeld geen jeugddetentie adviseert, heeft het ook geen zin om de interventies die alleen in dat strafrechtelijk kader worden uitgevoerd te beoordelen, ook al past die interventie wel bij het recidiverisico en DRP. We weten dat slecht in 5% van de casussen in het onderzoek een jeugddetentie is geadviseerd. Dus is het ook logisch dat deze interventies nauwelijks worden beoordeeld en gekozen. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor leerstraffen. Als de raadsonderzoeker geen leerstraf adviseert, heeft het ook geen zin om deze interventies te beoordelen. Zoals in hoofdstuk 3 genoemd is het meest gegeven strafadvies (19% van de casussen in dit onderzoek) een werkstraf. Als de raadsonderzoeker geen voorwaardelijke straf of JR adviseert, kunnen ook geen gedragsinterventies worden geadviseerd.

Uit het onderzoek blijkt dat de focus van raadsonderzoekers bij het beoordelen van de suggesties van het LIJ ligt op de vraag of een leerstraf passend is of niet. Bij 17% van de jongeren is een leerstraf in het advies opgenomen volgens de data in KBPS. Vooral de interventies die als leerstraf kunnen worden ingezet worden dan ook nader beoordeeld en gekozen. Adviezen over gedragsinterventies in de JJI (bij een strafadvies jeugddetentie) en adviezen voor gedragsinterventies in het kader van bijzondere voorwaarden worden beperkt in het advies van de RvdK opgenomen.

Een passende straf valt onder een persoonsgerichte aanpak. De afwegingen hiervoor zijn in dit onderzoek niet onderzocht. Het is een eerste afweging in het advies alvorens gedragsinterventies te beoordelen en te kiezen. Uit de interviews komt naar voren dat dit goede kennis van strafmodaliteiten vereist. Ook de respondenten van het OM en ZM benoemen dat de eerste vraag is welke strafmodaliteit past en vervolgens welke gedragsinterventie binnen die modaliteit past bij het recidiverisico en DRP.

5.3 Aandachtspunten en suggesties van respondenten

In de interviews geven respondenten enkele aandachtspunten en suggesties om de bijdrage van het werken met het LJJ aan de persoonsgerichte aanpak te vergroten. Met betrekking tot de kenmerken van de persoonsgerichte aanpak zijn de volgende aandachtspunten volgens de raadsonderzoekers en gedragsdeskundigen relevant:

- 🕒 Voor een persoonsgerichte aanpak is het volgens meerdere raadsonderzoekers en gedragsdeskundigen nodig dat er erkende interventies zijn voor alle risicogebieden. Gedragsinterventies gericht op alcohol en middelengebruik die ambulante – en meer specifiek als leerstraf – kunnen worden ingezet, worden gemist, evenals interventies gericht op online criminaliteit. Ook worden interventies gemist voor doelgroepen die het Nederlands onvoldoende machtig zijn (contra-indicatie voor de meeste gedragsinterventies). Dit geldt zowel voor de jongeren als voor ouders of het netwerk (ondersteuning door ouders of netwerk is een voorwaarde voor het inzetten van sommige interventies). Hierdoor kan minder goed rekening worden gehouden met het behoeftebeginsel.
- 🕒 Meerdere raadsonderzoekers en gedragsdeskundigen benoemen dat zij vinden dat trauma een contra-indicatie is voor de inzet van leerstraffen. Dit is niet als contra-indicatie opgenomen in de interventies en het LJJ. Volgens hen is eerst traumabehandeling nodig voordat aan vaardigheden gewerkt kan worden. Recente inzichten omtrent trauma-sensitieve behandeling zijn nog niet verwerkt in de inclusiecriteria en contra-indicaties van interventies en dus ook niet in het LJJ.
- 🕒 We stelden vast in hoofdstuk 3 dat de beschikbaarheid van interventies een belangrijke factor is bij de keuze van een interventie. Hoewel er mogelijk registratiefouten voorkomen hieromtrent hoorden we in de interviews dat sommige interventies – en dan meer specifiek de interventies gericht op gezin en systeem – niet in alle regio's beschikbaar zijn.
- 🕒 De gedragsinterventies zijn bedoeld voor jongeren met een midden tot hoog recidiverisico. Interventies voor lichtere profielen zijn niet opgenomen in het LJJ.

Tot slot is in de interviews met de respondenten van de RvdK de implementatie van de Ritax 2.0 als aandachtspunt genoemd. Recent is de Ritax (A en B) herzien en vernieuwd (Van der Put & Kateijns, 2020). Zo is op basis van normeringsonderzoek op een Nederlandse onderzoeksgroep de berekening van domeinscores en recidiverisico aangepast en is een aantal items uit het oude instrument verwijderd. De Ritax 2.0 is in februari 2022 in gebruik genomen. Naar aanleiding van de wijzigingen in de nieuwe versie van de Ritax wordt op basis van een doorberekening van de nieuwe scores verwacht dat de doorstroom van zaken bij de RvdK naar een uitgebreider onderzoek hoger zal worden. Dit wil dus zeggen dat er naast een

Ritax A vaker ook een Ritax B wordt afgenomen. De verwachting is dat er ook meer jongeren naar gedragsinterventies zullen worden toegeleid. De resultaten uit dit onderzoek kunnen dus niet zomaar worden toegepast op de nieuwe situatie. Wel biedt dit onderzoek aanknopingspunten voor een goede implementatie van de Ritax 2.0. Hier komen we in hoofdstuk 6 op terug.

6 Conclusies en discussie

6.1 Inleiding

Het doel van dit onderzoek was inzicht te krijgen in hoeverre de toeleiding naar gedragsinterventies vanuit het LIJ bij jeugdige delinquenten plaatsvindt én of werken met het LIJ bijdraagt aan de persoonsgerichte aanpak van jeugdcriminaliteit. Het gaat hierbij niet om een causaal verband maar om inzicht in of en hoe het werken met het LIJ de professionals helpt om een interventie te kiezen die bij de persoon van de jongere past. We zijn hiervoor nagegaan in hoeverre de vanuit het LIJ gesuggereerde gedragsinterventies aansluiten bij het risicoprofiel van jeugdige delinquenten, in hoeverre deze suggesties door de RvdK in zijn advisering worden overgenomen en in hoeverre de adviezen van de RvdK vervolgens bij het afdoen van strafzaken worden gevolgd door het OM en de rechter. Om bij te dragen aan een persoonsgerichte aanpak moeten de gedragsinterventies voldoen aan het risico-, behoefte- en responsiviteitsbeginsel. In dit laatste hoofdstuk trekken we conclusies ten aanzien van de hoofdvragen van het onderzoek. In de discussie gaan we vervolgens in op de consequenties van deze bevindingen. Daarbij doen we ook aanbevelingen voor de werkwijze in de toeleiding naar gedragsinterventies en suggesties voor verder onderzoek. Voordat we de onderzoeksvragen beantwoorden gaan we eerst kort in op enkele beperkingen van het onderzoek.

6.2 Beperkingen van het onderzoek

Niet alle data die nodig zijn om alle stappen in de werkwijze van suggestie tot uiteindelijke oplegging van een gedragsinterventie in kaart te brengen waren beschikbaar voor dit onderzoek. Zo was het niet mogelijk om de data uit het registratiesysteem KBPS van de RvdK te verrijken met data van het OM over het vonnis. Hiervoor kregen we geen toestemming van de Raad voor de rechtspraak (Rvdr). Als alternatief is dossieronderzoek in het E-archief van de Rvdr uitgevoerd maar hierin bleek slechts 3% van de vonnissen die nodig waren voor ons onderzoek te zijn ingeschreven. (De verwachting was dat dit 25% zou zijn.) De bevindingen over de mate waarin het OM en ZM de adviezen van de RvdK volgen en de motivering hiervoor zijn dan ook vooral kwalitatief in kaart gebracht. Hoewel OM en ZM aangeven het advies van de RvdK meestal te volgen als het past bij de strafmodaliteit, kunnen deze resultaten niet zonder meer worden gegeneraliseerd. Het aantal interviews waarop deze conclusie is gebaseerd is daarvoor niet toereikend. Ook de extractie uit KBPS zelf kende enkele beperkingen:

- ☉ Alleen de scores op het niveau van de domeinen van het DRP kunnen via KBPS worden geëxtraheerd. Hierdoor konden we geen inclusiecriteria van de interventies op itemniveau toetsen.
- ☉ In de datadump die via KBPS kan worden geëxtraheerd, worden alleen de passende suggesties na stap 1 (keuze ambulante, residentieel of onbekend) weggeschreven.
- ☉ De keuze van gedragsinterventies in het LIJ komt niet altijd overeen met wat in KBPS is geregistreerd als onderdeel van het advies. Dit lijkt te duiden op registratiefouten. Raadsonderzoekers moeten in twee aparte systemen registreren.

- ⦿ Raadsonderzoekers registreren op verschillende manieren de stappen in het LIJ. In het ene geval beoordeelt de raadsonderzoeker alle suggesties en kiest er een. In het andere geval beoordeelt de raadsonderzoeker alleen de interventie die hij in het advies wil opnemen. Dit leidt tot verschillen in registratie van beoordeeld of niet.
- ⦿ De geadviseerde strafmodaliteit is niet eenduidig uit de registraties uit KBPS te halen en te koppelen aan gedragsinterventies. Enerzijds omdat per jongere verschillende modaliteiten kunnen worden geadviseerd en anderzijds omdat de strafmodaliteit niet uniform in de extractie wordt weergegeven. Generalisaties naar bij hoeveel jongeren de suggesties van het LIJ niet worden opgevolgd omdat ze niet beoordeeld of niet beschikbaar zijn, moeten echter met enige voorzichtigheid worden gemaakt. Omdat veel interventies in beperkte mate werden geadviseerd, hebben we dit onderzoek beperkt tot de meest geadviseerde gedragsinterventies (de leerstraffen en interventies gericht op het gezin/systeem).

6.3 Welke gedragsinterventies worden door het LIJ als suggesties gegeven?

Het LIJ geeft suggesties voor interventies die op het moment dat de Ritax wordt ingevuld, erkend zijn door de Erkenningscommissie als minimaal theoretisch goed onderbouwd en in het LIJ zijn opgenomen. Interventies die hun erkenning verliezen, worden uit het LIJ verwijderd. In de onderzoeksperiode waren er 20 erkende gedragsinterventies opgenomen in het LIJ. Alle erkende gedragsinterventies in de onderzoeksperiode zijn bedoeld voor jongeren met midden- en hoog recidiverisico en/of dynamisch risicoprofiel. Ze zijn in te delen naar de verschillende risicofactoren waar ze zich op richten (tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden, agressieregulatie, alcohol- en middelengebruik en grensoverschrijdend gedrag, gezin en systeem). Meerdere interventies zijn gericht op dezelfde risicofactoren, maar worden op een andere locatie uitgevoerd (ambulant of residentieel) of via een andere strafmodaliteit (leerstraf, bij jeugd detentie, in het kader van een PIJ-maatregel of als bijzondere voorwaarde met toezicht en begeleiding van jeugdreclassering). Interventies die als leerstraf kunnen worden ingezet, richten zich op sociale en cognitieve tekorten en agressieregulatie. Voor beide is een variant specifiek voor jongeren met een lvb. Er is geen leerstraf die zich richt op alcohol- en middelengebruik. In het verleden was er een leerstraf voor middelengebruik, maar die werd weinig opgelegd waardoor het niet mogelijk was om die met de bijbehorende kwaliteitszorg beschikbaar te houden voor de RvdK. Ook een interventie gericht op online criminaliteit ontbreekt.

6.4 Sluiten suggesties LIJ voor gedragsinterventies aan bij de risicoprofielen?

De suggesties die het LIJ geeft voor passende gedragsinterventies zijn gebaseerd op de inclusiecriteria uit de handleidingen en passen automatisch bij het risicoprofiel en recidiverisico van de jongeren. We stelden zodoende ook, zoals verwacht, vast dat de risicoprofielen van de jongeren overeenkomen met de

inclusiecriteria van de interventies. De verschillen die we vonden, waren te verklaren vanuit beperkingen in de beschikbare data voor dit onderzoek (ontbreken van gegevens op itemniveau, over lvb en andere berekening van leeftijd). Informatie over de responsiviteit van de jongere en het gezin wordt tevens in kaart gebracht met het LIJ, maar niet meegenomen in de berekening en de geautomatiseerde suggesties. Het is aan de raadsonderzoeker om die mee te wegen in de keuze van een passende gedragsinterventie.

Dit betekent echter niet dat de jongeren ook allemaal voldoen aan de inclusiecriteria van de in het raadsadvies voorgestelde interventies. Raadsonderzoekers voegen zelf interventies toe die niet door het LIJ als suggestie zijn gegeven. Dit kunnen ook interventies zijn die niet erkend zijn. In dit onderzoek hebben we alleen gekeken naar de erkende interventies. Ongeveer een derde van de jongeren die een gedragsinterventie als leerstraf geadviseerd kreeg, heeft een lagere recidivescore of lager DRP dan vanuit de betreffende interventie voorgeschreven is. De raadsonderzoekers maken zodoende keuzen die ingaan tegen het risicobeginsel en het behoeftebeginsel. We gaan hier in 6.5 verder op in.

6.5 Overname van suggesties LIJ in advies RvdK

a) Hoe vaak worden de suggesties uit het LIJ overgenomen in het advies van de RvdK?

De suggesties van het LIJ worden in zeer beperkte mate beoordeeld en vervolgens geselecteerd. Dit is te verklaren door de werkwijze van de RvdK met het LIJ en de uitgangspunten van het jeugdstrafrecht.

De raadsonderzoekers moeten verschillende stappen doorlopen om een keuze te maken van een gedragsinterventie. Een belangrijk stap voorafgaand aan het beoordelen van interventies is de vraag welke strafmodaliteit past bij het delict. Deze afweging of stap wordt niet vastgelegd in de data. De meest geadviseerde strafmodaliteiten zijn een werkstraf en een leerstraf. In stap 1 vinken raadsonderzoekers aan of zij een ambulante of een residentiële interventie willen inzetten. Zij hebben ook de mogelijkheid om deze keuze nog open te laten. Als de optie ambulant wordt gekozen, worden niet alleen de passende interventies zichtbaar die als leerstraf kunnen worden opgelegd, maar ook de passende ambulante interventies die als bijzondere voorwaarden kunnen worden opgelegd.

De focus van raadsonderzoekers ligt volgens de interviews vooral op de keuze of een leerstraf passend is of niet. Vervolgens beoordelen zij welke leerstraf het best passend is. Als niet aan een leerstraf wordt gedacht, dan zullen de raadsonderzoekers de suggesties die het LIJ hiervoor geeft in de regel ook niet beoordelen. Bij in totaal 1.177 van de 6.646 jongeren (18%) is een van deze gedragsinterventies gekozen. Dit kan niet zomaar worden afgezet tegen het aantal suggesties vanuit het LIJ. Ook voor jongeren bij wie niet een leerstraf wordt geadviseerd, worden deze suggesties gegeven. En bij een jongere kunnen meerdere suggesties voor interventies die in het kader van een leerstraf kunnen worden opgelegd, worden gegeven. Het is dan aan de raadsonderzoeker in overleg met het MDO (en eventueel de taakstrafcoördinator) om de passende interventie te kiezen. De mate waarin de suggesties voor deze interventies worden gegeven, beoordeeld en gekozen verschilt daarom en is ook beperkt. Bij 20 tot 33% van de jongeren geeft het LIJ een suggestie voor een van de vier gedragsinterventies die als leerstraf kunnen worden opgelegd. Vervolgens

worden 24 tot 34% van de suggesties beoordeeld, en 21 tot 39% van deze beoordeelde interventies wordt gekozen. Bij beoordelen van interventies speelt ook nog de niet uniforme werkwijze een rol. Raadsonderzoekers die de contra-indicaties voor de leerstraffen kennen, kijken niet alle leerstraffen in en beoordelen alleen die leerstraf die ze ook kiezen.

Bij 1 tot 25% van de jongeren wordt een suggestie gedaan voor een of meerdere Interventies die als bijzondere voorwaarde kunnen worden opgelegd. Tussen de 15 en 21% daarvan wordt beoordeeld en tussen de 1 en 12% daarvan wordt gekozen. Ook hier geldt dat er per jongere meerdere interventies kunnen worden geadviseerd, en dat er ook interventies worden geadviseerd die niet passen bij de strafmodaliteit die de raadsonderzoekers adviseren. Als raadsonderzoekers een leerstraf adviseren, is het beoordelen van de gedragsinterventies als bijzondere voorwaarde die zich richten op dezelfde risicofactoren niet relevant. Bovendien blijkt uit de interviews en het dossieronderzoek dat het bepalen van welke interventie in het geval van een bijzondere voorwaarde passend is, wordt overgelaten aan de jeugdreclassering. Deze interventies worden daarom evenmin beoordeeld en gekozen. In de adviezen voor bijzondere voorwaarden worden de passende gedragsinterventies nauwelijks genoemd. Wel wordt geadviseerd aan welke risicofactoren in behandeling of begeleiding moet worden gewerkt.

Interventies die in een JJI - in het kader van een jeugddetentie of een PIJ-maatregel - worden uitgevoerd, worden logischerwijze beperkt als suggestie gegeven. Bij 5% van de jongeren uit het onderzoek wordt een advies voor jeugddetentie gegeven en bij 1% voor een PIJ-maatregel. Dit verklaart waarom deze interventies in mindere mate beoordeeld en nauwelijks gekozen worden. Dat is overigens goed verdedigbaar, omdat JJI's zelf onderzoek uitvoeren en bepalen welke gedragsinterventies passend zijn.

b) Als de suggesties van het LIJ niet worden gevolgd, welke redenen worden daarvoor gegeven?

Zoals eerder gezegd geeft het LIJ doorgaans meerdere suggesties voor passende interventies. Het is dan ook logisch dat die niet allemaal worden overgenomen. Het is aan de raadsonderzoeker om te bepalen welke interventie het best passend is. Hierbij spelen de volgende factoren een rol:

- ③ Responsiviteit: motivatie en intellectuele mogelijkheden van de jongere en ouders.
- ③ Hulpverleningsgeschiedenis: welke interventies zijn in het verleden al ingezet – een leerstraf kan in principe maar één keer worden opgelegd – en welke hulp is al eerder ingezet in het vrijwillig of civielrechtelijk kader en wat waren de resultaten daarvan.
- ③ Lopende hulpverlening: een groot deel van de jongeren bij wie een Ritax B wordt afgenomen heeft op het moment van het strafonderzoek toezicht en begeleiding van de jeugdreclassering en/of jeugdhulp. De vraag die dan voorligt, is wat een gedragsinterventie in strafrechtelijk kader toevoegt aan de hulp die jongeren reeds krijgen.
- ③ De complexiteit van de problematiek en de intensiteit van de behandeling die nodig is. Bij hoge risicoscores op meerdere leefgebieden is een meer intensieve behandeling nodig dan een gedragsinterventie. Behandeling of opname in een zorginstelling was bij 15% van de jongeren als bijzondere voorwaarde in het advies geregistreerd in KBPS.

Zoals reeds eerder gezegd, kiezen raadsonderzoekers ook gedragsinterventies als het LIJ deze niet als suggestie geeft. Dat wil zeggen dat zij een interventie kiezen die niet past bij het recidiverisico en het dynamisch risicoprofiel. Dit gebeurt vooral bij leerstraffen. Bij 447 van 6.646 jongeren is een leerstraf gekozen die niet door het LIJ als suggestie is gegeven. In het dossieronderzoek werd dit niet altijd duidelijk onderbouwd. Als het wel werd onderbouwd, ging het om een andere variant van de leerstraf (de lvb-variant in plaats van de reguliere variant) of werd onderbouwd dat de interventie wel paste bij de risicofactoren, ondanks dat deze niet voldeden aan de inclusiecriteria voor het DRP. Deze risicofactoren zijn dan niet gerelateerd aan het delict. De raadsonderzoekers onderbouwen waarom het inzetten op deze niet-criminogene factoren wel kan bijdragen aan het voorkomen van recidive. Een andere reden die is genoemd in de interviews is dat raadsonderzoekers een ander beeld hebben van het risicoprofiel dan dat uit het LIJ komt. Zij onderbouwen dan waarom zij een ander beeld hebben. Volgens hen is de driepuntschaal in de Ritax grofmazig en is het mogelijk dat door de telling de jongeren dan net niet de vereiste risicoscore hebben.

6.6 Overname van advies van RvdK door OM en ZM

Hoe vaak wordt het advies van de RvdK overgenomen in de afdoening door OM of de rechter? In welk deel van de gevallen sluit dit aan bij de indicatiestelling(en) uit het LIJ en in welk deel van de gevallen wijkt het af?

Zoals in de beperkingen van dit onderzoek is aangegeven, hebben we niet kwantitatief kunnen onderzoeken in welke mate het OM en ZM het raadsadvies voor de gedragsinterventies overnemen. De respondenten van OM en ZM geven echter aan dat zij meestal het advies van de RvdK overnemen. Op basis van dossieronderzoek is onze inschatting dat dit in twee derde van de gevallen gebeurt door OM en in 80% van de gevallen door ZM. Hierbij speelt ook een rol dat bij een deel van deze jongeren de zaak geseponeerd wordt of vrijspraak volgt. Vanuit hun rol wegen OM en rechters aard en ernst van het delict en strafmaat meer mee in de afweging om een gedragsinterventie al dan niet op te leggen dan raadsonderzoekers. Redenen om het advies niet te volgen zijn – naast voornoemde sepot en vrijspraak - dat een andere straf meer passend is, ouders en/of jongeren niet gemotiveerd zijn, reeds hulp is ingezet die ingrijpt op dezelfde risicofactoren of de jongere heeft een positieve ontwikkeling doorgemaakt (bijvoorbeeld goed meegewerkt aan de schorsingsvoorwaarden).

6.7 Bijdrage werken met LIJ aan de persoonsgerichte aanpak

In dit onderzoek hebben we niet de causale relatie onderzocht tussen het werken met het LIJ en de persoonsgerichte aanpak. Het onderzoek geeft inzicht in de uitvoeringspraktijk met het LIJ en de complexiteit van het kiezen van een passende interventie voor een persoonsgerichte aanpak.

Het LIJ ondersteunt de raadsonderzoekers bij het vormgeven van een persoonsgerichte aanpak van jeugdcriminaliteit volgens de uitgangspunten van het RNR-model van Andrews en Bonta. Dit doet het LIJ, doordat het systematisch het recidiverisico en de risicofactoren in kaart brengt en op basis daarvan een

suggestie doet voor (een) interventie(s) die past bij de geïdentificeerde risico's en behoeftes. Met deze systematiek wordt rekening gehouden met het risicobeginsel en het behoeftebeginsel die samen met het responsiviteitsbeginsel de pijlers zijn van de RNR-model. Het LIJ beoordeelt niet of de interventie volgens het responsiviteitsbeginsel passend is. Dat gebeurt op basis van het professionele oordeel. Bij de beoordeling houden de raadsonderzoekers ook rekening met de hulpverleningsgeschiedenis, lopende hulpverlening en de behoefte aan meer intensieve zorg. Ook dit past binnen een persoonsgerichte aanpak. Het LIJ ondersteunt de raadsonderzoeker, maar dwingt hem/haar niet een bepaalde interventie op te leggen. De raadsonderzoeker is daardoor in staat af te wijken van de suggesties die het LIJ doet. Dat gebeurt soms op goede gronden. Maar niet altijd. De ervaring van raadsonderzoekers met strafonderzoeken, de ervaring met het LIJ en de concrete kennis over de gedragsinterventies lijken hierbij een rol te spelen. Ook wordt niet op uniforme wijze gewerkt met het LIJ. Er zijn mogelijke verschillen tussen raadsonderzoekers in het invullen van de Ritax en het registreren in het LIJ en KBPS.

6.8 Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek over de uitvoeringspraktijk doen we aanbevelingen om de bijdrage aan de persoonsgerichte aanpak te vergroten.

Of jongeren worden toegeleid naar passende interventies is onder andere afhankelijk van hoe de Ritax wordt afgenomen en ingevuld. In 2022 is de Ritax 2.0 ingevoerd en wordt de implementatie daarvan geëvalueerd. Uit onderhavig onderzoek blijkt echter al dat de werkwijze met het LIJ niet uniform is. In 2018 is ook al een onderzoek gedaan naar de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid (IBB) van het LIJ (Van der Ark et al., 2018). Uit dat onderzoek bleek dat de schatting van de IBB over het algemeen laag was, maar door de kleine steekproef ook onnauwkeurig geschat. De auteurs stellen hier drie mogelijke redenen voor vast. De standaardisatie van de afnameprocedures vertoonden verschillen, er zat een lange tijdsperiode tussen de gesprekken met de jongeren en de ouders/verzorgers, en het invullen van het LIJ en sommige vragen werden door raadsonderzoekers onduidelijk gevonden. Dit laatste probleem is aangepakt in de Ritax 2.0. In dit onderzoek kregen we signalen dat ook nu nog de werkwijze niet uniform is. Het is dan ook aan te bevelen om een IBB-onderzoek te herhalen. Om het gebruik van de Ritax 2.0 goed te monitoren, is het niet alleen van belang dat het instrument op dezelfde wijze wordt ingevuld, maar ook dat de verschillende stappen in het LIJ uniform worden geregistreerd in IFM en KBPS. Het is aan te bevelen om bij de implementatie van de Ritax 2.0 hier aandacht aan te besteden.

Voorafgaand aan de keuze van een gedragsinterventie bepaalt de raadsonderzoeker welke strafmodaliteit het meest passend is. Dit vraagt om goede kennis van de strafmodaliteiten. Tijdens het onderzoek zijn signalen afgegeven dat niet alle raadsonderzoekers over vergelijkbare ervaring beschikken met strafonderzoek, omdat zij of nieuw zijn of omdat zij vooral jeugdbeschermingsonderzoeken doen en af en toe een strafonderzoek. Dit kan gevolgen hebben voor de goede borging van de keuze van de best passende strafmodaliteit en gedragsinterventie. We adviseren om na te gaan hoe het werkelijk gesteld is met de kennis over strafmodaliteiten bij de raadsonderzoekers. Zo nodig kan op basis van die inventarisatie

besloten worden om aanvullend te investeren in kennisontwikkeling bij bepaalde groepen raadsonderzoekers.

De keuze van de strafmodaliteit wordt niet vastgelegd in het LIJ. De raadsonderzoekers maken alleen de keuze tussen een ambulante of een residentiële interventie. Een extra vraag over de strafmodaliteit kan er voor zorgen dat de raadsonderzoekers alleen de suggesties te zien krijgen die binnen die strafmodaliteit kunnen worden opgelegd of uitgevoerd. Het aantal suggesties wordt dan overzichtelijker voor de raadsonderzoekers, en maakt het beoordelen en kiezen mogelijk gebruiksvriendelijker.

Uit het onderzoek blijkt dat het professionele oordeel van de raadsonderzoeker een belangrijke rol speelt in de keuze van een passende gedragsinterventie (in overleg met gedragswetenschappers en MDO). Dit vraagt om goede kennis van de gedragsinterventies en de achterliggende principes. Aandachtspunt in de werkwijze met het LIJ is dat de raadsonderzoekers gedragsinterventies adviseren die niet passen bij het risico- en behoeftebeginsel. Het is niet bekend wat het effect daarvan is. We raden aan de raadsonderzoekers goed te informeren over gedragsinterventies en de RNR-principes. De verwachting is dat met de Ritax 2.0 meer jongeren zullen worden toegeleid naar gedragsinterventies. Het is zinvol om bij de evaluatie van de implementatie van de Ritax 2.0 na te gaan of met het nieuwe instrument bij het toeleiden naar gedragsinterventies minder wordt afgeweken van het risico- en behoeftebeginsel.

De suggesties en keuzen voor gedragsinterventies zijn afhankelijk van de interventies die door de Erkenningscommissie zijn beoordeeld als minimaal goed onderbouwd. Niet alle interventies gaan voor een herbeoordeling. Dit kan betekenen dat er voor sommige risicofactoren op een bepaald moment geen interventie meer in het LIJ is opgenomen. Het is goed om in beeld te houden wanneer zich hier een probleem voordoet. Ook is het aan te bevelen raadsonderzoekers van goede informatie te voorzien over de gedragsinterventies en de actuele stand van zaken. In het LIJ is informatie opgenomen over de interventies. Raadsonderzoekers krijgen deze informatie te zien als zij de interventies inzien. Het is niet duidelijk in welke mate ze deze informatie raadplegen en of de informatie op het overzicht van interventies voldoende is om de keuze te maken om een interventie te beoordelen.

De inclusiecriteria van de interventies vormen de basis van de geautomatiseerde suggesties uit het LIJ. In de Ritax 2.0 zijn aanpassingen doorgevoerd met betrekking tot het berekenen van de risicoscores voor ARR en DRP. Het is niet bekend of de inclusiecriteria van de interventies zijn aangepast op basis van de theoretische onderbouwing. Wij raden aan de beheerders van het LIJ aan dit met de ontwikkelaars van de interventies op te nemen en zo nodig op te lossen. Dit is van belang voor het aansluiten van de interventies bij het risico- en behoeftebeginsel.

Dit onderzoek kende enkele beperkingen. Om zicht te krijgen op het hele proces van suggesties tot het opleggen van gedragsinterventies is nader onderzoek nodig. Alvorens dit kan worden uitgevoerd, moeten echter enkele knelpunten in de randvoorwaarden voor het uitvoeren van dergelijk onderzoek worden aangepakt. Een eerste knelpunt heeft te maken met de wijze van registreren van de verschillende stappen in het werkproces bij de RvdK. Zoals eerder gezegd, is het goed om na te gaan of raadsonderzoekers op

dezelfde wijze de stappen registreren. Ten tweede is het om zicht te krijgen op het gehele werkproces van suggesties tot opleggen het noodzakelijk dat gegevens uit het LIJ gekoppeld kunnen worden aan gegevens van het OM en ZM. Afspraken over de toegankelijkheid van deze gegevens zijn hiervoor nodig. Zolang in het E-archief van ZM jeugdzaken slechts heel beperkt worden ingeschreven, biedt dit onvoldoende mogelijkheid om hier goed onderzoek naar te doen.

Niet alleen de Rvdk leidt met het LIJ jongeren toe naar gedragsinterventies. Zoals in dit onderzoek bleek, wordt het aan de jeugdreclassering overgelaten te bepalen welke gedragsinterventie passend is in het kader van het toezicht. We hebben in dit onderzoek niet onderzocht hoe de werkwijze van de jeugdreclassering met het LIJ bijdraagt aan de toeleiding van jongeren naar gedragsinterventies. Onderzoek naar hoe de jeugdreclassering het LIJ hiervoor gebruikt, kan inzicht geven in het totale toeleidingsproces van jongeren naar gedragsinterventies.

6.9 Tot slot

De aanleiding voor dit onderzoek was de constatering dat er relatief weinig gedragsinterventies worden opgelegd, terwijl in de praktijk meer jongeren voor een interventie in aanmerking zouden komen. In theorie klopt deze aanname. Kijken we alleen naar het recidiverisico en het risicoprofiel, dan komen veel meer jongeren in aanmerking voor gedragsinterventies dan het aantal dat een gedragsinterventie krijgt opgelegd. Echter, niet voor al deze jongeren is een gedragsinterventie passend of überhaupt aan de orde. Jongeren komen in theorie ook in aanmerking voor meerdere interventies, waardoor sowieso een keuze moet worden gemaakt en interventies dus afvallen. De interventie moet bovendien passen bij de strafmodaliteit en -maat en passen bij de leerstijl, motivatie en intellectuele mogelijkheden van een jongere. Bovendien hebben veel jongeren die verdacht worden van een delict reeds jeugdhulp en jeugdreclassering (gehad). Allemaal factoren waarmee rekening moet worden gehouden bij het adviseren en opleggen van een interventie en waarmee een geautomatiseerd rekenmodel geen rekening kan houden. We stelden wel vast dat relatief weinig jongeren een gedragsinterventie als bijzondere voorwaarde krijgen opgelegd, onder andere omdat ze niet beschikbaar zijn of omdat de inzet van een passende interventie aan de jeugdreclassering wordt overgedragen.

Algemeen kunnen we concluderen dat het werken met het LIJ bijdraagt aan de toeleiding naar gedragsinterventies en de persoonsgerichte aanpak. Wel kan de toegevoegde waarde van het LIJ mogelijk worden vergroot door na te gaan of de Ritax op dezelfde gestandaardiseerde wijze wordt afgenomen en te sturen op een vergelijkbare manier van beoordelen en registreren van keuzen van interventies.

Literatuur

- Adler, J. R., Edwards, S. K., Scally, M., Gill, D., Puniskis, M. J., Gekoski, A., & Hovarth, M. A. (2016). *What works in managing young people who offend? A summary of international evidence*. Ministry of Justice Analytical Series. [What Works in Managing Young People who Offend? A Summary of the International Evidence \(publishing.service.gov.uk\)](https://publishing.service.gov.uk)
- Andrews, D. A., & Bonta, J. (2010). Rehabilitating criminal justice policy and practice. *Psychology, Public Policy, and Law*, 16(1), 39–55. <https://doi.org/10.1037/a0018362>
- Handleiding Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (2017). LIJ scoringsregels ARR en DRP
- Handleiding Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (2018)
- Handleiding Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (2019)
- Handleiding Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (2020)
- Handleiding Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (2021). Rapport 2B voorbeeld.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie (2012). *Factsheet Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen*
- Openbaar Ministerie. (2020). Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten Halt (2020R006). Geraadpleegd van <https://www.om.nl/onderwerpen/beleidsregels/richtlijnen-voor-strafvordering-resultaten/richtlijn-en-kader-voor-strafvordering-jeugd-en-adolescenten-inclusief-strafmaten-halt-2020r006>
- Pooley, K. (2020). What are the characteristics of effective youth offender programs? *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, 604, 1–22
<https://web.a.ebscohost.com/abstract?direct=true&profile=ehost&scope=site&authtype=crawler&jrnl=08178542&AN=146159462&h=xmXsAjztqicVbTj%2bQEu9ld%2feN9Vm9cGC330qpAaxtYd2Qs2Xqhupgnby%2fxpNBRI0RK3eszR68qVHZ2oFwl40Qw%3d%3d&cr=c&resultNs=AdminWebAuth&resultLocal=ErrCrlNotAuth&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dehost%26scope%3dsite%26authtype%3dcrawler%26jrnl%3d08178542%26AN%3d146159462>
- Sperber, K. G., Latessa, E. J., & Makarios, M. D. (2013). Examining the Interaction between Level of Risk and Dosage of Treatment. *Criminal Justice and Behavior*, 40(3), 338–348
<https://doi.org/10.1177/0093854812467942>

Van der Ark, L.A., Van Leeuwen, J.L. & Jorgensen, T.D. (2018). *Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid LIJ*. Den Haag/Amsterdam: WODC/Universiteit van Amsterdam

Van der Put, C., & Kapteijns, L. (2020). *Normeringsonderzoek instrumenten 2^a en 2B van het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrecht (LIJ): Definitieve rapportage*. Universiteit van Amsterdam

<https://www.justitieinterventies.nl/>

Bijlage 1 Begeleidingscommissie

prof. dr. A.T. Harder (EUR - Erasmus School of Social and Behavioural Sciences), voorzitter

drs. M.C.A.E. van der Veldt (Nederlands Jeugdinstituut)

dr. L.A. Nootboom (LUMC Curium)

drs. I.H.M. Schuurs (MinJenV - Directie Sanctietoepassing en Jeugd (DSJ), tot 1 juli 2022)

dr. L.M. van der Knaap (WODC)

drs A.W.M. Eijken (MinJenV - Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen, Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen team jeugdcriminaliteit) sinds juli 2022

Bijlage 2 De gedragsinterventies in het LIJ

Tabel B2.1. Interventies gericht op tekorten in cognitieve en sociale vaardigheden

Interventies	Leren van delict	SOVA op Maat <i>Naast midden of hoog bij vaardigheden, relaties en agressie, minimaal 'midden' bij vier van de andere vijf domeinen</i>	So-Cool Ivb	Tools4U	Tools4U Plus	Topzorg <i>Naast hoog op ARR/DRP, minimaal hoog op drie van de andere zeven andere domeinen</i>
Leeftijd	14 t/m 23 jaar	15 t/m 21 jaar	12 tot 23 jaar	12 tot 23 jaar (bij 12-15 wordt Tools4Uplus geïndiceerd)	12 tot 15 jaar, als ouders niet willen meewerken, reguliere Tools4U. 16+ als ouders problemen hebben met monitoring en tekorten ervaren in probleem/oplossingsvaardigheden en/of de jeugdige houdt zich regelmatig tot vaak niet aan de afspraken en regels van de ouders en ouders zijn niet in staat dit gedrag te beïnvloeden.	17,5 tot 24 jaar
Algemeen Recidive Risico en/of Dynamisch Risico Profiel	Midden en hoog	Midden en hoog	Midden	Midden en hoog	Midden en hoog	Hoog
Score domein Alcohol- en drugsgebruik en gokken						(Hoog)
Score domein Gezin		(Midden en hoog)			Midden (aantal risico-antwoorden op de items 1.3, 1.4a, 1.4b, 1.5, 1.6, 1.16 en 1.24 is minimaal 2 en maximaal 5)	(Hoog)
Score domein Relaties		Midden en hoog				(Hoog)
Score domein School		(Midden hoog)				(Hoog)
Score domein Vrije Tijd		(Midden en hoog)				(Hoog)
Score domein Werk		(Midden en hoog)				(Hoog)
Score domein Attitude	Midden en hoog	(Midden en hoog)				
Score domein Agressie	Midden en hoog	Midden en hoog	Laag en midden	Laag en midden	Laag en midden	Laag, midden en hoog
Ambulant en/of residentieel	Residentieel (detentie)	Ambulant en residentieel (zowel in detentie als in gesloten Jeugdzorg)	Ambulant	Ambulant	Ambulant	Ambulant
Score domein Vaardigheden	Midden en hoog	Midden en hoog	Midden	Midden en hoog	Midden en hoog	

Score domein Geestelijke gezondheid						
--	--	--	--	--	--	--

Contra-indicaties voor interventies met betrekking tot sociale en cognitieve vaardigheden:

Leren van delict

- ⦿ de jeugdige heeft deze training al eerder gevolgd voor hetzelfde delict;
- ⦿ IQ < 55 of IQ < 70 met een 'beperkt sociaal aanpassingsvermogen'. Dit wordt gemeten aan de hand van de BSA: Beoordeling Sociaal Aanpassingsvermogen;
- ⦿ onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal;
- ⦿ er is sprake van een psychotische stoornis of onvoldoende realiteitsbesef;
- ⦿ de jeugdige vertoont alleen proactieve agressie of heeft sterke psychopathe trekken. Dit wordt in fase 1 vastgesteld op basis van de volgende factoren:
 - ⦿ het blijkt dat de jeugdige een hoge mate van zelfoverschatting heeft;
 - ⦿ uit de delictgeschiedenis blijkt dat de jeugdige met name proactieve agressie vertoont, gemeten aan de volgende kenmerken:
 - de jeugdige heeft een leerhistorie waarbij agressief gedrag lonend is (positief effect);
 - de jeugdige toont meestal geen echte emoties, er is geen sprake van opwinding;
 - lichaam en taal worden gebruikt om de ander te intimideren of te manipuleren;
 - de jeugdige kan van strategie wisselen om doel te bereiken;
 - de jeugdige heeft controle over eigen gedrag en de omgeving;
 - de aandacht van de jeugdige is niet gefixeerd op de persoon waar de agressie op wordt gericht;
 - de jeugdige dreigt met geweld;
 - de jeugdige geeft een ander vaak de schuld en denkt daarom het recht te hebben zo te handelen;
 - de jeugdige gebruikt irrationele denkwijzen om het eigen gedrag te rechtvaardigen;
 - dreigementen worden meestal niet uitgevoerd;
 - het delictgedrag van de jeugdige wordt gekenmerkt door vermogensdelicten met gebruikmaking van geweld;
 - de jeugdige heeft agressieve personen als rolmodel gehad.;
 - de jeugdige heeft een specifiek zedendelict gepleegd (seksueel misbruik van een kind);
 - jeugdige ontkent (zijn betrokkenheid bij) het delict.

Sociale vaardigheden op maat

- ⦿ IQ < 75;
- ⦿ er is sprake van zeer ernstige agressieregulatieproblematiek;
- ⦿ er is sprake van een manifeste psychose of een ernstig trauma dat op de voorgrond staat;
- ⦿ de jeugdige is niet toegankelijk voor het werken met cognities en heeft geen mogelijkheid tot het stimuleren en ontwikkelen van zelfreflectie.

So-Cool

- ⦿ IQ < 50;
- ⦿ IQ ≥ 85;
- ⦿ ernstige psychiatrische gedragsstoornissen die één-op-één-contact met een trainer onmogelijk maken en/of het leren in de weg staan. Dit blijkt uit een hoge score op het domein Geestelijke gezondheid;
- ⦿ ernstige verslavingsproblematiek die één-op-één-contact met een trainer onmogelijk maakt en/of het leren in de weg staat. Dit blijkt uit een hoge score op het domein Alcohol- en drugsgebruik en gokken;

- ⊙ ernstige agressieproblematiek. Dit blijkt uit een hoge score op het domein Agressie;
- ⊙ er is geen opvoeder of andere volwassene die de jeugdige kan stimuleren deel te nemen;
- ⊙ deelname is niet mogelijk omdat jeugdige geen vaste woon- of verblijfplaats heeft;
- ⊙ deelname is niet mogelijk omdat jeugdige geen dagbesteding heeft;
- ⊙ jeugdige spreekt onvoldoende Nederlands;
- ⊙ deelname is niet zinvol omdat jeugdige deze, een intensievere of een gelijksoortige training al eerder gevolgd.

Tools4U

- ⊙ IQ < 85;
- ⊙ te weinig of te veel vaardigheidstekorten in relatie tot de kans op recidive;
- ⊙ de situatie van de jeugdige maakt dat hij niet kan profiteren van de training door het problematisch functioneren op te veel verschillende gebieden (zoals ernstige psychosociale problematiek, geen vaste woon- of verblijfplaats, verslavingsproblematiek);
- ⊙ ernstige verslavingsproblematiek die één-op-één-contact met een trainer onmogelijk maakt en/of het leren in de weg staat;
- ⊙ problematisch functioneren op teveel verschillende gebieden (ernstige psychosociale problematiek, geen vaste woon- of verblijfplaats);
- ⊙ ernstige symptomen van psychopathologie die aan het tot stand komen van het delict ten grondslag liggen;
- ⊙ er is geen opvoeder of andere volwassene die de jeugdige kan stimuleren deel te nemen;
- ⊙ er is sprake van omstandigheden die een actieve deelname aan de training in de weg staan, zoals preoccupatie met en sterke afhankelijkheid van drugs;
- ⊙ onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal;
- ⊙ deelname is niet zinvol omdat jeugdige deze, een intensievere of een gelijksoortige training voor eenzelfde type delict al eerder gevolgd heeft (nader vast te stellen in multidisciplinair overleg);
- ⊙ jeugdige is al op jongere leeftijd begonnen met antisociaal gedrag;
- ⊙ jeugdige komt in aanmerking voor Tools4U-plus (tenzij ouders niet willen of kunnen meewerken);
- ⊙ jeugdige waarbij de seksuele drang op de voorgrond staat;
- ⊙ J-SOAP score is midden of hoog;
- ⊙ sprake van eerder seksueel grensoverschrijdend gedrag (m.u.v. sexting).

Tools4Uplus

- ⊙ IQ < 85;
- ⊙ te weinig of te veel vaardigheidstekorten in relatie tot de kans op recidive;
- ⊙ de situatie van de jeugdige maakt dat hij niet kan profiteren van de training door het problematisch functioneren op te veel verschillende gebieden (zoals ernstige psychosociale problematiek, geen vaste woon- of verblijfplaats, verslavingsproblematiek);
- ⊙ ernstige verslavingsproblematiek die één-op-één-contact met een trainer onmogelijk maakt en/of het leren in de weg staat;
- ⊙ problematisch functioneren op teveel verschillende gebieden (ernstige psychosociale problematiek, geen vaste woon- of verblijfplaats);
- ⊙ ernstige symptomen van psychopathologie die aan het tot stand komen van het delict ten grondslag liggen;
- ⊙ er is geen opvoeder of andere volwassene die de jeugdige kan stimuleren deel te nemen;

- ⦿ er is sprake van omstandigheden, die een actieve deelname aan de training in de weg staan, zoals preoccupatie met en sterke afhankelijkheid van drugs;
- ⦿ onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal;
- ⦿ deelname is niet zinvol omdat jeugdige deze, een intensievere of een gelijksoortige training voor eenzelfde type delict al eerder gevolgd heeft (nader vast te stellen in multidisciplinair overleg);
- ⦿ jeugdige is al op jongere leeftijd begonnen met antisociaal gedrag;
- ⦿ ouders willen niet meewerken; in dat geval kan de reguliere Tools4U worden overwogen.
- ⦿ jeugdige waarbij de seksuele drang op de voorgrond staat;
- ⦿ J-SOAP score is midden of hoog;
- ⦿ sprake van eerder seksueel grensoverschrijdend gedrag (m.u.v. sexting).

Topzorg

- ⦿ IQ < 80;
- ⦿ De aanwezigheid van ernstige suïcidaliteit;
- ⦿ De aanwezigheid van acute homicidaliteit of een acute psychose;
- ⦿ Er is sprake van primaire verslavingsproblematiek;
- ⦿ Er is alleen sprake van een zedendelicten of geweldsdelicten

Tabel B2.2 Agressieregulatie

Interventies	Training Agressie Controle (TACt) Reg.	Training Agressie Controle (TACt) Plus	In Control! lvb Alleen voor jongens	AR op Maat Intramuraal Naast hoog bij attitude, agressie en vaardigheden, minimaal midden bij één van de domeinen school, gezin of geestelijke gezondheid.	AR op Maat Ambulant Naast een score van midden of hoog op agressie, ook minimaal midden bij één van de domeinen school, gezin of geestelijke gezondheid. Zo ook bij attitude of vaardigheden	AR op Maat Ambulant Jeugd Naast een score van midden of hoog op agressie, ook minimaal midden bij één van de domeinen school, gezin of geestelijke gezondheid. Zo ook bij attitude of vaardigheden.
Leeftijd	12 tot 23 jaar	12 tot 23 jaar	12 t/m 16 jaar en 17 t/m 21 jaar (gescheiden)	16 t/m 21 jaar	16 t/m 24 jaar	12 t/m 16 jaar
Algemeen Recidive Risico en/of Dynamisch Risico Profiel	Midden en hoog	Midden en hoog	Midden en hoog	Midden en hoog	Midden en hoog	Midden en hoog
Ambulant en/of residentieel	Ambulant	Ambulant	Residentieel (detentie)	Residentieel (detentie)	Ambulant	Ambulant
Score domein Agressie	Midden en hoog (en/of een risicoscore op vraag 9.3 (meldingen van gewelddadig gedrag)	Midden en Hoog (en/of een risicoscore op vraag 9.3 (meldingen van gewelddadig gedrag)	Midden en hoog	Hoog	Midden en hoog	Midden en hoog
Score domein Alcohol- en drugsgebruik en gokken						
Score domein Attitude	Midden en hoog	Midden en hoog	Midden en hoog	Hoog	(Midden en hoog)	(Midden en hoog)
Score domein Geestelijke gezondheid				(Midden en hoog)	(Midden en hoog)	(Midden en hoog)
Score domein Gezin				(Midden en hoog)	(Midden en hoog)	(Midden en hoog)
Score domein Relaties						
Score domein School				(Midden en hoog)	(Midden en hoog)	(Midden en hoog)
Score domein Vaardigheden	Midden en hoog (een risicoscore op minimaal één van de drie items 10.2, 10.10 en/of 10.11 (boosheidscontrole in relatie tot recidiverisico).	Midden en Hoog (en een risicoscore op minimaal één van de drie items 10.2, 10.10 en/of 10.11 (boosheidscontrole in relatie tot recidiverisico).	Midden en hoog	Hoog	(Midden en hoog)	(Midden en hoog)
Score domein Vrije Tijd						
Score domein Werk						

Contra-indicaties voor interventies met betrekking tot agressieregulatie:

TACt regulier

- ⦿ IQ < 85;
- ⦿ er geen sprake is van structuur in de vorm van een vaste woon- of verblijfplaats (nader vast te stellen in multidisciplinair overleg);
- ⦿ jeugdige geen dagbesteding heeft (nader vast te stellen in multidisciplinair overleg);
- ⦿ er is geen opvoeder of andere volwassene die de jeugdige kan stimuleren deel te nemen;
- ⦿ onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal;
- ⦿ ernstige vormen van psychopathologie, zoals een ernstige mate van ADHD, somberheid in het kader van een depressie of dysthyme stoornis of een psychose. Ernstige vormen van psychopathologie vragen om behandeling. TACt Regulier kan, indien geïndiceerd, eventueel wel later ingezet worden;
- ⦿ sterke afhankelijkheid van alcohol en/of drugs. Ernstige vormen van verslaving vragen om behandeling. TACt Regulier kan, indien geïndiceerd, eventueel wel later ingezet worden;
- ⦿ deelname is niet zinvol omdat jeugdige deze, een intensievere of een gelijksoortige training al eerder gevolgd heeft (nader vast te stellen in multidisciplinair overleg).

TACt plus

- ⦿ er geen sprake is van structuur in de vorm van een vaste woon- of verblijfplaats (nader vast te stellen in multidisciplinair overleg);
- ⦿ jeugdige geen dagbesteding heeft (nader vast te stellen in multidisciplinair overleg)
- ⦿ Er geen opvoeder of andere volwassene is die de jeugdige kan stimuleren deel te nemen;
- ⦿ de jeugdige geen Nederlands spreekt;
- ⦿ er sprake is van ernstige psychiatrische gedragsstoornissen die één op één contact met een trainer onmogelijk maken en/of leren in de weg staan (dit blijkt uit een hoge score op het domein Geestelijke gezondheid).
- ⦿ er sprake is van ernstig alcohol of drugsgebruik die één op één contact met een trainer onmogelijk maken en/of leren in de weg staan (dit blijkt uit een hoge score op het domein Alcohol- en drugsgebruik en gokken). Wanneer de agressie alléén onder invloed van alcohol voorkomt, is er sprake van een contra-indicatie.
- ⦿ de jeugdige heeft eerder een TACt Plus opgelegd gekregen en gevolgd (nader vast te stellen in multidisciplinair overleg). In sommige gevallen kan toch besloten worden om TACt Plus alsnog te adviseren daar het al een tijd geleden is dat de vorige TACt plus was uitgevoerd. Helemaal bij lvb-jongeren zou het een meerwaarde kunnen zijn. Dit kan indien het intrainen van de overige vaardigheden en het inslijten van de boosheidcontroleketen een meerwaarde is.

In control lvb

- ⦿ het I.Q. van de jongere is < 70 of > 85 (zoals vastgesteld met een valide voor Nederland genormeerde intelligentietest). Afname niet langer dan twee jaar geleden. Een score lager dan 15 op de BSA-J, wanneer het I.Q. tussen de 70 en 85 is. Bij een score van 12 tot en met 14 op de BSA-J wordt de expertise van de gedragsdeskundige gevraagd;
- ⦿ sterke psychopathe trekken (voor 12- t/m 17-jarigen een score van > 30 op de Psychopathy Checklist-Youth Version, PCL-YV);
- ⦿ de jongere is niet geschikt voor instroom in een groepstraining (te beoordelen door de behandeldeskundige van de inrichting, die hierbij gebruik maakt van het aantal afzondering/kamerplaatsingen vanwege ernstige

groepsongeschiktheid (exclusie bij twee of meer afzonderingen of kamerplaatsingen vanwege groepsongeschiktheid gedurende de twee maanden voorafgaand aan start groepstraining));

- ⊕ de jongere richt agressie uitsluitend op zichzelf (bijvoorbeeld automutilatie);
- ⊕ de jongere is verslaafd, waarbij de verslaving een hoge impact heeft op het gedrag (exclusie bij één of meerdere positieve urinecontroles of drugsvondsten in een periode van twee maanden voorafgaand aan de start van de groepstraining; midden of hoge score op domein 'Alcohol- en drugsgebruik en gokken' van instrument 2B van het LIJ);
- ⊕ de jongere is onvoldoende gemotiveerd voor deelname aan de training (bron: de individuele oriëntatiegesprekken en de uitkomsten op de items over 'Zorgbehoefte');
- ⊕ de jongere is fysiek niet in staat om in teamverband aan (bal)sporten (voetbal, hockey, spelboksen, basketbal) deel te nemen;
- ⊕ het strafrestant is minder dan zes maanden vanaf de start van het voortraject tot en met het groepstraject.

AR Intramuraal

- ⊕ IQ < 70;
- ⊕ de agressieproblematiek is enkel het gevolg van het gebruik van harddrugs en/of grote hoeveelheden alcohol;
- ⊕ er is sprake van een manifeste psychose of een ernstig trauma dat op de voorgrond staat;
- ⊕ de jeugdige richt agressie uitsluitend op zichzelf (bijvoorbeeld automutilatie);
- ⊕ het agressieve gedrag is allen in huiselijk sfeer aan de orde;
- ⊕ onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal.

AR Ambulant

- ⊕ IQ < 70;
- ⊕ Primaire verslavingsproblematiek;
- ⊕ Floride psychose;
- ⊕ de jeugdige richt agressie uitsluitend op zichzelf (bijvoorbeeld automutilatie); het agressieve gedrag is alleen in huiselijke sfeer aan de orde;
- ⊕ onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal om de behandeling te kunnen volgen.

AR Ambulant Jeugd

- ⊕ IQ < 80;
- ⊕ Primaire verslavingsproblematiek;
- ⊕ Floride psychose;
- ⊕ De jeugdige richt agressie uitsluitend op zichzelf (bijvoorbeeld automutilatie);
- ⊕ onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal om de behandeling te kunnen volgen.

Tabel B 2.3 Alcohol en drugs

Interventies	Brains4Use	Leefstijl 24/7 (delict gepleegd onder invloed van middelen)	Out of the Circle: Alleen jongens <i>Jeugdige is een pleger van een zedendelict. Jeugdige heeft op item 9.4 meldingen van seksueel grensoverschrijdend of gewelddadig gedrag en risicoantwoord op item 10.6. ARR: laag of midden, en Score domein Agressie: laag of midden, en Minimaal midden risico op tenminste één van de domeinen Vrije tijd, Relaties, Geestelijke gezondheid, Vaardigheden</i>
Leeftijd	12 t/m 23 jaar	16+ jaar	12 t/m 24 jaar
Ambulant en/of residentieel	Residentieel (detentie)	Ambulant en residentieel (detentie)	Residentieel (detentie)
Algemeen Recidive Risico en/of Dynamisch Risico Profiel	Midden en hoog	Laag, midden en hoog	ARR = Laag en midden, DRP wordt niet genoemd
Score domein Agressie	Laag, midden en hoog	Laag, midden en hoog	Laag en Midden (<i>Jongere heeft: op item 9.4 meldingen van seksueel grensoverschrijdend of gewelddadig gedrag</i>)
Score domein Alcohol- en drugsgebruik en gokken	Midden en hoog	Midden en hoog	
Score domein Attitude			
Score domein Geestelijke gezondheid			Midden en hoog
Score domein Gezin			
Score domein Relaties			Midden en hoog
Score domein School			
Score domein Vaardigheden			Midden en Hoog (<i>risicoantwoord op item 10.6</i>)
Score domein Vrije Tijd			Midden en hoog
Score domein Werk			

Contra-indicaties voor interventies met betrekking tot alcohol en drugs:

Brains4Use

- ⊙ IQ < 50;
- ⊙ blijvende ongemotiveerdheid/weerstand om individuele gesprekken aan te gaan;
- ⊙ ernstige psychiatrische problematiek die het leervermogen belemmert (zoals een psychose);
- ⊙ onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal.

Leefstijl 24/7

- ⊙ onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal (lezen en schrijven);
- ⊙ een IQ van minder dan 80, of een vermoeden daarvan;
- ⊙ acute, ernstige psychopathologie, zodanig dat een groepsdeelname onmogelijk is;
- ⊙ de aard van het gepleegde delict belemmert een groepsdeelname (bijv. een zedendelict);
- ⊙ cliënt is tbs-er;
- ⊙ cliënt heeft geen geldige verblijfsvergunning.

Out of the circle

- ⊙ De jeugdige kampt met een acute psychose;
- ⊙ De jeugdige ontkent zijn delict;
- ⊙ Middelengebruik en/of acute afkickverschijnselen staan op de voorgrond;
- ⊙ De jeugdige valt te typeren als een ander type zedendelinquent, te weten groepsdader of solodader 'leeftijdgenootmisbruiker';
- ⊙ De jeugdige beheerst de Nederlandse taal in woord en geschrift onvoldoende;
- ⊙ De jeugdige heeft een IQ<80;
- ⊙ De jeugdige kan onvoldoende omgaan met fictieve situaties en kan het geleerde, ook met ondersteuning, niet generaliseren naar andere situaties.

Tabel B 2.4 Gezin

Interventies	Ouderschap met Liefde en Grenzen (OLG)	RGT Naast midden of hoog bij gezin en attitude én midden of hoog bij agressie, minimaal midden bij één van de domeinen school, relaties, en/of vaardigheden.	MST Gezin is midden of hoog; én minimaal hoog op twee van de domeinen school, werk, vrije tijd, relaties, alcohol/drugs, agressie en/of vaardigheden.	MDFT Gezin én alcohol zijn midden of hoog, én minimaal hoog op één van de domeinen school, werk, vrije tijd of relaties	Treatment Foster Care Oregon (TFCO) Domein gezin is midden of hoog én domein agressie is midden of laag én minimaal hoog op twee van de domeinen school, werk, vrije tijd, relaties, attitude en/of vaardigheden	Forensische Ambulante Systeem Therapie (FAST) Naast midden of hoog op gezin, minstens midden of hoog op minimaal één van de domeinen school, vrije tijd, alcohol en drugsgebruik en gokken of agressie
Leeftijd	12 t/m 17 jaar	12 tot 18 jaar	12 tot 17&7 maanden	12 t/m 18 jaar	12 t/m 17&3 maanden	12 tot 19 jaar
Ambulant en/of residentieel	Ambulant	Ambulant en residentieel (detentie)	Ambulant	Ambulant	Residentieel (detentie en gesloten jeugdzorg)	Ambulant
Algemeen Recidive Risico en/of Dynamisch Risico Profiel	Midden	Midden en hoog	Midden en hoog	Midden en hoog	Midden en hoog	Midden en hoog
Score domein Agressie	Midden en hoog	Midden en hoog	Laag, midden en hoog	Laag, midden en hoog	Laag en midden	(Midden en hoog)
Score domein Alcohol- en drugsgebruik en gokken			(Hoog)	Midden en hoog		(Midden en hoog)
Score domein Attitude		Midden en hoog			(Hoog)	
Score domein Geestelijke gezondheid						
Score domein Gezin	Hoog	Midden en hoog	Midden en hoog	Midden en hoog	Midden en hoog	Midden en hoog
Score domein Relaties		(Midden en hoog)	(Hoog)	(Hoog)	(Hoog)	
Score domein School		(Midden en hoog)	(Hoog)	(Hoog)	(Hoog)	(Midden en hoog)
Score domein Vaardigheden		(Midden en hoog)	(Hoog)		(Hoog)	
Score domein Vrije Tijd			(Hoog)	(Hoog)	(Hoog)	(Midden en hoog)
Score domein Werk			(Hoog)	(Hoog)	(Hoog)	

Contra-indicaties voor interventies met betrekking tot het gezin:

Ouderschap met liefde en grenzen (OLG)

- ⊙ De jeugdige is sterk afhankelijk van middelen. In dat geval is doorverwijzing naar verslavingszorg of MDFT op zijn plaats.
- ⊙ Er is sprake van een acute psychose bij één van de gezinsleden.
- ⊙ De jeugdige, maar vooral opvoeder(s) zijn niet te motiveren voor deelname aan OLG. Als minimale motivatie is het nodig dat zij in gesprek willen.
- ⊙ De jeugdige maakt (nu of op korte termijn) geen deel uit van het gezinssysteem.

RGT

- ⊙ IQ < 70;
- ⊙ ouders stimuleren of dwingen de jeugdige tot criminaliteit;
- ⊙ ernstige symptomen van psychopathologie of verslaving die aan de delictpleging(en) ten grondslag liggen;
- ⊙ jeugdige woont elders dan de ouders en de termijn waarbinnen jeugdige weer deel kan uitmaken van het gezinssysteem bedraagt meer dan twee sessies;
- ⊙ (bij Relationale gezinstherapie Re-entry) de termijn waarbinnen jeugdige weer deel kan uitmaken van het gezinssysteem bedraagt meer dan zes weken en/of de jeugdige is minder dan eens per veertien dagen twee dagen en twee nachten thuis bij zijn ouders;
- ⊙ er zijn omstandigheden die een actieve deelname aan Relationale gezinstherapie in de weg staan (zoals: - er is geen opvoeder die de jeugdige kan stimuleren deel te nemen; - onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal; - aanhoudende tegenwerking van de jeugdige of ouders)

MST

- ⊙ IQ < 70;
- ⊙ ouder dan 17 jaar en 7 maanden bij aanvang van de interventie;
- ⊙ er is sprake van zedenproblematiek zonder tevens een vorm van ander antisociaal gedrag;
- ⊙ de jeugdige is acuut suïcidaal of dreigend naar anderen - de inschatting van de hulpverlener is dat de jeugdige zijn dreigement op korte termijn daadwerkelijk zal uitvoeren, of vertoont psychotisch gedrag na een (korte) opname en/of instelling op medicatie kan MST wel plaatsvinden;
- ⊙ er is geen vaste opvoeder;
- ⊙ er is sprake van een autismespectrumstoornis die is vastgesteld in een recent jeugdpsychiatrisch onderzoek. MST kan in overleg in combinatie met een specifiek op autisme gerichte behandeling worden ingezet en is dan met name gericht op het versterken van het probleemoplossend vermogen van het gezin.

MDFT

- ⊙ IQ < 70 (indien de jeugdige op een school voor praktijkonderwijs zit (item 1.5 van instrument 2B), is dit een aanwijzing om intelligentie nader te onderzoeken. Noot: er bestaat een speciale module MDFT voor jongeren met IQ tussen 50 en 70;
- ⊙ geen meewerkende ouders/ouderfiguur;
- ⊙ onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal;
- ⊙ indicatie voor klinische opname bij verslaving - meestal afhankelijkheid van opiaten of van coke/crack; MDFT kan in dit geval wel in beeld komen tegen het einde van de opname;
- ⊙ psychische comorbiditeit waarvoor klinische opname is aangewezen;

- ⦿ een zodanig onveilige thuissituatie in verband met (psychisch) geweld, dat de jeugdige daar moet worden weggehaald.

TFCO

- ⦿ IQ < 80;
- ⦿ ouder dan 17 jaar en 3 maanden bij aanvang van de interventie;
- ⦿ te grote schadekansen/risico's om de jeugdige in een extramurale (gezins-)omgeving te plaatsen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij: - extreem agressief gedrag: hoog risico op het domein Agressie (2B); - ernstige psychiatrische problematiek (met name zelfverwonding en suïcidaal gedrag) of - dermate ernstig druggebruik dat ook de veilige en gestructureerde gezinsomgeving van TFCO het gevaar van de jeugdige voor zichzelf of anderen niet kan opvangen: midden of hoog risico op het domein Alcohol en drugsgebruik en gokken (2B);
- ⦿ jeugdige leeft voor plaatsing in een volledig vrije situatie waarbij het nodig is eerst de situatie en de jeugdige door middel van gesloten opname te stabiliseren. TFCO wordt in een open setting uitgevoerd.

FAST

- ⦿ IQ < 85;
- ⦿ De aanwezigheid van ernstige suïcidaliteit;
- ⦿ Ernstige psychiatrische problematiek bij de jongere die vraagt om opname;
- ⦿ Primaire verslavingsproblematiek;
- ⦿ Structurele weigering door opvoeder(s) om met FAST aan de slag te gaan;
- ⦿ De veiligheid van de FAST-behandelaar of de gezinsleden kan niet voldoende worden gegarandeerd.

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oeveren in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.

